

Tū'un é vā'á iña Xuva ko e xntée na'a San Luca

Tū'un dá iñi ntu'u

¹ Nā tē nté kaa ñā'a ncho kada vā'a ña tutú nté ō kúvi nuu i é ita ntí'xin iña ko. ² Vata tsī o nañé'ē ñá kō, ña é ĩni nté ō kúvi, ña ntáduku ntée é kā'an ntódō tú'ūn sán un tsi nte dá iñi ntu'u ne, ³ kuan kōo ncho xntée nā'á u di, e dōo nántukū u nté ō kúvi ntí'xe un tsi nte dá iñi ntu'u. Vata te vā'á ō é kāda vā'á ú tutú sa'á iña nto, Teófilu, e dōo kaiko ñu'ū ú nto, vata koo é ntāa ú ni ntō un ntí'i nūu i é vatā o kúvi, ⁴ vata koo é kīnī va'ā ntó nee iña é nuu é ntaā i é nañé'e ñá nto.

Uun ánje kāka'an ña é kaku Juaan Bautista

⁵ Ntuvi dá idé Heródē rei iña ñuú Judeá ne, ítūví uun dutu iña ñá Israee, ñá nani Zacāria, ña é ūve ta'an dutu tatá vi'i ñá nani Ābia. Nñadi'ī ñá ne, Isabee nani ña. Divī ká tatá vi'i dutu Ároon ña. ⁶ Zacariá san ni ñadi'ī ñá Isabeé ne, ntuvi ña e dōo va'á ña nuu Xuva ko; dōo dé ntaa ñá lei Xúva kō. Ntē ña tuvi neé nuu i é ka'an ntée ña'a san ña, nté uun ña. ⁷ Ntá tsi ña ni xío i'xá ña, tsí Isabeé san ne, ña ni kúvi kōo í'xá ña; ntuvi ñá ne, é dōo áta ñā di.

⁸ Uun ntuvi ne, dúku ntée dutu, ñá ntoo ni'i Zacāria, é kāda tsiñu ña ini ukún Xuva kō. ⁹ Vata xkoó ini dutú san ne, vā'ā ntuvi Zacariá san é dūku ntée ña é kī'ví ña ini ukún ka'nu Xuva kō é kika'mí ña kútū. ¹⁰ Da nñ kai'xi kútū sán ne, un ntíi ntíi ña'a san ntáñi ña, ntáka'an ntá'ví ña kí'i kán. ¹¹ Kidáā ne, xée ūun ánje Xuva kō mí tuví Zacaria. Ntitsi ánjē san diñi kua'a nú tēu mí kai'xi kútū. ¹² Dā íni

Zacariá san ánjē sán ne, un tsi kúdu'va iní ña nee é vii ña; ñá tē nté kaa u'ví ña. ¹³ Da kidáa kakā'an ánjē san ni ña:

—Ō Zácaria, ñá ku u'vī o, tsí Xuva kō né, tēkú ña é kākā'an nta'vin. Tsí vi'i a vé ne, koo i'xá ña dī'í ó Isabeé ne, Juaan kunáni. ¹⁴ Ñá te da dīi ña'a san dóo dini ña te káku i'xá san. Dīvīn di, dóo ka'nu kuinī ó te káku i'xá ñadī'í ó dī. ¹⁵ Tsí i'xá o ne, dōo ka'nu ña'a kúvi nuu Xuva ko. Ntē ña ko'o i'xá san vinu, nté ntute kini kaa. Kunuu tsitū Espíritū Sántū nima í nté dī'na dá káku. ¹⁶ Ña sá'á ne, vii ña é ñā te da dīi ña ñuú Israee nakuntíkīn ñá Xuva kō. ¹⁷ Dī'na ña xee ña dá xēe Tó'o kō. Dadīi tsi iō ñá é vii ñá vatā o idé profeta Élia, ña é ka'án naa Xuva ko kídaā; dadīi tsi nima ñá ni ñā. Vii ña é na nākā'an vá'a i'xá san ni ūva i. Vii ña é na ntūvá'a nima ñá xení i san vatā koo é na vii ña é vā'a; vii ña é na kōo tū've ña'a sán tē xee Tó'o kō —ka'an ánjē san ni ña.

¹⁸ Tsixe'e Zacāriá san ánjē san:

—¿Nté koo kutuní ko te nuu é ntaā i sá'ā? Tsí xu'ú ne, dōo átā ú; ñadī'í ko dī —ka'an Zácaria.

¹⁹ Kidáa ne, kaka'an ánjē san:

—Grabiee nání u. Xu'u é vē'xi u é vāta kaa e táxnuu Xuva kō ko é kākā'an u ni o tū'un e dóo va'a. ²⁰ Vi'i a vé ne, tsí ña ni kuintí'xe o é kākā'an u nī ó ne, kuñi'in vē. Ña kúvī ká kākā'an un tsi da nte te xee tá'an ntuvi é káku i'xá o, vatā ó kākā'an u nī o —ka'an ánjē san ni ña.

²¹ Nīi dukuān ntantétu ña'a san Zacariá san nu kí'li kán. Kidáa ne, tsixe'e ta'an ña, ntáka'an ña:

—¿Nté kuān nté kakukuí ntu Zacariá san ini ukún kán? —ka'an ña.

²² Dā ntíi Zacariá san ma ukún kán ne, é ña ni kúvī ká ka'an ña. Kidáa né, kūtuni ñá'a san é iō é ĩni

ña ini ukún kân. Koó da ntā'a ña kakuvi é kāka'an ña, tsí kúñi'í ñā.

²³ Dā inú kava tsiñu é kade Zacariá san ne, kúnū'ú ña nú vi'i ña kân. ²⁴ Rkontúví ne, ñadi'í ñā, Isabeé ne, ñú'u i'xá ña. U'un xóō é ntē ña vādā mí ni ñē'e ña é dé kuení ña: ²⁵ “Dóo vá'ā o dé Xuva ko nī kó vevii e tá'xi ña é kōo i'xá ko vata koo é ña nantii ní'nī ká ña'a sán ko”, ka'an ña.

Kaka'an ánjē tsí kaku Jesuu

²⁶ Dā kúvi iñu xoó ne, Xuva kō né, taxnūu ña uun ánjē, ñá nani Grābiee é k'ín ña uun ñuu é nani Nazāree, é kāduku ntée ñuú Galilea, ²⁷ é kíkoto ní'ni ña uun ñad'í kuétsi, ñá nani Māria. Divi ñā ne, e tuví ntetu ña é kani ví'i ña ni uun ñatīi, ñá nani Jōsee, tatá vi'i rei Davii. ²⁸ Kúk'í'vi ánjē san mí tuví ñad'í san ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¡Ntiusi o! Divín é nakaxnúu Xuva ko o é naxnuu viko ña o. Divín ne, dóo nuu mé'ñu Xuva ko o —ka'an ña.

²⁹ Koó dā kúdu'va ña é kāka'an ánjē san ni ña. Da dé kuení mii ñā: “¡Nté kui kuān ó kaka'an ñá sá'á nī ko?”, ka'an ña. ³⁰ Kidáā ne, kaka'an ánjē san ni ña:

—Ñá ku u'vī ó, Maria, tsí ní'i o é vā'á nta'a Xuva kō. ³¹ Vi'i a vé ne, ku'un i'xá o. Koo uun i'xá o, i'xá tii é kunani Jēsuu. ³² Divi né, dóo ka'nu ña'a kúvi. Kunani i'xá Xuva kō, ña e dóo ka'nu kue'en. Xé'e Xuva kō é kúvi ña rei, vata kaa uvata ika ña, rei Dāvii, ³³ é kodo nuū ñá iña tatá vi'i ñá Israeé san ntii dañu ntūvi, é ntē ña ntí'í —ka'an ánjē san ni ña.

³⁴ Kidáā ne, katsixe'e Mariá san ánjē san:

—¡Nté ntu koo kúvi sá'ā? Tsí xu'ú ne, ñá te tūvi ní'i ú ñatīi —ka'an Mária san.

³⁵ Kidáā kāka'an ánjē san ni ña:

—Ki'xi Espíritū Sántū mé'ñu ō. Xuva kō e dōo ka'nu ña'a ña ne, kūnuu mé'ñu kunuu dava ña o. Dā'ví nuu ña o ntati ñā vata kaa viko san. Dukuān ne, i'xa é kaku sán ne, dōo va'a kúvi. Kunani i'xá Xuva kō. ³⁶ Vi'i a vé ne, ñavi'i o Isabeé ne, koo i'xá ña di, kuān te dōo ata ñā. Divi ñā e ntáka'an ña'a san é ña kuvi koo i'xá ña ne, é kī'i iñu xoo é ñu'u i'xá ña vevii. ³⁷ Tsí Xuva kō ne, ña túvī nee iña é ña kuvi víi ña —ka'an ánjē san ni ña.

³⁸ Kidáā ne, kaka'an Mária:

—Xu'ú ne, ña kade tsiñu iña Xuva ko kúvi u. Na vīi Xúva ko nī kó vatā ó kaka'an ntó nī ko —ka'an ña.

Da kidáā ne, kué'ēn ánjē san.

Dā kue'en María kukoto ní'ni ña Isabee

³⁹ Ntúvi tsikán ne, kantí'i tsi kue'en María, kúntāa ña ñuú mí kaduku ntée Judea. ⁴⁰ Kidáā ne, xée ñā nú vi'i Zacāriá ne, kaka'an ñā ni Isabeé ntusi. ⁴¹ Dā téku Isabeé san ntusi ñā ne, kántá nuu i'xá san ini i'xí ña kán. Isabeé san ne, nuu tsitu Espíritū Sántū san nima ña. ⁴² Kidáā ne, un ñi kué'en ini ña kaka'an ñá:

—jDivīn e dií dií ka naxnuu víko Xuva ko ō é un ntíí ntíí ñadí'í san! jÉ nāxnuu viko ña i'xá o é nuu ini i'xí o kán di! ⁴³ ¿Xoó ntu ña'a kúvi u é vē'xí di'í Tó'ō kó, vexkoto ní'ni ña ko? ⁴⁴ Tsí ura tsí i da téku ko ntusi ó ne, i'xá ko ne, kántá nuu ini i'xí ko kán e dōo diní i. ⁴⁵ jNché kuān nche vá'ā o é kakuinchi'xe o, tsi sá'ā ne, kuntaa vatā ó kaka'an Xúva ko ni ō! —ka'an Ísabee ni ña.

⁴⁶ Kidáā ne, kaka'an Mária:

Dōo ka'nu kuiní ko kuenta iña Xuva ko.

⁴⁷ Nimá ko ne, dōo nuu dīni kuenta iña Xuva ko, ña é nakakú ko.

⁴⁸ Tsí Xuva kō né, ntūnta'ví ini ña ko,

xu'u é da kade tsiñu ú iña ña.
 Un tsi nché vevii ne, é nchii dañu ntūví ka'an ñá'a
 san tsi dóo vá'a ntuvi ko.

⁴⁹ Tsí Xuva kō né, dōó iō ña é vii ña;
 dōó ka'nu e táxnūu ña iñá ko.
 ꞓDivi ñā e dóo va'á ñā!

⁵⁰ Nguentúvi tsi kantunta'ví ini ña ña'a,
 da xóo ka ña'a, ña é kānuní i ña.

⁵¹ E nañé'e Xúva kō kó tsi dóo ka'nu ña;
 ide ña é ntí'i mii é ncho vii ña'a,
 ña e dóo na'nu ña'a kuiní i;

⁵² naīnu ñá ña é na'nu ña'a san,
 nántaa dūkun ñá ña ntā'ví san.

⁵³ Xé'e ña un ntí'ī é vā'a é nchio ña'a,
 ña é ntátaan núu i.

Dá nakūnu ña ña kuiká san, koó da mii ntā'a ña.

⁵⁴ Xnchii ña ña'a ña, ñá Israee, ña kade tsiñu iña ña;
 ñá ni kúnáa ini ña é ntunta'ví ini ña ña.

⁵⁵ Dukuan ō xe'é Xuva ko xū'u ñá ni ñata kō,
 ni Ābraan ni i'xá ña, nchii dañu ntūvi.
 Kuan ō ka'an Mária.

⁵⁶ Kidáā ne, kátūví Maria ni Isábeé te ūni xoo.
 Rkontūví ne, kúnū'ún ña nú vi'i ña kān.

Dā káku Juaan Bautista

⁵⁷ Dā kúntaa ntúvī é kāku i'xá Isabeé ne, xío ūun
 i'xa tii. ⁵⁸ Kidáā ne, ku'é'en ñavi'i ña, kūkoto ní'ni ña
 ña, tsi dóo ka'nu kuīni ña e káku i'xá Isabee. Ini ña
 tsí Tó'o kō né, dōo vá'a ntuvi xé'e ña iña ña. ⁵⁹ Dā
 kúvi una ntúvi ne, kue'en ní'i ña i'xá san é kā'nté
 nuu ña un siin kuñū é ixi i, vata ō ka'an Xúva kō.
 Ntío ña'a san é kunani vata nani uva i Zacāriá ne,

⁶⁰ ntá tsi di'i ī né, kaka'an ña:

—Ñá'ā, tsí Juaan kunáni —ka'an Ísabee.

⁶¹ Kidáā ne, ntáka'an ñávi'i ña:

—Ntá tsi xoxó ñavi'i o, ña é kuan nanī —ka'an ñá ni ñā.

⁶² Dukuān ne, koó dā nta'a ña kakuvi é tsixe'e ña ūva i'xá san vata koo é kūtuni ña nté koo kunani.

⁶³ Uva ī ne, íkan ña uun ta'vi rkunū ne, da kidáā xntée na'a ña é Juaan kunáni. Koó dā kúdu'va ña ntāñí san é kuān o xntée na'a ña. ⁶⁴ Ura dú'va tsi i náka'an Zácariá san. Eni ntu'u ña kāka'an ña tsi dóo ka'nu Xuva kō. ⁶⁵ Un ntíí ntíí ñavi'i ña ne, koó dā kúdu'va ña. Da kaníi ká'nu ñuú Judeá san e dóo ntáka'an ñá'a san nté ō kúvi. ⁶⁶ Un ntíí ntíí ña e téku i ne, da dé kuení mii ñā:

—¿Neé ntu é vīi i'xá san tē kúka'nu? —ka'an ña.

Tsí kutuní ña'a san tsi dóo nuu mé'ñu Xuva ko ī.

É ĩta Zacaria

⁶⁷ Zacaria, úva i'xá san ne, nuu tsitu Espíritū Sántū nima ñá, kaka'an ñá tú'ūn é xē'é Xuva kō é ká'an ñā:

⁶⁸ ¡Na ká'an un ntíí ntíí ña'a tsi dóo ka'nu Xuva kō,
Tó'ō ña Israee,

tsi vé'xi ñā, vexnákakū ñá ña'a ña!

⁶⁹ Tsi táxnū ña ña e dóo ntii inī i é nakakū ñá kō,
uun i'xá ika rei Dāvii, ña é dé tsiñu iña Xuva ko,

⁷⁰ vata ō tá'xi Xuva ko xū'u ña nte ntúvi di'na,
vata ō ntáka'an ñá ka'án naa ña, ña e dóo va'a:

⁷¹ é nantii ña kō mí'ī ntaínchu'vi ñá'a san ko,
nī mí ntáde xení ña ni kō,

⁷² é ntunta'ví inī ña ni ñata kō, ña intóo ntuvi di'na,
é ntē ña kunánī ña é kada ntáa ña
nuu i e dóo va'a é kāka'an ñá ni ñā kídaā.

⁷³ Dīvi nuū i é kāka'an Xúva kō nte ntúvi di'na
ni uva ata ko Ábraan

tsí nuu é ntaā i é vīi ña é kāka'an ña:

⁷⁴ é nakaku ñá ko nta'a ña ntaínchu'vi ko
vata koo é vīi o nee iña é kāka'an ña,
é ntē ña u'ví kō,

⁷⁵ vata koo é kuvi kuntoo dadii o ni ñā
é vīi ó nee iña é vā'á da kanii ntuvi kō.

⁷⁶ Divin, i'xá miī kó,
vi'i a vé ne, ká'an ntōdon tú'un Xuva kō,
ña é dii ka ka'nu,
tsí divīn ne, k'í'in kodōn núun nuu Xuva ko,
viin é koo tú've ña'a san te xee mí Xuva kō.

⁷⁷ Divin kuē'en é kūtuni ñá'a ña
tsí nakate Xuva ko kuētsí ña
vata koo é nakáku ña.

⁷⁸ Tsí Xuva kō né, dōo kantunta'ví ini ña kō né,
taxnūu ña i'xá ña nte e dukún kán
vata kaa ntuve ngántii é kakene tevaá du'va tsi,

⁷⁹ vata koo é nāxi'í nuu ña iña ñá ntoo mi dōo nee,
mí katāvi núu ña ntatī doxi'í.

Nañē'e ñá ko itsi mí kaka o
vata koo é kūntoo vá'a o.

Dukuan o ka'an Zacária.

⁸⁰ Kūka'nu Juaán san ne, dōo kutú've ña iña Xuva
ko. Má kū'u kan inúu ña un tsi da nté xee ntúvī é
kii ña é kīnī ña Israeé san ña.

2

Dā káku Jēsuu (Mt. 1:18-25)

¹ Ntuvi tsikán ne, taxnūu Césa Agustu tú'ūn da
mí'i ká ñuu é uve ta'an ñūú Roma, kaka'an ña é
na nākuvé na'a un ntíí ntíí ña'a san. ² Sá'ā e kúvi
uun ito é nakuvé na'a ñá'a san dá nūu Círeniu, kade
kú've ña ñuú Siria. ³ Un ntíí ntíí ña'a ntánu'u ña ñuú
ña é nākuvé na'a ña.

⁴ Dukuān né, ntíi Jósee ñuú Nazaree é kāduku ntée
Galilea. Kidáā ne, kué'en ña ñūú Beleen é kāduku
ntée Judea, ñuú mí káku rei Davii, tsí Joseé ne, divi
tātá vi'i Davii ña. ⁵ Kué'en ña, ntūvi ñá ni Māria,
tsí divi ñā é kūntaa tú'un ñā é kani vi'i ña ni Jōsee.

Maria sán ne, é ñū'u i'xá ña. ⁶ Da nñ ntoo ña ñūú Beleén ne, xée ntūvi é kāku i'xá ña. ⁷ Ikān káku i'xá ña, i'xá nuu i. Náxtīnuu ñá i doo ne, dā xnúu ña i ini etun mí ñū'u e ntaé'xí kitī, tsí ña vādā ka mí vā'á o é kuntōo ña iní vi'i kān.

Dā xee ánjē mí ñū'u paxtu

⁸ Etsin ñūú Beleén ne, ñu'u paxtu má kū'u kan, ntáde ñā kuenta lé'ntú ña niñú san. ⁹ Dā née iní ña, xée ánje Xuva kō mí ñū'u ña. Nāxi'í nuu Xuva ko ntuve ñā kanñ ntíkō diñi i mí ñū'u ña ne, dōo u'ví ña.

¹⁰ Ntá tsi kaka'an ánjē san ni ña:

—Ñá ku u'vī nto. Tsi dōo va'á tú'un nī'i ú ve. Núu i sā'a é kūntoo dīnī nto, un ntī'i kue'en dú'va nto, vata kaa nto é ntoo nto ñuxiví san. ¹¹ Tsí ñuu Dávií ne, é káku uun i'xa é nakakū nto. Divi Crīstu; divi ñā é Tó'o kō. ¹² Vata koo é nāni'i nto i'xá san ne, nani'i nto i kátīnuu dōo, nuu ntaá ini etun mí ñū'u e ntaé'xí kitī —ka'an ánjē san ni ña.

¹³ Ura tsikán ne, ñá te da dīi ánjē san ntii dító ña, e ntáka'an ña e dōo ka'nu Xuva kō:

¹⁴ ¡Dōó ka'nu kue'en Xúva kō, ña tuví e dukún kān!
¡Ñuxiví a ne, vá'a koo kuntōo ña'a,
ñā e dōo va'á iña Xuva ko!
ka'an.

¹⁵ Kidáā ne, kuntāa ánjē san e dukún kān. Paxtú san ne, eni ntu'u ñā ntáka'an ñá xe un xé un ñā:

—Kí'in o Bēleén ve, kíkoto ntódo o nee iñá ntu é kākuvī é tā'xi Tó'o ko kūtuni ko —ka'an ña.

¹⁶ Kantí'i du'va tsi kue'en ña, kunantúku ña Maria ni Jósee ni i'xá san. Dā nání'i ña ñá ne, ikān nuu ntaa i'xá san ini etun mí ñū'u é ntaé'xí kitī san.

¹⁷ Dā ini ña i ne, ntántaa ña nté o kaka'an ánje ni ñā iña i'xá san. ¹⁸ Un ntíí ntíí ña téku i ne, koó dā kúdu'va ña é kuān o ntáka'an páxtú san. ¹⁹ Ntá tsi

María sán ne, xnuu vá'a ña nima ñá é un ntí̄ é dé kuení ña nuu i sá'a. ²⁰ Dá kúnú'u paxtú san ne, ntaíta ña nchu'ún Xuva kō ntánakué'e ña sintiá'vi nta'a ña kuenta iña i un ntí̄ ntí̄ é téku ña nī e íni ña, tsí kúntaa un ntí̄ ntí̄ vatā ó kaka'an ánjē san ni ña.

Dā ntúvi kuenta Jesuu ini ukún kán

²¹ Dā kúvi una ntúvi ne, ē'nté nuu ña un síin kúnū é ixi i'xá san vatā xkoó ini ña. Kidáā ne, xntánteē ñá i é Jēsuu kunáni, divi dīvi é kaka'an ánjē sán ni Māría nte dí'na dá kú'un i'xá ña.

²² Dā xee tá'an ntuvi é ntuntoo ña, vatā ó kaka'an lei Muíseé ne, kue'en ní'i ña i'xá san ñuú Jerusaleen é ntáda ña i kuenta ntá'a Xuva kō. ²³ Dé ntaa ña sá'ā, tsí kuān ó kaka'an lei iña Xuva ko: “Un ntí̄ ntí̄ i'xa tii, i'xa nuu í ne, kuntoo xio kuenta iña Xuva ko”, ka'án leí san. ²⁴ Kué'en ña, kúntído ña doméni nú nāa kán di, vatā ó kaka'án lei iña Xuva ko: uun na'a paloma ntákín o ūvi páloma na'nu.

²⁵ Ntuvi tsikán ne, kátūví uun ñatí̄ ñuú Jerusaleen, ñá nani Sīmiuun ña e dóo va'á ña'a, e dóo kanuu iní ña Xuva kō. Kantétu ña amá ki'xi ña nakákú ñuú Israee. Espíritū Sántū sán tuvī ní'i ñá Simiuún ne, ²⁶ xé'e ñá é kūtuni Sīmiuun tsí ña kuví ña tē ña dí'na kiní ña Cristu, ña táxnuu Xuva kō. ²⁷ Kidáā ne, kué'en ñá má ūkún kán, tsí Espíritū Sántū sán ne, náñē'e ñá ña é kuān koo vií ña. Divi tsi ntuvi tsikan kué'en ní'i Jóseé san ni Māría san i'xá ña Jesuu má ūkún kán di é ntáda ñá i kuenta vatā ó kaka'an leí san. ²⁸ Kidáā né, kí'i Simiuún san i, iní'i nteé ña i ne, dā kidáa kaka'an ntá'ví ña ni Xuva kō, kaka'an ña:

²⁹ Xuvā kó, vi'i a vé ne, é vā'á o é tā'xi nto itsi é na kúví u ve,

tsi é kuntaa vatā ó kaka'an ntó nī ko.

³⁰ É ĩní u nuú ko ve, ña e véxnakākú nti,

³¹ ña e táxnūu nto é kīni un ntíí ntíí ñá ntoo ñuxiví sa.

³² Dīvi ña naxi'í nuu ña ñuxivi vata kaa ñu'u é kaxi'í nuu nuu ko.

Dōo xi'í nuu ka'nu ña iña ña'a nto, ña ñuú Israeé san dī.

Kuan ō ka'an Símiuun.

³³ Uva Jēsuu ni dī'i ña ne, koó dā kúdu'va ña da téku ña é kākā'an Símiuun iña i'xá ña. ³⁴ Kidáā né, nāxnuu viko Símiuún san ña ne, dá kakā'an ñá ni Māriá, dī'i Jēsuu:

—Koton tsí i'xa sa'á ne, vé'xī é vīi e dōo titín ña'a ña Israeé sán ne, kó'xo ñā né, ō nakuntáñī ñá kuenta iña i. Dōó titín ña'a san koto ña i ne, nantii ni'ni ña i, ³⁵ vata koo é dukuan koo kūtuni nté ō ntádē kuení nti'xe ña'a san. Dīvīn dī, dōo u'vi kuvi ó, vata tē káá é ūvi nuu i ni'ni ntído nima ó dī — ka'an Símiuún san ni Māriá.

³⁶ Íkān ntitsi úun ñadī'í, ña e dōo atā, ñá nanī Ana, ña é ka'án naa Xuva ko. I'xá Fanuee, tatá ví'i Asee. Dutsi kuia ña tánta'a ña ne, u'xe kuia tsi ĩntóo ni'í ta'an ña ni xīí ña. ³⁷ É ĩta ntí'xin kimi díko kimi kuia é ntukíí ñā. Ná nī ntíi kuē'en ña má ūkún kán. Ntē ntúvi ntē níñu kanuu iní ña Xuva kō ne, kaitúvi ixu ña ne, kaka'an ntá'ví ña dī. ³⁸ Ura dú'va tsi i xee Aná san mí ntōo ña ne, eni ntu'u ña kánakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō, ne, kaka'an ñá iña i'xá san ni ūn ntíí ntíí ña'a san, ña ntantétu xoo é xee i é nakakū ñuú Jerusaleen.

Dá kúnú'u ña ñuú Nazaree

³⁹ Kidáā ne, da kúvi dé ntaa ntí'í ñā é kākā'án lei Xúva kō ne, kúnū'ú ña ñuú Galilea, un tsi nté ñuú mii ñā, mí nani Nazāree. ⁴⁰ Ikān éni ntu'u i'xá san

é'nu. Dōó ntii é'nu. Dōó ki'in inī i. Dōo kuínima Xúva ko ī.

Dā tuví Jesuu má ūkún kān

⁴¹ Kuia kuía ntáñe'e uva Jēsuu ni di'i ñá ñuú Jerusaleen dá kakuvi viko da nátava Xuva kō ña Israee ñuú Egitō. ⁴² Dā xee tá'an uxuvi kuía Jesuú ne, kué'en ntí'i ña ñuú Jerusaleen váta xkoó ini ña da kaxío viko san. ⁴³ Dā inú kava viko sán ne, ítuvī mii Jēsuu Jerusaleen, é ntē ña ni iní di'i ñā, nté uva ñā. ⁴⁴ Te kūntí'xi i'xá ña mé'ñu ñā'a san, kuíni ña. Uun ntuvi va vá'a ñú'u ña ĩtsi da kútuni ña é ña te ntíkín ntu i'xá ña ña. Kidáā ne, eni ntu'u ña nántuku ña ñā mé'ñu ñāvi'i ña ni ña ini ña. ⁴⁵ Ná ni nāni'i ñá ña. Kidáā né, ntiko kōo xtúku ña, kue'en ñá, kūnantúku ña ña ñuú Jerusaleen. ⁴⁶ Dā kúvi unī ntúvi ne, nāni'i ñá ña ini ukún kān. Ntoo ni'i ña mastrú lei, kaini ña e ntáka'an ñá ne, katsixe'e Jēsú san ñá di. ⁴⁷ Un ntíí ntí ña e téku i ne, koó dā ntákudu'va ña, tsi dōo ntíto Jesuú san ne, dōó ini ña nté koo nantiko kōo ñá di. ⁴⁸ Dā íni uva ñā ne, koó dā kúdu'va ña. Di'i ñā né, kaka'an ña:

—I'xá miī ko, ¿nché kui kuān o dén ntun nī ntí? ¿Ñá inin ntun tsí ntuví ntí uva o né, dōo ntánti'i iní ntí ntánantukū ntí o? —ka'an ña.

⁴⁹ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—¿Nté kui ntánantuku ntu ntō ko? ¿Ñā ntu íni nto tē kantio é i'a kutūví u má vi'i Uvā ko? —ka'an Jēsuu ni ña.

⁵⁰ Ntá tsi ña ni ñé'e diki ñā nee iña é kāka'an ñá ni ñā.

⁵¹ Kidáā ne, kúnū'ú Jesuu ni úva ñā ñuú Nazareé ne, dē ntaa ntí'i ña nēe e teé tsiñu uva ña ñā. Di'i ñā ne, xnuu vá'a ntí'i ña sá'ā nima ña. ⁵² Jesuú ne,

kué'ēn é'nu ña. Dōo kúki'in inī ñá di. Dōo kuínima Xúva ko ña, ni ūn ntíí ntíí ña'a sán di.

3

*Dá kākā'an ntódo Juaan Bautista ñuu itsi
(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)*

¹ Dā kúvi xe'un kuia é idé Tiberiu ña é kadē kú've un ntíí ntíí ñuú é kāduku ntée Romá ne, kidáa odo nūu Poncio Pílatu ñuú Judeá ne, odo nūu Heródē ñuú Galileá di. Ení Heródē, ñá nani Fēlipé ne, odo nuū ñá ñuú Traconite ni ñuú Ituriá di. Ña nani Līsaniá ne, odo nuū ñá ñuú Abilinia. ² Anaa ni Caífaa ne, ntáde ña dutu ñá odo nūu. Ntúvi tsikán ne, xée tū'ún Xuva kō nta'a Juaan Bautista, i'xá Zacaria, mí tuví ña ñuu itsí kán. ³ Kidáa ne, kué'ēn Juaán san, ita ntí'xin ña dá kaníí dīñi ntute ka'nu é nani Jōrdaan, kaka'an ntódo ña ni ñā'a san é na nātivi iní ña kuétsi ña ne, na kūtsi ntute ña di, vata koo é na kāda ka'nu iní Xuva ko ni ña kuétsí ña. ⁴ Sá'ā kúvi vata ō xnteé na'a ña ka'án naa Xuva ko, ñá nani Isāia, kaká'an ña:

Xée ñuu itsí kán uun tatsin é un ntii tsi kākā'an:

“Nākoo tú've ntó itsi Xuva kō;

nakaán nuu nto itsi ntaa mí kī'in ña.

⁵ Un ntíí ntíí xi'ntí ne, ntadí nuu.

Mí'i ió xuku ni tí'í í ne, ntuntaa.

Itsi mi dóo nakutá'nu ne, ntuntaá di.

Itsi mí ña vá'ā o ne, ntuvá'a di.

⁶ Kidáa ne, un ntíí ntíí ña'a san kiní ña ña é taxnúu Xuva kō é nakakū ñá kō”, kuan ō ka'an tatsín san.

Du'va ō ka'an Isáia san. ⁷ Ñá tē nté kaa ña'a xée ña mí tuví Juaan é ntio ña é nakūtsi ntute ña ña ne, kaka'an Juaán san ni ñā:

—ǝNtō'o é tatá koo nto e dóo kīni ntáa nto! ¿Xóo ntu kakā'án i ni ntō é kūvi nakáku nto é ntō'o nto é ta'xi Xuva kō ve? ⁸ Vá'a tsī koo vií nto vata koo e díto é nadama nti'xe nima nto. Ná ku ka'ān ntó ni tā'an nto: “Xo'ō né, tatá vi'i Abraan o”. Kaka'án u tsí Xuva kō ne, kuvi ntada ña xuu tatá Abraán tē dí ntio ña. ⁹ Dukuān ne, é iō tu've káa ntee é nakīn nti'i ña utun sán un tsí nte nú ditsin i. Un ntií ntíí utun é ña kakíi kiti vā'á i ne, katsin ña ne, dá kāmí ña —kuān o ka'án Juaán san ni ñā'a san.

¹⁰ Kidáā né, tsixe'e ñā'a san ña:

—ǝNtē ntú koo vií nti kuan? —ka'an ñā'a san.

¹¹ Dá kakā'an Juaán san ni ñā kídaā:

—Xoo é iō uvi du'nu i ne, na kué'é ña kunūu tuku ña'a, ña é ña tuvi dú'nu i. Tē xoo é iō é kae'xí i ne, na kué'é ña dava na ká'xí ña'a, ña é ña tuvi é ká'xi —ka'an ña.

¹² Vé'xí ña ntaído diu'un xóo di é kūtsi ntute ña ne, dá tsixe'e ña Juaan:

—Mastrú, ¿ntē ntú koo vií nti di? —ka'an ña.

¹³ Ne, dá kakā'án Juaan:

—Ña kuído nto vata kaa ntaído nto diu'un xóo san; mii tsī é kuido nto vatā ó kaka'an leí san —ka'an ñā ni ñā.

¹⁴ Sntadún san dí ne, tsixe'e ñā di:

—Nti'í ni, ¿ntē ntú koo vií nti? —ka'an ña.

Ne, kaka'án Juaan:

—Ña kuído dú'u nto nté uun iña ña'a; ntē ña ku nau'ví nto ña. Ntē ña ku da'ví nto ña dovete tē ña te neé kade ña. Ná kākán ka nto xá'vi nto, tsí e dívi tsí é kani'i nto —ka'an ñā ni ñā.

¹⁵ Ña'a sán ne, ntaítsu'un ñā ntantétu ña. Ntádē kuení mii ña tē nté kaa ne, Juaán san é Cristu ña.

¹⁶ Ntá tsi Juaán san ne, kaka'an ñā ni ūn ntií ntíí ña'a san:

—Xu'ú ne, kūdii ntute kadá'vi ú nto da kanakūtsi ntute ú nto ne, ntá tsi vé'xi ūun ña'a, ña e dií dií ka ka'nu é xu'u, é ntē ña kainuu á'vi ko é nantúte ú xo'o nti'xen ña. Divi ñā ne, ñā tē ntúte dā'vi ñā nto, tsí Espíritū Sántu sán dā'ví nuu ña nto, ni ñū'u é kai'xi. ¹⁷ Divi ñā né, ni'i nta'a ña ūtun é kāni ña trigu é nātsoo xio ña xáka i. Nātsu'un vá'a ña trigú san ini aka ña, ntá tsi ka'mi ña xáka san mé'ñu ñū'ú san mí ña ntá'va —ka'an ña.

¹⁸ Ne, titín ka nuu i é kākā'án Juaán san ni ñā'a san dá kaka'an ntódo ña ni ñā tú'ūn va'á san di. ¹⁹ Ntá tsi de tíi Juaán san nī ña tsiñu ka'nu i, ña Heródē, tsi náki'i Heródē san ñadí'i ení ña Felipe, ñā nani Herōdia. Dē tíi ña ni ñā kuenta iña é un nti'i nuū i é kīni kaa é idé ña di. ²⁰ Ntá tsi dā téku Heródē ne, tuku nuu i idé túku ña: tsí xnúu kutu ña Juaán san viutun.

Dā ítsi ntute Jesuú

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹ Dá kanakūtsi ntute Juaán san un ntíí ntíí ña'a sán ne, ítsi ntute Jesuu ntá'a Juaán san di. Dá kakā'an ntā'ví Jesuú ne, ura dú'va tsi nákaan xí'i e dukún kān. ²² Dítō tsi vé'xi daxi daxi Espíritū Sántū san vata kaa paloma é nākuntéku diki ñā ne, dā téku ña uun tatsín e dukún kān é kākā'an:

—Divīn é i'xá miī kó e dóo ntio ko. Divīn é nakaxnúu ú o —ka'an tátsín san ni ñā.

Ñavi'i ata Jēsuu

(Mt. 1:1-17)

²³ É kūvi oko u'xi kuia Jēsuú san da éni ntu'u ñā edé tsiñu ña. Divi ñā né, i'xá Josee ña, kuíni ña'a san. Joseé san ne, i'xá Elii. ²⁴ Elií san ne, i'xá Mataa. Mataá san ne, i'xá Levii. Levií san ne, i'xá Melqui.

Melquí san ne, i'xá Jana. Janá san ne, i'xá Josee.
²⁵ Joseé san ne, i'xá Matatia. Matatiá san ne, i'xá Amoo. Amoo san ne, i'xá Nauun. Nauún san ne, i'xá Eli. Elí san ne, i'xá Nagai. ²⁶ Nagai san ne, i'xá Maa. Maá san ne, i'xá Matatia. Matatiá san ne, i'xá Semei. Semeí san ne, i'xá Josee. Joseé san ne, i'xá Judaa. ²⁷ Judaá san ne, i'xá Juanaan. Juanaán san ne, i'xá Resa. Resá san ne, i'xá Zorobabee. Zorobabeé san ne, i'xá Salatíe. Salatíeé san ne, i'xá Neri. ²⁸ Nerí san ne, i'xá Melqui. Melquí san ne, i'xá Adi. Adí san ne, i'xá Cosan. Cosán san ne, i'xá Elmadaan. Elmadaán san ne, i'xá Ee. ²⁹ Eé san ne, i'xá Jesuu. Jesuú san ne, i'xá Eliezee. Eliezeé san ne, i'xá Joriin. Joriín san ne, i'xá Mataa. ³⁰ Mataá san ne, i'xá Levii. Levií san ne, i'xá Simiuun. Simiuún san ne, i'xá Judaa. Judaá san ne, i'xá Josee. Joseé san ne, i'xá Jonaa. Jonaá san ne, i'xá Eliaquiin. ³¹ Eliaquiín san ne, i'xá Melea. Meleá san ne, i'xá Mena. Mená san ne, i'xá Matata. Matatá san ne, i'xá Nataan. ³² Nataán san ne, i'xá Davii. Davií san ne, i'xá Isaii. Isaií san ne, i'xá Obee. Obeé san ne, i'xá Boo. Boó san ne, i'xá Sala. Salá san ne, i'xá Nasuun. ³³ Nasuún san ne, i'xá Aminadaa. Aminadaá san ne, i'xá Amiin. Amiín san ne, i'xá Arni. Arní san ne, i'xá Eruun. Eruún san ne, i'xá Fare. Faré san ne, i'xá Judaa. ³⁴ Judaá san ne, i'xá Jacoo. Jacoo san ne, i'xá Isaa. Isaá san ne, i'xá Abraan. Abraán san ne, i'xá Taree. Tareé san ne, i'xá Nacoo. ³⁵ Nacoo san ne, i'xá Seruu. Seruú san ne, i'xá Ragau. Ragaú san ne, i'xá Pelee. Peleé san ne, i'xá Hebe. Hebé san ne, i'xá Sala. ³⁶ Salá san ne, i'xá Cainaan. Cainaán san ne, i'xá Afasaa. Afasaá san ne, i'xá Seen. Seén san ne, i'xá Noee. Noeé san ne, i'xá Lamee. ³⁷ Lameé san

ne, i'xá Matusaleen. Matusaleén san ne, i'xá Enoo. Enoó san ne, i'xá Jaree. Jareé san ne, i'xá Malalee. Malaleé san ne, i'xá Cainaan. ³⁸ Cainaán san ne, i'xá Enoo. Enoó san ne, i'xá See. Seé san ne, i'xá Adaan. Adaán san ne, i'xá Xuva kō.

4

Dā nchó koto ntee tó'ō e ña vá'ā san Jesús
(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

¹ Jesuú ne, nuu tsitu Espíritū Sántū sán nima ñá, ntiko koō ña é ñe'e ña nú ntute ka'nu é nani Jōrdaan. Kue'en ní'i Espíritū Sántū san ña, kué'en ña ñūu îtsí kân mí xoxó ña'a. ² Ikân itúvi ña uvi díko ntuvi ne, ntá tsi tó'ō e ña vá'ā san ne, ìto nteé ña. Ñá ni ē'xí kue'en ña ntuvi é itúvi ña ikân. Dā rkontúví ne, kākín ña. ³ Kidáā né, kaka'an tó'ō e ña vá'ā san ni ña:

—Tē nuu é ntaā i é i'xá Xuva ko ō né, viin é nantúvi xuu sá'a tañú'u —ka'an tó'ō e ña vá'ā san ni ña.

⁴ Kidáā ne, nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Tū'ún Xuva kō ne, kaka'an: “Ñá te da mii tsi tāñú'u san kantío ña'a san, tsí kantio ña un ntí'í tú'ún é kāká'an Xúva kō”, ka'an —ka'an ñá ni ì.

⁵ Kidáā ne, kúxee ni'i tó'ō e ña vá'ā san ña uun itsi mi dóo dūkun. Uun da'na tsi nañé'ē ña un ntí'í ntí'í ñūu é ío da kanñ ñūxiví ne, ⁶ kaka'an ni Jesuú san:

—Xu'ú ta'xi u é kadā kú'ven dá kanñ ñūxiví san. Ta'xi u é un ntí'í e dóo va'á san é kúví iña o. Tsí xu'ú ne, é ntúvi kuenta ntá'a ko é un ntí'í sá'ā ne, kué'ē ú da xōo ka tsi é ntio ko. ⁷ Te nakūnchítin nūú ko ne, te kunūu ini ó ko ne, é un ntí'í kúví iña o —ka'an ni Jesuu.

⁸ Kidáā ne, nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ì:

—Tū'ún Xuva ko ne, kākā'an: “Kunūu ini o Tó'o o Xuva ō. Da mii tsi ñā é kuīnti'xe o ña”, ka'an —ka'an ñā nī tó'ō e ña vá'ā san.

⁹ Kidáā ne, kue'en ní'i tó'ō e ña vá'ā san ña ñuú Jerusaleen. Nakáa ñā dikí xúkun ka'nu mí'i e dií dií ka dukún ne, dá kakā'an ni ña:

—Tē nuu é ntaā i é divīn é I'xá Xuva kō ne, nakō'xón nuun kúñu ō un tsi nte í'a. ¹⁰ Tsí kaka'an tú'un Xuva kō:

Tsí taxnūu ña ánje ñā é vii ñá o kuenta, é kūnuu mé'ñu kūnuu dava ña o.

¹¹ Kūrkaa ánje san o,

vata koo é ña náki'in nté uun xuu, ka'an —ka'an tó'ō e ña vá'ā san ni Jéssu.

¹² Ne, nántiko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ī:

—Du'vā ó kaka'an tú'un Xuva kō di: “Ñá ku ntē dúkuan kōto nteen Tó'o o Xuva ō”, ka'an —ka'an ñā nī é ña vá'ā san.

¹³ Dā ña ni kuvi vii tó'ō e ña vá'ā san nté koo vii é kō'xó ntéé Jesuú ne, kīi nteé xio, kue'en.

Dā éni ntuvu Jēssu dé tsiñu ña ñuú Galilea

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴ Nāxee Jéssu ñuú Galilea, nuu tsitu nima ñá Espíritū Sántū san é vii ñá tsiñu ña. É da mí'i ká ñuú ntáka'an ñá'a san íña Jéssu. ¹⁵ Nakuá'a ña ñá'a san ta'án ñuu ta'án ñuu má vi'i mi ntánataká nuu ña Israee. Un ntíí ntíí ña'a san ntáka'an ñá e dóo va'á Jesuu.

Dā itúvi Jesuu ñuú Nazaree

(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

¹⁶ Kidáā né, nāxee Jéssu ñuú Nazaree, mí é'nu ña. Ntuvi dá iō dá'na ne, kué'en ñā má vi'i mí nataká nuu ña Israee váta xkoó ini ña. Nákuntísi ña é nakuá'a ña tú'un Xuva kō. ¹⁷ Xé'e ña ña tūtu é de

vá'a ña ka'án naa Xuva ko, ñá nani Isāia. Nākaán ña ne, nāni'i ña mí du'vā ó kaka'an:

¹⁸ Espíritu Xuva kō ne, nuu mé'ñu nuu dava ña ko, tsí ñi ñā teé tsiñu ña ko é kā'án u tú'ün é vā'á ni ña ntā'vi.

Ñi ñā táxnū ña ko é kā'án u ni ña ñu'u kutū nté koo nakáku ña, nī é nākaán u ntuxnú ña kuāa, nī é nakákú u ña ntáde xení ña'a ni ī,

¹⁹ nī é kā'án u tsi é xee ntúvi e dóo va'á koo víi Xuva ko ni ñā'a.

Kuān ó kaka'an tú'ün é nakuā'a ña.

²⁰ Kidáa ne, naxtínuu Jesuu tútú san ne, dā nakué'e ña ña kaxntiī nú vi'ī mi ntánataká nuu ña ne, nákutūví xtuku ña. Un ntíí ntíí ña ntoo sán ne, ntaíto ña ña. ²¹ Kidáa ne, éni ntu'u Jesuu kaká'an ñā ni ñā:

—Tú'ün sa'á ne, é vevii é kākuntaa vata kaa e téku nto dá kanakuā'a ú nto —ka'an Jesuu.

²² Un ntíí ntíí ña'a sán ne, vá'ā ó ntáka'an ñá iña Jesuu. Da kúdu'va ña é kuān nte vá'ā ó kaka'an ña. Ntatíin mii ñā, ntáka'an ña:

—¿Ñā ntu te i'xá Josee ñá sā'a? —ka'an ñā'a san.

²³ Dá kakā'an Jesuu ni ña:

—Ncho ka'an ntó nī kó vatā ó ntáka'an ñā'a san: “Tē nuu é ntaā i é medíku ntō ne, ntavá'a mii ntō kúñu ntō.” O ncho ka'an ntó nī ko: “Vatā o téku ntí nēe é idé nto ñuú Capernaú ne, kuān koo víi nto i'a ñi, ñuú mii ntō”, te kuan kōo é ncho ka'an nto.

²⁴ Nuu é ntaā i é kākā'án u tsi nté uun ña'a ña ka'án naa Xuva ko ne, ñá ntío ña'a san, ña ñuú mii ñā, é kīni ña tú'ün é kākā'an ña. ²⁵ Nuu é ntaā i é kākā'án u tsi ñá te da ñi ñadi'í kii san ntoo ña ñuú Israee ntuvi da itúvi Elia. Dā kidáa ne, ña ni kán kuē'en tsi davi uni kuia nte dáva ne, dōo

kútama ña'a san da kanɩ ñūú san. ²⁶ Ntá tsi ña ni taxnúu Xuva kō Eliá san e kixntíi ña ñadĩ'i kii, ña ñuú Israee, tsi táxnūu ña ña é kixntíi ña uun ñadĩ'i kii, ña ñuú Sareta, ñuu é tuvi étsin Siduun. ²⁷ Nǎ te da dīi ña ntákuví kui'i é kānako'xo kúñu ī ntóo ña ñuú Israee ntuví da katúvi ña ka'án naa Xuva ko, ñá nani Elīseu, ntá tsi nté uun ña'a, ña ntánchokuví, ña ni ntuvá'a ña. Tsí mii tsi Nāmaan, ña ñuú Siria, ntuvá'a ña —ka'an Jéssuu.

²⁸ Ntá tsi ña ntoo iní vi'i mí nataká nuu ña Israeé ne, un vá'a tsi kúdiin ña dā téku ña é kuān ó kaka'an ña. ²⁹ Nákuntāñí ña'a sán ne, nakunu ña Jesuu ñuú ña. Kue'en ní'i ña ñā rki uku é nakō'xó nuu ñá ña. ³⁰ Ntá tsi kíi ní'ni Jéssuu mé'ñū ña'a san, kué'en ñā.

Ñatī, ña é nuu é ña vá'ā nima i
(Mr. 1:21-28)

³¹ Jesuú ne, kué'en ña ñūú Capernau é tuví ñuú Galileá ne, ikan kanakuā'a ña ñá'a san ntúvi dá iō dá'na. ³² Koó dā kúdu'va ña'a san tú'ūn é kanakuā'a ña ña, tsi dóo iní Jesuu nee é kākā'an ña.

³³ Má vi'ī mí nataká nuu ña Israeé san ne, tuví uun ñatī, ña é nuu é ña vá'ā nima í ne, un ntii tsi kākā'an:

³⁴ —¡Na koo mii ntō ntí! ¿Neé ntu vii ntó nī ntí, Jesuu, ña ñuú Nazaree? ¿Vē'xí ntu nto é nākunaá nto ntí? Xu'ú ne, iní u nto, tsí ðivi ntō e dóo va'á nto iña Xuva ko —ka'an ni Jéssuu.

³⁵ Kidáā ne, de tíi Jesuu ni é ña vá'ā san, kaka'an ñá ni ī:

—¡Diin tsi kutūvin! ¡Ntiin nima ñátíi sā'a! —ka'an ñá nī e ña vá'ā san.

Kidáā né, un ntii tsi nāntava é ña vá'ā san ña ñu'u kan, mé'ñū un ntíi ntíi ña'a san da ntíi nima ña. Ntē ña ni ní'i kui'í ña da ntii é ña vá'ā san. ³⁶ Dōo u'ví

ña'a san un ntíí ntíí ñá da íni ña. Ntátsixe'e ta'an mii ñā:

—¿Neē ntú tu'un sá'ā? Ña sā'á ne, ¿nté kui dóo iō ña é vii ña? Tsi dá mii tsi kākā'an ñá ne, kūvi idé ña nakúnu ña é ña vá'ā san —ka'an ña.

³⁷ Da mí'i ká ñuú san ntáka'an ñá iña Jesús.

Dā ntavá'a Jesuu ñuntí Sīmuún Pedru
(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ Kidāā ne, nākuntítsí Jesuu, ntáka ña vi'i mi ntánataká nuu ña Israeé san ne, kué'en ñā nú vi'i Sīmuun Pedru. Ikān tuví ñuntíí ña ne, dōo kaxé'e ña ka'ni. Íkan ña dā xe'e ntá'a Jesuu é na ntāvá'a ña ña.

³⁹ Nākuntēi Jesuu nuu ñadi'í san mí tuví ntaa ña ne, kaka'an ña é na ntíkó ka'ni san. Ura tsí i nakuntítsi ña, da de vá'a ña é kā'xí Jesuu ni ñá'a ña.

Dōó titín ña ntánchokuvi ntavá'a Jesuu
(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Ura da kaído nuu ngántíi san ne, xée ūn ntíí ntíí ña'a san, xee ní'i ña ña'a ña, ña ntánchokuví san, mí tuví Jesuu. Dōó titín nuu kuí'i ntákuvi ña. Tíin nta'a Jēsuu ñá'a san xe un xé un ñā, ntavá'a ña ña. ⁴¹ Ñá te da dīi ña ntánchokuví san ne, ntíi é ña vá'ā sán nima ña. Koó dā ntákachu'u ntáa é ña vá'ā san, ntáka'an:

—¿Dívi ntō é I'xá Xuva ko ntō! —ka'an.

Ntá tsi de tíi Jesuu ni é ña vá'ā san. Ñá ni xē'é ña itsi é kā'an, tsí ini tsí dívi ñā é Cristu ña, ña e táxnuu Xuva kō.

Kaika Jesuu káníi ñūú Galilea, kaka'an ntódo ña ni ñā'a san
(Mr. 1:35-39)

⁴² Dā tuví ne, kué'en Jēsuu díñi ñūú san mí xoxo ntóo i. Ntá tsi ña'a sán ne, dōo nántuku ña ñā. Xée

ñā'a san mí tuví ña ne, ñá ni nataxā ñá ña, tsí ña ni ntío ña'a san é kī'ín ka ña. ⁴³ Ntá tsi kaka'an Jéssu:

—Da miī é kī'ín ka ú xio ñuú san, kika'an u ni ñā'a san tú'ūn é vā'a iña i mí kadē kú've Xuva kō, tsí ñi tsiñu sā'a e táxnuu Xuva kō ko —ka'an Jéssu.

⁴⁴ Kué'en ñā ne, kuka'an ntódo ña ni ñā'a má vi'í mi ntánataká nuu ña Israeé san dá kaniñ ñuú Judea.

5

Nuu i e dóo ka'nu e kúvi nī ña ntátin tsákā
(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

¹ Uun ntuvi ne, ntitsí Jéssu díñi míni ká'nu é nani Genesāree. Ñá te da dīi ñā'a xee ña é kīni ñá Jéssu. Un tsi tavi núu ña ñā e dóo ntio ña é kīni ña tú'un Xuva kō. ² Iní Jéssu úvi tun ntōo íxū é ntoo díñi ntute kán ne, ña ntátava tsákā sán ne, é ntii ña tun ntōo san é nakate ña xunu ña. ³ Kidáā ne, kúxēe Jéssu iní tun ntōo Simuún san ne, dā ikan ñá ña da xe'e é na nakī'ín íka ká ña iní ntute san tun ntōo san. Kidáā né, ení nt'u ña kaka'an ñá ni ñā'a san. ⁴ Dā kúvi ka'an ñá ni ñā'a sán ne, kidáā ne, kaka'an ñá ni Sīmuun:

—Kué'en ni'i nto tún ntōo san iní ntute mí kúnú san ne, dá nakuítá nuu nto xunu nto, dá tñn nto tsákā san —ka'an Jéssu ni ña.

⁵ Simuún san ne, kaka'an ña:

—Mastru, kué'en niñu vétun é ñū'u ntí, ntáde tsiñu ntí ne, nté uun tsákā ña ni ní'í ntí ti. Ntá tsi te ñi ñi nto ká'an ntó ne, nakuítá nuu xtuku ntí xunú ntí —ka'an ña.

⁶ Kuān o dé nti'xe ña ne, niñ kué'en tsí ñu'u tsitu tsákā san xunú ña dā nátavā ña. Dókō sá ni ntátsin tu'un xunú ña. ⁷ Kidáā né, íde ña nta'a ña ni ñá ñu'u tuku tun ntōo san vata koo é kī'xi ña, kixntíi ña ñā. Kī'xi ña ne, natsítu kué'en ñá ntuvi tún ntōo

san. Dókō sá te ni ntíi ntoko tun ntōó ña. ⁸ Dā íni Simuun Pedrú san nté o kúvi ne, nākunchíti ntāa ña nuu Jéssuu, dá kak'a'an ña:

—Kii nteé xio nto ko, Tó'ō, tsí xu'ú ne, dōó iō kuetsí ko —ka'an ñá ni Jéssuu.

⁹ Tsi dóo ū'ví Simuún san, ni ūn ntíi ntíi ña nguii san, tsi dóo kue'e tsákā táva ña. ¹⁰ Kuan ō kuíni Santiaú san di nī Juaan, i'xá Zebedeu, ña é dadíi ntáde tsiñu ni Símuún san. Ntá tsi kaka'an Jéssuu ni Símuun kidaā:

—Ñá ku u'vī o. Tsí vatā o den da tñn o tsákā ne, un tsi nté veví ne, kuan kōo ni'i o ña'a, ña é kuntikin Xúva kō di —ka'an ñá ni Símuun.

¹¹ Kidáa né, ntíi ni'i ña tun ntōó san diñi ntute kán né, dā tsóo mii ntíi ña iña ña, dá kuē'en ñá, kuntikin ñá Jessuu.

Dā ntavá'a Jessuu ña nako'xo kúñu ī
(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹² Uun ntuvi ne, tuví Jessuu uun ñuú ne, xée uun ñatíi, ña é kanako'xo kúñu ī. Dā íni ña Jessuú ne, nákútínteí ña ñu'u kán, kaikan ña dá xe'e:

—Tō'ó, tē ntio nto ne, kuvi nakuitā ntó kui'í ko —ka'an ñá ni Jéssuu.

¹³ Kidáa ne, tñn nta'a Jéssuu ñá, kaka'an ñá ni ñá:

—Ntio ko. ¡Na ntūvá'an ve! —ka'an ñá ni ñá.

Ura dú'va tsi i kue'en ntí'xe kui'í é kanako'xo kúñu ñá. ¹⁴ Kidáa ne, kaka'an Jéssuu ni ña:

—Nté uun ña'a san ña ku ká'an ni'in ña. Mii tsi é kuē'én nta'a dutú san na kinī ñá o. Kuē'en ni'in doméni iña i é ntūvá'an san vata ō ka'an Muísee, vata koo é un ntíi ntíi ña'a san kutúni ña tsi é ntuntoon kui'í é kākuví o —ka'an ña.

¹⁵ Ntá tsi da díi díi ka kūxée nuu tú'un iña Jéssuu. Ñá te nté kaa ña'a nataká nuu ña é kīni ña é kāk'a'an

Jésuú nī é ntuvá'a ña kui'i ñá di. ¹⁶ Ntá tsi Jesuú ne, kīi nteé xio ña mí xoxó ña'a ntoo ña ne, ikan kūka'an ntâ'ví ña.

*Dā ntavá'a Jesuu uun ña'a, ña nat#n
(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)*

¹⁷ Uun ntuvi ne, tuví Jesuu, kaka'an ñá ni ñā'a san. Ikān ntoo ña fariseu ni mastrú leí di, ña vé'xi da kan#i ñūú Galilea, ñuú Judeá, ni ñūú Jerusāleen. Dōo xé'e Xuva kō é kūvi vií Jesuu é ntavá'a ña ña ntánchokuvi. ¹⁸ Kidáā ne, xee ní'i ña uun ñatīi, ña nat#n, ntékú ña chidō. Ncho kí'vi ni'i ña ña íni ví'i kan é xtuví ñá ña nuu Jesuu, ¹⁹ ntá tsi ña ni naní'i ña nté koo kí'vi ña, tsí ña te nté kaa ña'a ntāñī ña. Dukuān ne, kúxēe ña rki ví'i kan, dā nakuído ña xkiti tsió san ne, da nákií ñá ña nchokuví san, kan#i tsi ña ni chido ñā, nuu Jesuu. ²⁰ Dā íni Jesuu tsi dóo ntánuu íni ña vexní'i ñā ne, kaka'an ñá nī ña nchokuví san:

—Vevíi ne, é dē ka'nu íni u ni o kuētsí o ve —ka'an ña.

²¹ Kidáā ne, mastrú leí san nī ña fariseú san ne, eni ntu'u ñā ntádē kuení mii ñā: “¿Neē ntú ña'a ña sā'a é dotō tsí kaka'an ñá tú'ūn e dóo xii kaa? Tsí xoxo kuvi vií i é kāda ka'nu íni i ni kuētsí kō. Mii tsi Xuva kō é kūvi vií ña.” Kuān ó ntádē kuení ña.

²² Ntá tsi Jesuú ne, kūtuni ña nté ō ntádē kuení ña'a san ne, tsixe'e ña ñā:

—¿Nté kuān ó ntádē kuení ntu nto? ²³ ¿Neé ntu é díi ka ña ntii tú'ūn é kā'án u, te kuinī nto: “É ntōo kuétsi o vē”, o te kā'án u: “Nakuntísin ve, nakakan”? ²⁴ Nañē'é u nto tsí xu'u é vēxkúvī ú ñatíi ne, kuvi vií u é nakate u kuétsi ñā'a ñuxiví sa —ka'an ña.

Kidáā ne, kaka'an ñá nī ña nat#n san:

—Nākuntítsin vé ne, dá naki'in chido ō ne, dá kúnú'ūn nú vi'i o kân —ka'an Jésuu ni ña.

²⁵ Ura tsí i nakuntítsi ña nat̄in san mé'ñu ūn nt̄i nt̄i ña'a san ne, da náki'i ña chido ñā, kunú'u ña nú vi'i ña kân, kaka'an ñá e dóo ka'nu Xuva kō. ²⁶ Un nt̄i nt̄i ña'a sán ne, koó dā kúdu'va ña, ntáka'an ña e dóo ka'nu Xuva kō. Dukuān ú'vī ñá di, ntáka'an ña:

—Nté uun ito vata kiní o nuu i e dóo ka'nu e íni o vevii —ka'an ña.

Dā kána Jesuu ñá nani Lēvii

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷ Dā kúvi sá'ā né, nt̄i Jesuu, kué'en ña. Xée ñā mí tuví ña kaido diu'un xōo iña ñuú Roma. Levii nani ña. Tuví ña uun itsi mí kaido ña diu'un xōo ne, kaka'an Jésuu ni ña:

—Kunt̄ik̄in ko —ka'an ñá ni ñā.

²⁸ Kidáā ne, nákunt̄itsí Levii san. Tsoo mii nt̄i ña iña ña, kué'en ña, kant̄ik̄in ñá Jesuu.

²⁹ Da rkont̄úvi ne, tsū'un Levii san viko nú vi'i ña kan kuēnta iña Jésuu. Ñá te da d̄i ñá'a, ña ntánataka diu'un xōo iña ñuú Romá san, nátaká nuu ña. Kidáā ne, uun tsi itsi int̄oo nt̄i nt̄i ña nú mesa. ³⁰ Ntá tsi ña fariseú san ni mastrú lei é dad̄i tsi ntáde tsiñu ña ne, eni ntu'u ña ntáka'an ntée ña ña ntánt̄ikin Jésuu, ntáka'an ña:

—¿Nté kuí nta'é'xí dad̄i nto nī ña ntánataka diu'un xōo iña ñuú Romá san, ni ña iō kuetsí i di? —ka'an ñá ni Jésuu.

³¹ Kidáā ne, nant̄iko kōo Jésuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Xoó ña'a, ña é vā'á ne, ñá kant̄io ña medíkū. Tsi mii tsī ña ntánchokuví san é ntio ña medíkū. ³² Ñá te ña é vā'á san ña é vexnantukū u, tsí ña iō kuetsí i san, vata koo é na nat̄vi iní ña kuétsi ña —ka'an ñá nī ña fariseu.

Kuenta ñña i é kuntoo ixu ō
(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Ntáka'an ñña ni Jēsuu:

—Ñña ntántikin Juaán san nī ñña ntántikin fariseú san ne, dōo ini xkuntoo ixu ñña; dōo ini ka'an ntâ'ví ñña di. Ntá tsi ñña ntántikin ntó ne, nguentúvi tsi ntáxi'i ntaé'xi ñña —ka'an ñña.

³⁴ Nantíko kōo Jesuu, kaká'an ñña ni ñña:

—¿Vá kūvi ntu vií nto é ñña ká'xi ñña'a san mí iō víko e ntatánta'a ñña da ntóo ni'i ñña ñña e tánta'a san?

³⁵ Ntá tsi tē xee úra i é ki'in ni'i ñña ñña e tánta'a sán ne, da kidáa kuntoo ixu ñña —ka'an ñña.

³⁶ Kantaa ñña ni ñña nuu i sá'a di:

—Nté uun xoxo ka'nté i uun ta'vi du'nu xée i é nākunteé nuu du'nu ata. Te kuan kōo vií ñña ne, nativī ñña du'nu xée san ne, ñña vā'á ito ka, tsí ñña te dadã tekú doo xée san nī doo atá san. ³⁷ Ntē xoxo tsu'un i ntute tinti'o xée san iní ñña atā san, tsí ntute tinti'o xée san ne, dōo ntii iní i ne, ntáta ñña atā san. Ñña san ni ntūte tinti'o sán ne, ntuvi kunáa te ntāta.

³⁸ Dukuān é kantio é kū'un ntute tinti'o xée san iní ñña xée san di. ³⁹ Xoo e ntáxi'i i ntute tinti'o atā sán ne, ñña vādá ntio i ntute tinti'o xée san, tsí dií ka vá'a xi'i ntute tinti'o atā san é ntute tinti'o xée san, kuiní i —ka'an Jēsuu ni ñña.

6

Dā táva ñña ntini'i Jēsuu xóko trigu ntúvi dá iō dá'na
(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

¹ Uun ntuvi dá iō dá'na ne, kué'en Jesuu ni ñña ntiní'i ñña, itā nti'xin ñña má trigu kan. Ñña ntini'i ñña né, távā ñña xoko trigú san, dā xiín nuu ñña nta'a ñña ne, dā é'xi ñña ntikin i san. ² Kidáa né, iō ñña fariseú san ne, tsixe'e ñña ñña:

—¿Nté kuān ó ntáde ntu nto? Tsi dóo xií kaa é kuān koo vii o ntuvi dá iō dá'na —ka'an ña.

³ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—¿Vá ña ntu ni nakua'a nto nté ō dé Davii ni ña ntiní'i ña uun ntuvi da dóo kákin ña? ⁴ Tsi kukí'vi ña iní vi'i Xuva kō né, dā kí'i ña tañú'ū e kúviko iña Xuva kó ne, dā é'xi ña, ñi vii ña nī ña ntiní'i ña, kuān te da mii tsi dutú san é kúvi ka'xí ña tañú'ū e kúviko san —ka'an ña.

⁵ Kaka'an xtúku Jesuu:

—Xu'u é vēxkúvi ú ñatíi ne, kadē kû'vé u iña ntúvi dá iō dá'na san —ka'an ña.

Ñatī, ña natñ nta'a i
(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Tuku ntuvi dá iō dá'na ne, kué'en Jēsuú san má vi'i mi ntánataká nuu ña Israeé san ne, eni ntu'u ña kanakuā'a ña ña'a san. Ikān tuví uun ñatíi, ña natñ nta'a i. ⁷ Mastrú leí san nī ña fariseú san ne, ntaíto xu'ū ñá Jesuu nté koo vií ña, tē ntavá'a ña ña'a ntúvi dá iō dá'na san ne, vata koo é nī'i tsi ña nté koo tsi'i kuétsi ña ñā. ⁸ Ntá tsi Jesuú ne, iní ña nee e ntádē kuení mastrú leí san nī ña fariseú san ne, kaka'an ñá ni ñatīi, ña natñ nta'a i san:

—Nākuntītsin ne, dá kuntītsin mé'ñū ña ntoo san —ka'an ña.

Nākuntītsí ña ne, íntītsí ña mé'ñū ña'a san. ⁹ Kidāā ne, kaka'an Jēsuu ni ña nguií san:

—Iō é tsixē'e ú nto ve. ¿Neé ntu é vā'á vii o ntuvi dá iō dá'na? ¿Ō vii o é vā'á ne, ō vii o é kīni kaa? ¿O nakākú o ñā'a sán ne, o nākunaá o ña? —ka'an ña.

¹⁰ Ito díto Jesuu un ntíi ntíi ña ntoo diñi ña ne, dá kakā'an ñá ni ñatíi san:

—Katan nteén nta'a o —ka'an ña.

Kuān o dé nti'xe ñatí san ne, ura tsí i ntuvá'a nta'a ña. ¹¹ Ntá tsi ña nguii sán ne, dōo kúdiin ña. Eni ntu'u ñā ntáka'an ña neé ntu é vii ñá ni Jēsuu.

Dā nakaxnúu Jesuu uxúvi ñā'a pustru ña
(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² Ntuvia tsikán ne, kué'en Jēsuú uun itsi xukū mí kūka'an ntâ'ví ña. Nii niñú san kaka'an ntâ'ví ña ni Xuva kō. ¹³ Dā tuví ne, kāna ñā un ntíí ntíí ña ntántikin ñá ne, da nākaxnúu ña uxuvi ñā'a xoo é víi i pustru ña. ¹⁴ Ña sá'a é nakaxnúu ña é vii ñá pustru ña: Simuun, ña e xntánteē ña é Pedru kunáni ña; ni Āndree, ení Simuun; ni Sāntiau, Juaan, Felipe, Bartulumee, ¹⁵ Mateu, Tumaa, ni Sántiau, i'xá Alfeu; ni Sīmuun, ña xntánteē ña é Zeloté di; ¹⁶ nī Júdā, ení Santiau; ni tūku Júdā, ñá é vē'xí ñuú Iscariote, divi ñā é diko ña Jēsuu.

Ñá tē nté kaa ña'a kanakuā'a Jesuu
(Mt. 4:23-25)

¹⁷ Dá kūntíi Jesuu ni pústru ña xuku sán ne, íntítsí ña mí nenī núu ne, ikān nátaká nuu un ntíí ntíí ña'a, ña ntántikin ñá ne, ñá tē nté kaa ña'a san nátaká nuu ña ntuvia tsikán di, ña é vē'xí da mí'i ká ñuú Judea ni Jerusáleén di, ni ñuú Tíru ni Síduun, ñuú é ntoo diñi ntute ñu'u kān. Xée ñā é kinī ña é kaka'an Jēsuú ne, é ntavá'a ña ña nēe kui'i ntákuvi ña. ¹⁸ Ña ntánto'o i é ñu'u é ña vá'ā nima í ne, ntuvá'a ña di. ¹⁹ Dukuān ne, un ntíí ntíí ña'a san ncho tīn nta'a ña Jēsuu, tsí ini ña tsi dóo iō ñá é vii ña é ntavá'a ña un ntíí ntíí ña'a san.

Xoo e dīnī i ne, xoo é ña dīnī i
(Mt. 5:1-12)

²⁰ Īto Jesuu ña ntiní'i ña ne, dá kakā'an ñá ni ñā:

—Nté kuān nte vá'ā o iña nto é ña tuví neé iō nto, tsí kaduku ntée nto mí kadē kû'vé Xuva kō.

²¹ Nté kuān nte vá'ā o iña nto é vevii e ntákakin nto, tsí rkontûví ne, nta'a nto.

'Nté kuān nte vá'ā o iña nto é vevii ne, ntaéku nto, tsí rkontûví ne, naxkuntée nto.

²² Nté kuān nte vá'ā o iña nto dá ña ntío kue'en tsí ña'a sán nto, da tsoó mii ña ntō, da ntáka'an ntée ña nto, da ntánantii ní'ni ña nto tsí ntántikin ntó ko, xu'u é vëxkúvi ú ñatī. ²³ Na nākunuu dīni kue'én nima nto. Un tsí kantíta mii ntō e dóo dīnī nto ntuvi dá kuan kōo vii ña ni ntō. Tsí ñi'ni ntō ne, ní'i nto ūun doméni é ta'xi Xuva kō. Tsí kuān o dé xení ñata ña, ña intóo nte ntúvi di'na, ni ña ka'án naa Xuva ko.

²⁴ Ntá tsi ña ntá'vi ide ntú nto, xoo é dóo kuika i, tsi é ñi'ni nto é intoo dīnī nto.

²⁵ Ña ntá'vi ide ntú nto, xoo é dóo iō iña i vevii, tsí rkontûví ne, dōo nto'o nto é ká'xi nto.

'Ña ntá'vi ide ntú nto, xoo é dóo dīnī i vevii, tsí rkontûví ne, kueku nto ne, kuntoo nta'xa nto di.

²⁶ Ña ntá'vi ide ntú nto tē un ntíi ntíi ña'a sán ne, dōo vá'ā ó ntáka'an ñá iña nto, tsí kuān o dé ña intóo kídaa ni ña é dotō tsi ntáka'an ña é ka'an ñá naa Xuva ko, ntá tsi ña te ntáa e ntáka'an ña.

*Kuinima kó ña ntaínchu'vi ko
(Mt. 5:38-48; 7:12)*

²⁷ Ntá tsi ntō'o e ntáini nto ne, kaka'án u ni ntō: Kuinima ntó xoo é ña ntío i nto. Vá'a kō vii'ni ña ntaínchu'vi ntó di. ²⁸ Nāxnuu viko nto ña e ntáka'an ntée nto. Kantá'vī ntó iña ña ntáka'an kīni iña nto.

²⁹ Tē xoó ña'a kaxé'e nuu ña vinuu ntó ne, kué'e ntō tinuu nto é ūun xo ká san di, na kué'é ka'áa di. Tē xoó ña'a kanaki'i nuu ña kutuun ntó ne, kué'e nto dū'nu ntó di, na kunī'i ña. ³⁰ Da xoó ka'áa, ña é kaikan kudií neé ntio i ne, kué'e ntō. Te ki'i ña da

nēé ka ñña ntó ne, ñá ku ntāka nto. ³¹ Vií nto ni tā'an nto vatā ó ntio nto é vií ñá ni ntō.

³² Tē ntákuinima ntó da mii tsī ñña é kākuinima í nto ne, ¿neé ntu sintiá'vi ni'i nto? Un tsi nté ñña kini ntáa san kuān ó ntáde ñña. ³³ Te vā'á o ntáde nto é da mii tsi ni ññ'a, ñña é vā'á o ntáde ni ntō ne, ¿neé ntu sintiá'vi ni'i ntó di? Tsí un tsi nte ñña kini ntáa sán ne, kuān ó ntáde ñña di. ³⁴ Te xntii nto tā'an nto vata koo é na xntii ñña ntō ne, ¿neé ntu sintiá'vi ni'i nto? Tsí ñña kini ntáa sán ne, kuān o xntíi ñña tā'an ñña vata koo é na xntii tā'an ñña ñña di. ³⁵ Ntá tsi nto'ó ne, kuinima ntó ñña ntákune'u iní i ni ntō. Vá'a kōo vií nto ni ññ'a. Xntii nto tā'an nto é ñña kuntétu nto te xntii ñña ntō di. Kidáā né, dōó ka'nu nuu i é ta'xi Xuva ko ntō. Kidáā ne, kuví nti'xe nto i'xá Xuva kō, ñña e dōó ka'nu. Tsí ññ'i ññ'e dōó vá'á ó kade ñña nī ñña kini ntáa san, ñña e ñña iní é nakué'e sintiá'vi nta'a Xuva kō. ³⁶ Vata tsī o ntúnta'ví iní Xuva ko ntō ne, kuan tsi kōo ntunta'ví iní nto ta'an nto di.

Ñña ka'an ntée o ta'an kō
(Mt. 7:1-5)

³⁷ Ñña kū ka'an ntée nto ta'an nto. Dukuān ne, ñña ka'an ntée Xuva ko ntō di. Ñña ku nakuitā ntó ta'an nto ne, dukuān ne, ñña nakuítá Xuva ko ntō di. Kada ka'nu iní nto ni tā'an nto ne, kuan kōo kada ka'nu iní Xuva ko ni ntō di. ³⁸ Vata tsī koo kué'e nto ne, kuan tsī koo ni'i nto. Kū'vé va'á ni'i nto. Nakuédin nuu ñña, nakídi nuu ñña ne, kunuu tsitu kué'en da nté nakuído káva. Tsí ññ'i tsī kú'vé é kánakii kú'vé ntó ne, ññ'i tsī kú've nāta'xi ñña nto di —kuan ō ka'an Jéssu.

³⁹ Kidáā ne, ññé'e ñña ñña'a san nté koo vií ñña, kaka'an ñña:

—¿Vá kūvi ntu vií uun ñña kuáa san ññé'e ñña tuku ñña kuāa mí'i kī'in ñña? ¿Ñña ntu kó'xo nuu ñña

ntuvi ñá xavi? ⁴⁰ Nté uun ña kanakuā'a sán ne, ñá tē ká'nu ña'a ña vata kaa mastru ña. Ntá tsi tē ntí'í kútu've ña ne, kudadii ña ni mastru ña.

⁴¹ ¿Nté kui kaiton ntun xáka ūtun é nūu ntuxnúu tā'an o? Tsi nte ña kaínin ntu'u é nūu ntuxnúu mii ō. ⁴² Tē ña kaínin ntu'u é nūu ntuxnúu mii ō ne, ¿nté kui dōto tsí kaka'an ntún ni tā'an o é na tā'xi ña nuu ña é natāvan xáka ūtun é nūu ntuxnúu ña? Divīn e dá mii tsi rki xaa o ntéku é kaka'án ne, di'na natāvan ntu'u é nūu ntuxnúu mii ō vata koo é kūvi kinín vā'an é natāvan xáka ūtun é nūu ntuxnúu tā'an o.

Tē kíi kiti i, kutuni ko neé utun
(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ Ña túvi utun vā'a é kātá'xi kiti é ña vā'ā. Nté utun ña vā'ā san ña katá'xi kiti é vā'a. ⁴⁴ Da neé ka utun, kutuni ko neé utun dá kakii kiti i. Ná kakii igú san utun iñu, ntē ña kakii tinti'ó san má xuku iñū. ⁴⁵ Ñatīi, ña é vā'á ne, kaka'an ña nee é vā'a, tsí nuu é vā'á san nima ña. Ñatīi, ña é kīni kaa ne, kaka'an ña é kīni kaa, tsí nuu é kīni kaa nima ña. Tū'un é kākene xu'u ña ne, nima ñá kakene.

Uvi núu i eti vi'i
(Mt. 7:24-27)

⁴⁶ ¿Nté kui nuu nuu xntu ntáka'an nto tsí xu'u é Tó'o ntō ne, ntá tsi ña ntáde ntaa nto nee é kaka'án u ni ntō? ⁴⁷ Ka'án u ni ntō xoo é kantikin ntí'xe i ko, xoo é katekú nti'xe i ne, kade ntaa é kaka'án u. ⁴⁸ Ña sá'á ne, vata kaa uun ñatīi, ña é kaxntitsi vi'i sán ne, di'na kaete nuu kunū ñá ne, xtuvī ñá eti i san nú xūu. Dā é'nu ntute sán ne, dōó ntiī duku ntée vi'i san. Ntá tsi ña ni kuvi kantá nuu, tsi dōo kutū tuví eti i. ⁴⁹ Xoó ña'a é katekú i ntá tsi ña te kade ntaa ña é kaka'án u ni ñā ne, vata kaa uun natīi, na é xntitsi vi'i i da mii tsī nú ñū'u sán ne; ntē ña ni de vā'a na

etí vi'i sán ne, dā é'nu ntute sán ne, dōó ntii duku ntée ne, uun ito tsi nántatsin á vi'i san —ka'an Jesús.

7

Dā ntavá'a Jesuu ña kade tsiñu iña sntadun, ña ñuú Roma
(Mt. 8:5-13)

¹ Dā kúvi ka'an Jesuu ni ñá'a sán ne, kué'en ña ñuú Capernau. ² Ikān tuví uun ña'ā tó'ō sntadun, ña ñuú Roma. Tuví uun ña kade tsiñu iña ña, ña e dōo ntio ña ne, dōó nchokuví ña. E dōko sā kúvi ñā. ³ Da téku tó'ō sntadún san tsi ntáka'an ñá'a san iña Jesús ne, taxnūu ña ñata, ña odo nūu ña Israee, e kíkakan ñá dā xe'e nta'a Jesuu é na kī'in ña, kintavá'a ña ña kade tsiñu san. ⁴ Dā xee ñátā san mí tuví Jesús ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Vii nto da xe'e, xntii kudii nto tó'ō sntadún san, tsi dōo va'á ña'a ña, ⁵ tsi dōo kakuinima ñá ñuú kō ne, mii ñā xntítsi ña vi'i mí ntánataká nuu ña ñuú nti —ka'an ña.

⁶ Kidáā ne, kué'en Jēsuu ni ñátā san. Ntá tsi dōko sā xee ña nú vi'i ña kān né, taxnūu tó'ō sntadún san ña dōo vá'a tiin ni'i ñā é kūka'an ñá ni ñā:

—Tō'ó, ñá tē nté sa vá'a ña'a u é kuíta ntí'xin nto nú vi'í ko. ⁷ Ntē ña te nté sa vá'a ña'a u é xēé u un tsi nte mí tuví nto, kuiní ko. Ntá tsi te mii tsí é kā'an ntó ne, ntūvá'a ña kade tsiñu iñá ko. ⁸ Tsí xu'ú ne, iō tó'ō kó di, ña odo nūu iñá ko ne, dōo titín sntadún ko é odo nūu ú iña ñá di, é kātee tsiñú u ña nēe é vií ña. Te kā'án u ni ñā é kī'in ñá ne, kí'in ñā. Te kā'án u ni ñā é na kī'xi ña ne, ki'xi ña. Te taxnūu ú ña ntáde tsiñu iñá ko é vií ña sá'ā ne, vií ña —ka'an tó'ō sntadún san.

⁹ Koó dā kúdu'va Jesuu da téku ña sá'ā. Kaito ña un ntí ntí ña ntántikín ñá ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Nuu é ntaā i é kāka'án u: Váta kīnī u nté uun ña'a ña Israee é vata kaa ñatī sá'a e dóo kanuu iní ña ko —ka'an Jesuu.

¹⁰ Dā náxee ña e táxnūu tó'ō sntadún san nú vi'i ña kán ne, é ntūvá'a tsi ña kade tsiñu iña ña.

Nantóto Jesuu i'xá ñadī'i kii

¹¹ Rkontúví ne, kué'en Jēsuu uun ñuu é nani Nāiin. Kué'en ña ni ña ntini'i ñā ne, ñā tē nté kaa ña'a kue'en ña, kuntikīn ñā ña di. ¹² Dā xee étsin ña mí kī'ví ña má ñūú san ne, vé'xi ñā'a, ña odo ñā xi'i e kīku'xí ña ña. Nā te da dīi ña má ñūú san íntikīn ñā ña di. Nātī, ña xi'í san ne, kuan tsī kaa uun kudii ña i'xá ñadī'i kii san. ¹³ Dā íni Jesuu ñadī'í san ne, ntūnta'ví ini ña ña, kaka'an ña:

—Ña kuékūn kan —ka'an ña.

¹⁴ Kidāā ne, kué'en étsin ña ne, dā tīn nta'a ña chidō sán ne, íntāñi dá'na ña. Kidāā ne, kaka'an Jēsuu ni ñā xi'í san:

—Xu'ú kaka'án u ni ō ne: ¡Nakuntísin! —ka'an ña.

¹⁵ Ura tsí i nakuntísi ña xi'í san ne, eni ntu'u ñā náka'an ña. Jesuú ne, ntáda ña ña kuenta ntá'a di'i ñā. ¹⁶ Dā íni ña'a sán é kuān o dé Jesuú ne, dōo u'ví ña, un ntíí ntíí ñā ne, eni ntu'u ñā nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō, ntáka'an ña:

—Tsí uun ña'a ña ka'án naa Xuva ko, ña e dóo ka'nu ne, é xee dītó ñā mí ntoo ō ve. Tsí Xuva kō ne, xée ña ñūú kō é xntii ña kō —ka'an ñā'a san.

¹⁷ Dá kanñi ñūú Judea ni diñi í kūtuni ña nté ō dé Jesuu.

Ña táxnūu Juaan Bautista (Mt. 11:2-19)

¹⁸ Ña ntántikīn Juaan Bautistá ne, ntaa ña ni ña un ntíí ntíí nuu i nté ō dé Jesuu. Kidāā né, kāna

Juaán san uvi ñá'a, ña ntántikin ñá ne, ¹⁹ dā táxnūu ña ña nta'a Jesuu é tsixe'e ña te divi ntí'xe ña ña é kī'xi sán ne, o te kuntētu ká ña uun ká tuku ñá'a. ²⁰ Ña e táxnūu Juaán san ne, xée ētsin ña, ntáka'an ñá ni Jēsuu:

—Taxnūu Juaan Bautistá nti é tsixe'e ntí te divi nto ñā é kī'xi sán ne, o kuntētu ká nti uun ká tuku ñá'a —ka'an ña.

²¹ Ura dú'va tsi i ne, ñá tē nté kaa ña'a ntavá'a Jesuu, ña e ntákuvu kui'í san, nī ña e ntánto'o i, nī ña é ñū'u é ña vá'ā nima í dī. Titín ña kuāá nāxi'í nuu ñá dī. ²² Kidáā ne, nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá nī ña táxnūu Juaán san:

—Kue'ēn ntó, kuka'an ntó nī Juaan nee é ini nto, nee é téku nto. Ntaa nto ni ñā tsí ña kuāá ne, é nāxi'í ntuxnūú ña; ña natín i ne, é nākaka ña; ña ntánako'xo kúñu i ne, é ntūntoo ña kui'í ña; ña lo'ō ne, é nātekú ña; ña xi'í ne, é ntōto ña; ñá ntá'ví ne, é tēkú ña tú'ūn é vā'á san nté koo nakáku ña. ²³ ¡Nté kui vá'ā ó xoo ñá'a, ña é ña nativi iní i é kantíkin ko! —ka'an Jēsuu ni ña.

²⁴ Dā kunú'u ña táxnūu Juaán san ne, eni ntu'u Jēsuu kaká'an ñá ni ñā'a san iñá Juaán san, kaka'an ña:

—¿Neé ntu ixkoto ditó nto ñuu itsí kán? ¿Vá ñe'e ntú nto é ixkoto nto uun ñatīi, ña é dotō tsí kaka'an, vata kaa uun choo é kākantá nuu dá kadūku tátsin? ²⁵ ¿Neé ntu ixkoto nto? ¿Vá ixkoto ntú nto uun ñatīi, ña e dóo va'á doo i? É ini nto tsí ña e dóo va'á doo i, ña é iō ntí'i da neé ka tsi é ntio i ne, ñá tē ñuu itsí kán ñu'u ña, tsi nú vi'í rei kan ntóo ña. ²⁶ ¿Neé ntu ixkoto nto? ¿Ixxkoto ntú nto uun ña'a ña ka'án naa Xuva ko? Nuú é ntaā i tsí divi ñā ne, kaka'an ñá naa Xuva ko, ntá tsi dií dií ka ka'nu ña'a ña é ña ka'án

naa Xuva ko. ²⁷ Tsí ðivi ñā é ūve na'a iña ña Tú'un Xuva kō mí kakā'an:

Taxnūu ú uun ña'a, ña é kunī'i tú'ūn san, di'na dá xeen,

vata koo é nākoo tú've ña itsi o.

Kuān ó uve na'a. ²⁸ Kaka'án u ni ntō tsi é un ntí'i ñatīi, ña ntoo ñuxiví san ne, nté uun ña ña te dóo na'nu ña'a ña vata kaa Juaán san. Ntá tsi ña é kāduku ntée mí kadē kû've Xuva kō ne, kuān te é ðíi ka dutsi ntaa ña ne, ðíi ka na'nu ña'a ká ña é Juaán san.

²⁹ 'Un ntíi ntíi ña tekú i é kāka'an Juaán san ne, ede ntaa ña é kāka'an Xúva kō. Un tsí nte ña ntaído ðiu'un xōo iña ñuú Romá san ði ítsi ntute ña nta'a Juaán san ne, ³⁰ ntá tsi ña fariseú san nī mastrú leí san ne, ña ni ntío ñā é nakūtsi ntute Juaán san ña ne, kuān o nantii ní'ni ña é vā'a koo vií Xuva ko ni ñā.

³¹ ¿Nté ntu koo ntada dadíi ú ña ntoo vevii? ¿Ntē ntu ntáa ña? ³² Vata ntáa i'xá kuetsī é ntoo nu â'ví i, ntánadīki, é un tsi ntákachu'ú ni tā'an i: “Nakuekū ntí choo, ntá tsi nté uun nto ñā ni ite'e ntō. Īta nta'xa ntí ne, nté uun nto ña ni éku nto”, xkoó ka'an i'xá san. Kuān ntáa ña ntoo vevii ði, ³³ tsi vé'xí Juaan Bautista é ntē ña kaé'xi ña tañú'u ne, ntē ña kaxi'í ña ntute tinti'ó ði ne, ntáka'an nto tsí nuu é ña vá'ā nima ña. ³⁴ Kidáā ne, xeé u, xu'u é vēxkúvi ú ñatīi. Xu'ú ne, kae'xí u, kaxi'í u ne, da ntáka'an nto tsi dóo kue'e kae'xí u, dōo kue'e kaxi'í u. Ntáka'an nto ði tsí xu'ú ne, dōo vá'a tiin ú nī ña kini ntáa, nī ña ntaído ðiu'un xōo iña ñuú Romá ði. ³⁵ Ntá tsi kutuni xoo é ki'in Īnī ntí'xe i te kīni o rkontūvi nté koo kuvī –ka'an Jésuu ni ña.

Dá tūví Jesuu nú vi'i Sīmuun

³⁶ Uun ña'a, ña fariseú ne, kāna ña Jesuu é kika'xí ña nú vi'i ña kán. Dā xee ñá ne, ítūví ña nú mesa kan. ³⁷ Kidáā ne, xée uun ñadī'í, ña ñuú ikān, ña e dóo iō kuetsí ne, da kutuni ña tsí tuví Jesuu nú vi'í ña fariseú san ne, xée ñā, ni'i ña uun xuxu e kúvi xuu é nani alābastru é nūu tsitu cho'o vīdin. ³⁸ Ítūví ña nú dī'in Jesuu, kaéku ña ne, nākate ña dī'in Jēsuu ntuté nūú ña. Kidáā né, īdi ña naítsī ña dī'in ña, da tánuu ña dī'in ña ne, dā da'ví ña dī'in ñā cho'o vīdín san. ³⁹ Ña fariseu, ña kána Jesuú ne, dā íni ña sá'ā né, dē kuení ña: “Tē dī ña kaka'an ntí'xe naa Xuva ko ñatīí sa'á ne, kutuni ñá nee ñá'a ñadī'í sa'á, ña katīin nta'a ñā. Tsí ñadī'í sa'á ne, dóo iō kuetsí ña.” Kuan ō dé kuení ña. ⁴⁰ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ña fariseú san:

—Simuún, iō kúdii é kā'án u ni ō —ka'an ña.

Kidáā ne, kaka'an fāriseú san:

—Ká'an ntō, Mastrú —ka'an ña.

⁴¹ Ne dá kantāa Jesuu ni ña, kaka'an ña:

—Uvi ñá'a ñatīi itá nuu ñā diu'un é naki'i ntée ña iña ñá kuiká san ne, uun ña'a ñā ne, ú'ūn sientu diú'un kuī'xín san itá nuu ña. Ña uun ña'a sán ne, úvi dīko u'xi tsi. ⁴² Ña ni kúvi ntá'vi ña diu'un é naki'i ntée ña ne, īde ña da xe'e nākadī ñá kuenta é itá nuu ña ntuvi ña. Ká'an nto vē: ¿Xoo é ntuvi i é dií ka kuinima í ña kuiká san? —ka'an ña.

⁴³ Kidáā ne, kaka'an Símuún san:

—Vata te ñatīi, ña é dií ka kuē'e itá nuu san —ka'an ña.

Kaka'an Jēsuu:

—Vá'ā o é kāka'an —ka'an ña.

⁴⁴ Kidáā ne, kaito Jesuu ñadī'í san ne, dá kakā'an ñá ni Símuun:

—Koton ñadī'í sa'a. Xu'ú ne, xée u nú vi'i ō né, ntē ña ni ta'xin ntute é ntōo dī'in ko. Ntá tsi ñadī'í sa'á

ne, nakate ña dǝ'ɪn kó ntute núu ña ne, idi mii ñā naítsi ña. ⁴⁵ Ntē ña ni é'xin xu'u kó vata xkoó ini o ne, ntá tsi ñadǝ'í sǎ'á ne, un tsi nte dá xee ú ne, katanuu ña dǝ'ɪn ko. ⁴⁶ Ntē ña ni dá'vin dikí ko nté un siin aseté san. Ntá tsi dǝ'vi ñā ne, dá'vi ña dǝ'ɪn ko cho'o vǝdin. ⁴⁷ Dukuān é kāká'án u tsí kuān te ñá tē nté kaa kue'e kuétsi ña ío ne, ntá tsi kutuni tsí e dé ka'nu iní Xuva ko ni ñā, tsi dóo kuínima ña. Ntá tsi ña'a, ña é dutsi kūdii e ntáde ka'nu iní o ni ñā ne, un siin kudií kakuinima ñá kō —ka'an ña.

⁴⁸ Kidáā ne, kaka'an ñá ni ñadǝ'í san:

—É dē ka'nu iní u ni ō kuétsi ō —ka'an ña.

⁴⁹ Ña'a, ña é vexká'xi ni ña ne, eni ntu'u ñā ntátsixe'e ñā:

—¿Xoō ntu ñá'a ña sǎ'a, é un tsi nte kuétsi ñā'a san kade ka'nu iní ña ni ñā? —ka'an ña.

⁵⁰ Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñadǝ'í san:

—Tsi kuínti'xe o Xuva kō ne, é ntúvá'a nima ó ve. Va vá'a tsi kué'én ve, ñá ku kadā kuení ka o —ka'an Jéssu ni ña.

8

Ñadǝ'í, ña e xntí Jéssu

¹ Rkontúví da kúvi sǎ'ā ne, kaika Jesuu ta'án ñuu ta'án ñuu, kaka'an ntódo ñā tú'un iña Xuva ko nté o kadē kú'vē ña. Uxúvi ñā'a pustrú san ntini'i ña ñā di. ² Ío ñadǝ'í ne, ntikɪn ñá ña, ña é ntavá'a ña é ñū'u é ña vá'ā san nima í nī ña é ntuvá'a kui'i e ntákuví i. Ñadǝ'í san ne: María Madalena nani ña, ña e ntíi u'xe é ña vá'ā nima í, ³ nī Juana, ñádǝ'í ñá nani Cūsa, ña dé tsiñu iña Heródē; ñá nani Sūsaná ne, nī ña te da díi ka ñadǝ'í, kue'en ñá vata koo é xntii ña ña nēe é ío iña ña.

Dā ntáa Jesuu iña ña katá'xi tata
(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴ Nǎ te da dii ña'a kii ña ñuú ña é kinī ñá Jesuu. Dōo táka nuu ña'a sán ne, kidáa ne, ntāa Jesuu ni ña uun nuu i, kaka'an ña:

⁵ —Uun ñatíí, ña kata'xi tatá ne, kué'en ña kūta'xí ña tatá ña. Uun itsi ne, kó'xo ntíkin san itsi kán ne, ixkanúu ña'a sán ne, ē'xi láa sán di. ⁶ Uun itsi xtuku ne, kó'xō tuku ntíkin san ne'u xuú san ne, dā kéne ne, ura tsí xi'i dii, tsí kakunaá ntute mí ko'xo. ⁷ Kó'xō xtuku ntíkin san má kū'u iñu kán. Ē'nu dadii ni xuku iñu sán ne, ítāvi núu kue'en xúku iñu san i ne, xí'i di. ⁸ Ntá tsi uun itsi xtuku ne, kó'xō nuu ntíkin san ñú'u vā'a. Kidáa ne, ē'nu né, dōo vá'a kúvi. Kii te uun sientu kítí i é un é un ditsin i —ka'an ña.

Sá'a káka'an Jésuú ne, nī kué'en ini ña kaka'an ña:

—iTe iō lo'xo ntó ne, kini nto! —ka'an ña.

¿Nté kui nuu xntu i sá'a kántaa ña?
(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

⁹ Kidáa né, tsixe'e ña ntini'i ña ñā neé kani tú'un nuu i sá'a é káka'an ña. ¹⁰ Ne, kaka'an Jésuu:

—É ta'xi Xuva kō é kūtuni ntó nuu i e dōo xū'ú iō iña i mí kadē kú'vē ña. Ntá tsi ña nguii sán ne, da kantaa ú ni ñā nuu i sá'a ne, ntaíto ña ne, ō ntaíni ña, ntá tsi ña k'ín dikí ña neé kani tú'un.

Kantada ntaa Jésuu neé kani tú'un nuu i iña ñá kata'xi tata
(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹ 'Nuu i sá'a ne, kani tú'un: Ntíkin san ne, diví é vata kaa tú'un Xuva kō. ¹² Uun itsi mí kakó'xo ntíkin san itsi kán ne, kani tú'un vata ntāa ña'a, ña téku i, ntá tsi vé'xi tó'ō e ña vá'a san, véxnaki'i

tú'un Xuva kō é ñu'u nima ñá'a san vata koo é ña kuinti'xe ña, vata koo é ña nakáku ña. ¹³ Mī ko'xó nuu ntikin san ne'u xuú san ne, vata ntáa ña'a, ña e dóo díní i é kátekú i tú'un Xuva kō ne, kuinti'xe ña, ntá tsi ña kué'e ni kuinti'xe ña. Vata ntáa utun é ña tuvi kué'e xó'o i ntáa ña. Kuinti'xe ña é uun da'na. Ntá tsi ntuvi dá kátaan núu ña ne, kaxtuví xio ña tú'un Xuva kō. ¹⁴ Mī ko'xó nuu ntikin san má xūku iñū sán ne, vata ntáa ña'a, ña e téku i tú'un sán ne, dukuan dukuān sá ne, kakunáa iní ña. Tsi é tūku e tūku é kadē kuení ña: é nī'i ñá diu'un, é vii ñá nee iña é ntio ña ne, dukuān ña kaxio vá'a iña ña. Vata ntáa utun é ña kaé'nu vá'a kití i ntáa ña. ¹⁵ Ntá tsi mí ko'xo ntikin sán ñu'u va'á ne, vata ntáa ña'a, ñá iō nima vá'a i ne, é iō tu've ña é kīni ña tú'un Xuva kō, é vii ñá kuenta tú'un san. Ñá nātivi iní ña. Vata ntáa utun e dóo vá'a kakii kití i san ntáa ña —ka'an Jéssu ni ña.

Kantaa ña nuu i iña ñú'u
(Mr. 4:21-25)

¹⁶ Kidáa ne, kantaa ña ni ña nuu i iña ñú'u é nāxi'í nuu, kaka'an ña:

—Nté uun xoxo tuún i ñu'ú san ne, dá dā'ví nuu. Ntē ña xtuví ña má itó ña. Tsi xnteku dukún ña vata koo é nāxi'í nuu kanī má vi'i kán. ¹⁷ Vata tsi kaa nuu i sá'a ne, ña túvī nee iña é kutuví xu'u é ña nátidito, nté uun nuu i é iō xu'u é ña kiní o rkontúvi, tsi dá mií é nātidito.

¹⁸ 'Dukuān ne, kini va'á nto tú'un é kā'án u, tsi ña'a, ñá iō iña í ne, ní'í ká ña. Ntá tsi ña é ña tuvi iña í ne, nakuido nteé ña un tsi nté nuu i é kuini ña é iō iña ña —ka'an Jéssu ni ña'á san.

Dí'i Jéssu ni ení ña
(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

19 Kidáā ne, xée di'i Jēsuu ni ení ña. Ntá tsi ña ni kuvi xée ētsin ña mí tuví Jesuu, tsí ña te nté kaa ña'a ntoo ña. 20 Kidáā ne, xée ūun ña'a, kaka'an ñá ni Jēsuu:

—Di'i nto ni enī ntó ne, ntáñī ntée ña nto kí'i kán é ncho kiní ña nto —ka'an ña.

21 Nantíko kōó Jesuu, kaka'an ña:

—Xoo é katekú i tú'un Xuva kō ne, kade ntaa tú'un ñā, di'vi ñā é di'í kó ni ení ko ni tā'an ko —ka'an ña.

Dā teé da'na Jesuu tátsin ni ntūte mini

(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

22 Uun ntuví ne, ínuu Jesuu tún ntōó ni ña ntini'i ñā, kaka'an ña:

—Xio diñi ntute san kí'in ō ve —ka'an ña.

Kué'en ñā kídaā. 23 Da ntaíta nti'xin ña nu ntuté san ne, kídí Jēsuu. Kidáā ne, un ntii tsi vē'xí tatsín san mé'ñū ntute san. Iñi ntú'u nátsitu tun ntōó san ntute ne, dókō sá ni tēni ña. 24 Kidáā ne, kué'en ña kūnantoto ña Jēsuu, kaka'an ñá ni ñā:

—¡Mastru! ¡Mastru! ¡Dóko sá tēni ō! —ka'an ña.

Nákuntísi Jesuú ne, kaka'an ña é nākoó da'na tátsín san ni ntūte é kánakuntáñi ntaa. Ura tsí i xío kadin ne, diin diin sa kúvi. 25 Kidáā ne, kaka'an ñá ni ña ntini'i ñā:

—¿Nté kui ntaú'vī ntú nto? ¿Mí'i ntu kué'en é ntákuinti'xe nto? —ka'an ña.

Ntá tsi ña ntini'i ñā né, dōo u'ví ña. Koó dā kúdu'va ini ña, ntáka'an ñá xe un xé un ñā:

—¿Xoó ña'a ntu ña sá'a, ña é káka'an ni tátsín san ni ntūte san é nākoó kadin ne, ura tsí i xío kadin nti'xe? ¡Un tsi nte tátsín san ni ntūte san kade ntaa é káka'an ña! —ka'an ña.

Ña ñuú Gadara, ñá ñu'u é ña vá'ā nima i

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶ Kidáā ne, xée ña ñūú Gadara é tuví tuku diñi ntute é ñūú Galilea. ²⁷ Ntii Jesuu díñi ntute sán ne, ikan tsi vē'xí uun ñatī, ña má ñūú san, ña é ñū'u é ña vá'ā nima i. Nā te dā vévij é ña te núū ká ña du'nu ña; ntē ña te túvī ká ña nú vī'i ña kán. Da ñi kuē'en tsí kapusantu kán nuu ña. ²⁸ Dā íni ña Jesuú ne, ná kunchīí ntaa ñá nuu ñá ne, un ntii tsí kéne ña, kaka'an ña:

—¿Neé ntu kaduku ntée nto iñá ko, Jesuu, i'xá Xuva kō, ña tuví e dukún kán? ¡Vii nto da xe'e, ñá ku kini nteē ntó ko! —ka'an é ña vá'ā san ni Jesús.

²⁹ Kuan ō ka'an ña, tsí Jesuú ne, kaka'an ñá nī é ña vá'ā san é na ntīi nima ñátī san. Dōó ki'in ito kūkí'vi é ña vá'ā san nima ñá, kuān te ntáki'ní ña'a san nta'a ña ni dī'ín ña kadená ne, kanaki'i tu'un, tsí e ña vá'ā sán ne, kaxntíi ña da tī é kūnu ña é kī'ín ña ñuu itsi. ³⁰ Ntá tsi Jesuú ne, tsixe'e ña:

—¿Ntē ntú nanin? —ka'an ña.

—Nti'í ne, Ligiun naní nti —ka'an.

Kuan ō ka'an ña, tsí ña te da díi e ña vá'ā san é ñū'u níma ña. ³¹ Íkán é ña vá'ā san nta'a Jesús é ña taxnuu ña í ini totsín kan. ³² Da'a san ne, ñá tē nté kaa ñū'u kutsín san ntaé'xí ti xuku san ne, ntáka'an é ña vá'ā san te kūvi ntí'vi nima kútsín san. Jesuú ne, xé'e ña ítsi. ³³ Kidáā ne, ntīi é ña vá'ā san nima ñátī san ne, dā kūkí'vi nima kútsín san. Kidáā né, ínu kutsín san, kue'en ti un tsi nte mí nuu ntute san ne, ikan tsí téni ntí'í ti.

³⁴ Ña e ntáde kuenta kútsín san ne, dā íni ña nte o kúvi ne, kué'en ña, koo da ntaínu ña, kuntaá ña nī ña ntoo má ñūú san nī ña ntoo má kū'u kan nté ō kúvi. ³⁵ Ña'a sán ne, ntīi ña, kukoto dító ña nté ō kúvi. Dā xee ña mí tuví Jesuú ne, ikán tuvi tixi ñátī san nú dī'ín Jesuu, ña e ntīi é ña vá'ā san nima i.

E nákunūu ña du'nu ña ne, e vá'ā ó kadē kuení ña. Kidáā né, dōo u'ví ña'a san. ³⁶ Ña é ñni nte o kúvi ne, ntántaa ña nté o ntuvá'a ña é ñū'u é ña vá'ā sán nima i. ³⁷ Un ntíí ntī ña ñūú Gadará ne, eni ntu'u ña ntaíkan ña da xe'e é na ntāka Jesuu ñūú ña, tsi dōo ntaú'ví ña. Dukuān ne, nákunūu Jesuu tún ntōó san ne, dā kunú'u ña. ³⁸ Ñatīí, ña e ntíí é ña vá'ā sán nima í ne, kaka'an ña é kī'in ñá ni Jēsuu. Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā é na kutuví ña. Kaka'an ña:

³⁹ —Kunú'un nú vi'i ō ve, ntaan ni ñā'a san nté ō dé Xuva ko ni ō —ka'an Jēsuu.

Kidáā ne, kué'en ñatīí san, kuntáa ña ni ñā'a san da kánī má ñūú san nté ō dé Jesuu ni ña.

*Diōkó Jairu, ni ñadī'i, ña tīn nta'a dū'nu Jēsuu
(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)*

⁴⁰ Ntá tsi dā náxee Jēsuu túku diñi ntute sán ne, ñá tē nté kaa diní ña'a san e náxee ña, tsí un ntíí ntīí ña'a san ntantétu ña ña. ⁴¹ Ikan tsī xeé uun ñatīi, ñá nanī Jairu, ña odo nūu iña vi'i mí ntánataká nuu ña Israeé san. Ña sá'á ne, nakutuvi nteí ñā nú dī'in Jesuú ne, kaikan ñá da xe'e nta'a Jesuu é kī'in ña nú vi'i ña kān. ⁴² Kuan tsī kaa uun a dióko ñā né, íó tun te ūxuvi kuía tun ne, dóko sā kúvi tun.

Kidáā ne, kué'en Jesuú ne, ñá tē nté kaa ña'a ntántikin ñá ña. Un tsi ta'u nuu ña mé'ñu ñā'a san. ⁴³ Ikān nuu ta'án uun ñadī'i, ña é ña kaxio da'na é kaeti niñi ña. É uxuvi kuía é kuān ó kanto'o ña ne, é dōo kue'é diu'un nantī'i ña nī medíkū. É nantī'i ñā é un ntī'i é ío iña ña ne, ntē ña ni ntuvá'a ña. ⁴⁴ Ñadī'í sa'á ne, xée ētsin ña ata Jēsuu. Tīin nta'a ña ntēte du'nu Jesuú ne, ura tsí i ntuvá'a ña é kaeti niñi ña.

⁴⁵ Kidáā né, tsixe'e Jēsuu ñá'a san:

—¿Xoó ntu t̄in nta'a ī ko? —ka'an ña.

Un nt̄í nt̄ī ñá ne, ntáka'an ña tsí ña te divi ña e t̄in nta'a ña ñā. Pedrú san ne, kaka'an ña:

—Mastrú, un nt̄í nt̄í ña'a san ntánata'u nūu ña nto ne, ntátsi'i ntido ña nto —ka'an ña.

⁴⁶ Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an xtúku ña:

—Íó xoo t̄in nta'a ī ko. Tsi kutuní ko tsí kúvi ntuvá'a ña —ka'an ña.

⁴⁷ Dā kutuní ñad̄í san tsí ña kuvi kuxu'ú ña ne, koó da k̄an'í ñā, nakunch'í ña nú d̄í'n Jesuu. Kidáā ne, kaka'an ña mé'ñū un nt̄í nt̄í ña'a san tsí iō nuu i é t̄in nta'a ña J̄esuú ne, kaka'an ña tsí ura tsi ntuvá'a ña. ⁴⁸ Kidáā ne, kaka'an J̄esuu ni ña:

—I'xá ko, é ntuvá'an ve, tsí nuu é ntaā i e kuínti'xe o ko. Vā'a vá'a tsi koo kunú'un ve —ka'an ña.

⁴⁹ Kaka'an dúkuan J̄esuu dá x̄ee uun ña'a, ñá n̄i tú'ūn iña ñá odo nūu iña ví'i mí ntánataká nuu ña Israeé san ne, kaka'an ña:

—Diókó nto ne, e xí'i ñā. Ñá ku nāteku du'xén ka nto mastrú san —ka'an ña.

⁵⁰ Ntá tsi téku J̄esuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Ñá ku u'vī o. Mii tsí é kuínti'xe o ne, ntuvá'a dióko ō —ka'an ña.

⁵¹ Kidáā né, dā xee ña nú ví'i ña k̄an ne, ñá ni x̄é'é Jesuu é k̄í'vi nté uun ña'a; mii tsí Pedru ni Sántiau ni Juaán san, ni uva i'xá san ni d̄í'í. ⁵² Un nt̄í nt̄ī ñá ntoo sán ne, ntaéku ña, tsi é xi'i i'xá san. Ntá tsi kaka'an J̄esuu ni ña:

—Ña kuéku ká nto, tsi tá'nu k̄udíi san ne, ñá te ni x̄í'í tun, tsí k̄udíi kakidí tun —ka'an ña.

⁵³ Un nt̄í nt̄ī ñá xkuntée ña ña, tsi íni ñā'a san tsi é xi'i ntí'xe a i'xá san. ⁵⁴ Kidáā ne, kárkāa Jesuu nta'a i ne, un ntii tsi k̄aka'an ña:

—¡Tā'nú kudíi, nakuntítsin! —ka'an ña.

⁵⁵ Ura tsí i ntóto tún ne, nákuntĩtsí tun ne, kaka'an Jesuú é na kué'é ña é ká'xí tun. ⁵⁶ Uvā tún ni dī'ĩ tún ne, koó dā kúdu'va ña é kuan ō kúvi. Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an ña é ña ká'an ñá nī nté uun ña'a san nté ō kúvi ntóto tun.

9

Dā táxnūu Jesuú pustru ña e kika'an ntódo ña tú'un Xuva kō

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

¹ Jesuú ne, nātaká nuu ña uxuvi ñá'a ña ntini'i ñā ne, xé'e ñā é kūvi vií ña kada kú'vē ña iña é ña vá'ā san é nakuitā ñá i, nī é kūvi vií ña ntavá'a ña ña'a san da neé ka nuu kuí'i e ntákuvī ña. ² Taxnūu ña ña é kika'an ntódo ña tú'ūn iña i mí kadē kú'vé Xuva ko, nī é ntavá'a ña ña nchokuvi. ³ Kaka'an ñá ni ñā:

—Ñá kū neé kuido nto é kī'in ntó itsi kán; nté tatūn, nté itin, nté tañú'ū, nté diu'un, nté uun na'a du'nu nto ña kuní'i nto. ⁴ Dā mí'ī ká vi'i mí xēe ntó ne, kuntōo nto un tsi da nté ntāka nto ñuú san. ⁵ Dā mí'ī ká ñuú san mí ña ntío ña é kuntōo nto ne, ntaka nto ikān ne, nakidi nto xáka dī'in nto vata koo é kuní'i ña kuenta é nakūnaá mii ñā kúñu ñā é ña ni ntío ña tú'un Xuva kō —ka'an Jesuú ni ña.

⁶ Kidáā ne, kué'en ñā, ita ntí'xin ña ta'án ñuu ta'án ñuu, ntáka'an ña tú'ūn é vā'á san nté koo nakáku ña'a san ne, dā mí'ī ka mí kué'en ñá ne, ntavá'a ña ña nchokuvi.

Dā kudana iní Heródē

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷ Rei Heródē né, tēkú ña e ntáka'an ñá'a san iña Jesuú é un ntí'i nūu i é kade ña ne, un tsi kúdana iní ña, tsí iō ñá ne, ntáka'an ña tsí Juaan Bautistá ne, é ntóto ña ve é xi'i ña. ⁸ Iō ñá ne, ntáka'an ñá tsi é ntii

dító ña ka'án naa Xuva ko, ñá nani Ēliá ne, iō ñá di ne, ntáka'an ñá tsí ña ka'án naa Xuva ko, ña ntivú di ne, e ntóto ña. ⁹ Kidáā ne, kaka'an Heródē san:

—Tsí xu'u ntu ku é taxnūu u é ka'ntē ñá dikí Juaán san ne, ¿xōo ntú ña'a ña tsikán kuān, e dōo katekú ko é ña te nté kaa nuu i é kade ña? —ka'an ña.

Dukuān né, ntukū nuu ini Heródē san nté koo kiní ña Jesuu.

Dā xe'é Jesuu é kā'xí u'un míil ñā'a

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰ Dā náxee ñá ntini'i ñā ne, ntaa ña ni Jēsuu nté o dé ña. Kidáā ne, kue'en ní'i xio Jesuú san ña ntini'i ñā uun ñuu é nani Bētsaida. ¹¹ Ntá tsi dā kútuni ñá'ā sán ne, íntik̄n ñá Jesuu. Jesuú san ne, dōo vá'ā o dé ña ni ñā, kaka'an ñá ni ñā iña mí kadē kû've Xuva kō ne, ntavá'a ña ña nchokuvi.

¹² Dā kuáā ne, xée etsin ña ntini'i ñā san mí tuví Jesuu, ntáka'an ña:

—Ká'an nto ni ñā'a san, na kí'in ña, kintúku ña mí kuntoo da'na ña ne, na kintúku ñā é ka'xí ña da mí'i ká ñuu é ntoo étsin i'a. Tsí i'a ne, ña tívī nee iñá iō kue'en tsi é ka'xí ña —ka'an ña.

¹³ Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Mii nto kuē'é nto ña é ka'xí ña —ka'an ña.

Ne, kaka'an ñá ntini'i ñā:

—Kūdii u'un sa tañú'u ni ūví sa tsáka iō ti. ¿Vá kikuiín ntu nti é kā'xí un ntí ntí ña'a san? —ka'an ña.

¹⁴ Tsí iō ñá te ū'un míil ñatí san ntoo ña. Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an ñá ni ña ntini'i ñā:

—Ká'an nto, na kuntōo ña uvi díko u'xi uvi díko u'xi ñá'a ña —ka'an ña.

¹⁵ Kuan ō dé ña ne, íntōo ntí ntí ña'a san. ¹⁶ Kidáā né, kí'i ntí'i Jesuu é ū'un tañú'u ni ūvi tsákā. Īto ña

e dukún kán ne, dā naku'é e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō. Kātsin dava ña ne, dā xe'é ña ña ntini'i ñā é tsī'i ña nta'a ña'a san. ¹⁷ E'xi ntí ntí ña'a san da nté ku e ntá'a ña. Dā kúvi é'xi ña ne, náku'un tsitū ká uxuvi xiká utsi i é ntoó ka.

*Kaka'án Pedru tsí Jesuú ne, ña é taxnuu Xuva kō
(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)*

¹⁸ Uun ntuvi ne, kaka'an ntá'ví Jesuu é da mii tsi ña ni ña ntini'i ñā ntoo ña ne, tsixe'e Jēsuu ña:

—¿Neē ntú ña'a ú, tē ka'an ñá'a san? —ka'an ña.

¹⁹ Nantíko koō ñá, ntáka'an ña:

—Iō ñá ne, ntáka'an ña tsí Juaan Bautista nto. Iō ñá ne, ntáka'an ña tsí Elia nto. Iō túku ña ne, ntáka'an ña tsí ña ka'án naa Xuva ko, ña ntivu ntó, ña e ntóto xtuku é xi'i —ka'an ña.

²⁰ —Divi ntō ní, ¿neé ña'a ú, te kuinī nto? —ka'an Jēsuu.

Pedru ne, nantíko koō ñá, kaka'an ña:

—Divi ntō é Cristu nto, ña e táxnuu Xuva kō —ka'an ña.

*Dá kakā'an Jēsuu tsí kuví ña
(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9:1)*

²¹ Ntá tsi dóo ka'an Jēsuu é ña ku ka'án ña nī nté uun ña'a nuu i sá'a. ²² Kaka'an ña:

—Xu'u é vēxkúvi ú ñatíí ne, kantio e dóo nto'o ko. Dóo nantii ni'ni ñatā sán ko, divi ña nī tó'ō dutú san nī mastrú lei. Ka'ní ña kó ne, ntá tsi tē kúvi uni ntúvi ne, ntoto u —ka'an Jēsuu.

²³ Kidáā ne, kaka'an ñá ni ūn ntí ntí ña'a san:

—Tē xoó ncho kuntikín i kó ne, ña kú de ká ña kuenta íña mii ña ne, utén utén san ne, na kuntikín ñá ko, kuān te dóo nto'o dadíi ña nī ko. ²⁴ Xoo é ncho nakakū mii i ntuvi iña í ne, kunaá ña. Ntá tsi tē xoo nakunaá i ntuvi iña í kuenta íña ko ne,

nakáku ña. ²⁵ ¿Neé ntu kaidiá'vi ñatíí san te nī'i ñá kanii ñūxiví san, te kūnaá mii ntu ñā ne, o tē natívi mii ñā kúñu ñā? ²⁶ Tē xoó kakuka'an nuu i tú'ūn kó ne, xu'u é vēxkúvi ú ñatíí ne, kuan kōo kuka'an nuú ko í di ntuvi dá nainú u é koó dā káxi'i nuu ka'nú u vata kaa Uvā kó nī ánje ñā, ña e dóo va'a. ²⁷ Nuú é ntaā i é ká'án u ni nto ne, iō nto é ntoo nto i'a vevíí ne, ña kúvī ntó tē ña di'na kiní nto mí'i kadē kû've Xuva kō —ka'an Jéssuu.

Dā nádama kúñu Jéssuu

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ E kúvi te ūna ntúvī é kuān ó kaka'an Jéssuu ni ñá ne, kúxēe ña uun xuku mí kūka'an ntâ'ví ña. Kué'en ña nī Pedru ni Sántiau ní Juaan. ²⁹ Nii dukuan kākā'an ntâ'ví ña ne, nādama nuu ña. Dóo ñā né, ntukui'xīn kue'én ne, dōo kaxi'í nuu. ³⁰ Kidáā ne, xee dító uvi ña'a ñátīi, ntatín ña ni ñā. Ña sá'á ne, Muisee ni Élia. ³¹ Un tsi kaxi'í nuu ka'nu ntikó diñi ña. Ntatín ña nté koo kada ntaa Jéssuu é kuvī ñā ñuú Jerusaleen. ³² Kuān te dóo ncho kidí Pedru ni ña ntin'í ña ne, kuan tsí ó intíto ña da íni ña Jesuu e dóo kaxi'í nuu ña, nī ntuvi ñátīi, ña ntāñi ni'í ña. ³³ Kidáā né, kīi nteé xio ñatíí san Jéssuu, kué'en ñā ne, kaka'án Pedrú san:

—Mastru, ¡nté kui vá'a o é ntoo o í'a! Vi'í a vé ne, kada vá'a o uni á vi'í xó'o san, uun iña nto, uun iña Muísee, ni uun iña Élia —ka'an ña.

Ntá tsi Pedrú san ne, dotō tsí kaka'an ña; ntē ña íni ña ne nuu i é kākā'an ña. ³⁴ Nii dukuan kākā'an ñá ne, xée uun víkó ne, nākunuu tá'an dava ña ni ntatí í né, dōo u'ví ña. ³⁵ Kidáā ne, mé'ñū viko vé'xi uun tátsín, kaka'an:

—Ña sá'a é I'xá mii kó, ña e dé kû've u. Kini vá'a nto nee é kākā'an ña —ka'an tátsín san.

³⁶ Dā kúvi ka'an tátsín ne, ĩní ña tsí da mii tsi Jēsuu tuví ña. Kidáā ne, diin diin tsi ntoo ña. Titín ntuvi e nté uun xoxo ni ká'an í ni tūku ña'a nee iña é ĩni ña.

Dā ntavá'a Jesuu uun na kudii, ná nuu é ña vá'ā nima i

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Utén san ne, dā núu ña xuku ne, ñá tē nté kaa ña'a kukuetú itsi ña Jesuu. ³⁸ Kidáā né, uun ña'a ñatí, ña é nuu ta'an mé'ñū ña'a sán ne, un ntii tsi kaka'an ña:

—Mastru, vií nto da xe'e, koto nto i'xá ko, tsí kuan tsí kaa uun i'xá ko. ³⁹ Kiní nto tsí uun é ña vá'ā san katín i ne, kade é uun ito tsi kakachu'u ntáa ne, kaxi'i míi ne, kaxii tiñu xú'u i di. Kantuku ku'i é ña vá'ā san i ne, ñá ncho nangavá i'xá ko. ⁴⁰ E íkán ú da xe'e nta'a ña ntini'i ntó é nakuitā ña é ña vá'ā san ne, ña ni kúvi vií ña —ka'an ña.

⁴¹ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—¡Nto'ō é ntoo nto vevíi ne, ntē ña ntákuinti'xe nto! ¡Dōó do'o nto! ¿Nté ntu kaa ntuvi é kutūví u ni ntó, é kūtíi kó nimá ko ni ntó? —ka'an ña.

Kidáā ne, kaka'an ñá ni uva i'xá san:

—Ta'xin i'xá o i'a —ka'an ña.

⁴² Dā vé kaxee étsin á na kudií san ne, nantáva é ña vá'ā san na nte ñú'u kán. Ēde e xi'i míi xtūku na. Ntá tsi Jesuú ne, dē tíi ña nī é ña vá'ā san. Ntāvá'a ña na kudií san ne, nakué'e ña na nta'a uva nā. ⁴³ Un ntíi ntíi ña'a san koó dā kúdu'va ña ne, dōó ka'nu kuíni ña ni Xuva kō.

Dā kúvi uvi ito kaka'an Jēsuu é kuví ña

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Nii dukuān ntaíto díto ña'a san nēe é kade Jesuú ne, kaka'an ñá ni ña ntini'i ña:

44 —Kini vá'a nto é kākā'án u ne, ñá ku kūnáa inī nto; tsí xu'u é vēxkúvī ú ñatīí ne, ntuví u kuenta ntá'a ña ñuú i san —ka'an ña.

45 Ntá tsi ña ntini'i ñā ne, ñá ni ñē'e dikí ña tú'ūn é kākā'an Jésuu, tsi dóo xū'ú o, kuiní ña. Dōo ntaú'vī ña é tsixe'e ña Jēsuu nee iña é kāni tú'un é kākā'an ña.

*Xoo é dií ka kainuu á'vi i
(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)*

46 Kidáā né, eni ntu'u ñā ntánatíin ña xoó ntu ña'a ña é dií ka kainuu á'vi i. 47 Dā kútuni Jésuu nee iña é ntádē kuení ña ne, kī'i ña uun i'xá san, xtuvī ñá i díñi ñā ne, 48 dá kakā'an ñá ni ñā'a san:

—Xoo é kī'i i uun a i'xá sa kuenta iñá ko ne, vata tsi te xū'ú kī'i ña ko. Xoo é kī'i i kó ne, vata tsi te kī'i ña ña táxnūu ko. Dukuān ne, xoó ña'a, ña é ña kainuu á'vi iña nto, kuinī ntó ne, divi ñā e dií dií ka kainuu á'vi ña kuenta iña Xuva ko —ka'an ña.

*Xoo é ña kaka'an ntée i ko ne, kakuini'i ña kō
(Mr. 9:38-40)*

49 Nantíko kōó Juaán san, kaka'an ña:

—Mastru, é iní nti uun ña'a, ña é kakaku ni'i divi nto é kanakuita ñā é ña vá'ā san. Nti'í ne, ña ni ntíō nti é kuān koo vií ña, tsí ña te kaduku ntée ña kō —ka'an ña.

50 Ntá tsi kaka'an Jésuu ni ña:

—Ñá ku kuān xkoó de nto ni ñā, tsi xoo é ña kaka'an ntée i kō ne, kakuini'i ña kō —ka'an Jésuu.

Dā de tí Jesuú san ni Sāntiau ní Juaan

51 Dā dokó sa xee ntúvi é ntāa Jesuu e dukún kán ne, kaka'an ña tsí da mií é kī'in ñá ñuú Jerusaleen.

52 Di'na dá kī'in ñá ne, taxnūu ña ña'a é kī'in ñá uun ñuú lu'nti é tuví ñuú Samaria, é nantuku ñā mí'i kutúvī da'na Jesuu. 53 Ntá tsi ña ñuú Samariá san

ne, ña ni ntío ñā é kutūví Jesuu ñuú ña, tsi é kūtuni ña é Jerusaleen kí'in ñā. ⁵⁴ Tēkú ña ntántikin ñá, Santiau ní Juaán ne, ntáka'an ña:

—Tō'ó, ¿ntio ntu nto é kākán nti é na kīi ñu'u e dukún kán é na kōko kue'en ñá, vatā o dé Eliá san? —ka'an ñá ni Jēsuu.

⁵⁵ Ntá tsi xkókōó Jesuú ne, dē tíi ña ni ñā, kaka'an ña:

—¿Ñā íni ntú nto xoo é ntántikin nto? ⁵⁶ Tsí xu'u é vēxkúvi ú ñatíi ne, ñá te vē'xí u é nākunaá u ña'a san, tsí vé'xí u é nakākú u ña —ka'an ña.

Kidāā ne, kué'en ña ūun ka túku ñuú lu'nti.

Ñā é ntio i é kuntīkin Jēsuu

(Mt. 8:19-22)

⁵⁷ Nīi dukuan kuē'en ñá itsi kán ne, uun ña'a ne, kaka'an ñá ni Jēsuu:

—Ntio ko é kuntīkín u nto dā mí'i ka mí kí'in nto —ka'an ña.

⁵⁸ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Ñúkuīi san ne, iō xavi ti mí kaintoo vá'a ti. Lāá, kiti ntaíko e dukún san ne, iō taka ti. Ntá tsi xu'u é vēxkúvi ú ñatíi ne, ña túvī mí'i kutūví da'na dikí ko —ka'an ña.

⁵⁹ Kaka'an Jēsuu ni túku ñá'a:

—Kuntīkín ko —ka'an ña.

Ntá tsi kaka'an ñá'a san:

—Tō'ó, kuntētu kudii nto. Di'na nā kíkú'xí u uvā kó —ka'an ña.

⁶⁰ Ntá tsi kaka'an Jēsuu ni ña:

—Na koo miī ña xi'í san. Nā kíkú'xí ña ntīxí ni'i ña ñā. Divīn né, kuē'én kūka'an ntódon ni ñā'a iña i mí kadē kú'vé Xuya kō —ka'an ña.

⁶¹ Kaka'an túku ña'a sán ni ñā:

—Kuntīkín u nto, Tó'ó. Ntá tsi tā'xi nto é dī'na kíká'án u nī ña ntoo nú vi'i kó kán —ka'an ña.

⁶² Ne, kaka'an Jésuu ni ña:

—Xoó ña'a, ña é ña kaika ntaa itsi Xúva kō ne, ñá vādá mí kaidiá'vi ña mí kadē kù've Xuva kō —ka'an ña.

10

Dā táxnuu Jesuu uni díko uxuvi ñá'a

¹ Rkontúví ne, nākaxnúu xtuku Xúva kō uni díko uxuvi ñá'a. Uví úvi ñā'a ña táxnuu ña é kodo nuū ñá, kí'in ña da mí'i ká ñuú mí dā vé kí'in ñā.

² Kaka'an ñá:

—Dōó kue'e tsiñu iō, ntá tsi ña ntáde tsiñu ne, ñá titin ña. Dukuān ne, kákan nto nta'a tó'o tsiñu san é na taxnūu ká ña ña é kāda tsiñu. ³Vi'a ve ne, kue'ēn nto. Ntá tsi koto nto, tsí vata ntáa a le'ntú san ntáa nto é ñā te díin nto, ntá tsi taxnūú u nto é kí'in nto mí ntoo ña dóo diin san, é vāta ntáa ñañā ntáa ña. ⁴Ñá kú kuído nto itin nto, nte é kāñú'u diu'un nto, nté ntí'xen nto. Ñá ku kā'an ntó ntiusi ni ña ntaika itsi kán. ⁵Dā mí'i ká vi'i mí xēe ntó ne, nāxnuu viko nto vi'i san. Ká'an ntó é na vā'á tsi koo kuntōo ña nú vi'i ñā. ⁶Te ikān tuví uun ña'a, ña é ña te dū'xen díki í ne, kuntaa é kūntoo vá'a ña nú vi'i ñā. Ntá tsi tē ña kuan ó ne, ñá kuntāa é kūntoo vá'a ña. ⁷Uun tsi vi'i san kuntóo nto ne, ñá nadāma nto. Ka'xí nto ne, ko'o nto nee é iō, tsí ña kaika má tsiñu sán ne, vá'a ō é naki'i ña xá'vi ñā. Ñá ku ika nto ta'án vi'i ta'án vi'i. ⁸Tē xee ntó uun ñuu mí ntio ña nto ne, ka'xí nto nee iña é tā'xi ña. ⁹Ntavá'a nto ña ntánchokuví san mí kí'in nto. Ká'an nto ni ña tsi é ve'xi étsin ntuvi é kadā kù've Xuva kō. ¹⁰Ntá tsi tē xee ntó uun ñuu mí é ña ntio ña nto ne, ntii nto itsi kán ne, ká'an ntó: ¹¹“¡Un tsi nte xákā ñuú nto é tin dí'in ntí ne, nakidi ntí vata koo é na kūtuni nto tsi ñá vá'a o ni ide nto nī ntí! Ntá tsi kini nto sá'ā, tsi mí

kadē kû've Xuva kō ne, é xee étsin nte mí ntoo ntō”, kuan kōo ka'an nto. ¹² Ntá tsi kaka'án u ni ntō tsí tē xee ntúvi é ntí'i ñuxiví sa ne, dií dií ka kue'e nto'o ña ñuú tsikan é vata kaa ña ñuú Sodoma.

Ñuu mí ña ni kuinti'xe ña'a san
(Mt. 11:20-24)

¹³ ¡Ña ntá'vi ide nto, ña ñuú Coraziin! ¡Ña ntá'vi ide nto, ña ñuú Betsaida! tsí tē dí ni kuvi nūu í e dóo na'nu san ñuú Tiru ni ñuú Siduun é vata o kúvi ñuú nto ne, emá tsi e natú'vi ña kuétsi ñā, nté emá tsi ñu'ú ña doo kueñi ne, dá'vi ña xāa kúñu ñā e dóo ntoo nta'xa ña. ¹⁴ Ntá tsi tē xee ntúvi é ntí'i ñuxiví san ne, dií ka iō é nto'o nto é vata kaa ña ñuú Tiru nī ña ñuú Siduun. ¹⁵ Dīvi ntō ní, ña ñuú Capernaú ne, ¿kí'in ntú nto un tsi nte e dukún kan, te kuinī nto? ¿Mí'i ntú? Tsí un tsi nte e kunú kan kí'in nto —ka'an Jesús.

¹⁶ Kaka'an túku ña ni ña ntini'i ñā:

—Xoo é kainí i tú'un ntō ne, vata tsi te mií ú kainí ña. Xoo é kanakuitá i nto ne, vata tsi te xū'ú kanakuitā ñá ko di. Xoo é kanakuitā í ko ne, kanakuitā ñā ña táxnūu kó di —ka'an Jesús.

Dā náxee ña é uni diko uxuvi ñá'a

¹⁷ Ntí'i ūni díko uxuvi ñá'a sán ne, dōo diní ña náxee ña, ntáka'an ña:

—Tō'ó, un tsi nte é ña vá'ā san ntákuinti'xe i ntí da ntáka'án nti kuenta iña nto —ka'an ña.

¹⁸ Kaka'an Jesús ni ña:

—Nuu é ntaā ntí'xe i tsí iní u dá kō'xó tó'ō e ña vá'ā san e dukún kán é vata kaa ntuve ñū'u dá kaxi'í nuu. ¹⁹ Iní nto tsí xu'u tá'xí u é kúvi vií nto é káka nuú nto koó san, o tdu'mé san. Tā'xí u é kúvi vií nto nī é ña vá'ā sán, kuān te dóo ntíi, é ntē ña váda nto ni'i kui'i. ²⁰ Ntá tsi ña ku nakunuu dīnī nima nto tsí é ña vá'ā san ntákuinti'xe i nto, ntá tsi

na nākunuu dīnī nima nto tsi é ūve na'a dīvī ntó e dukún kân —ka'an ña.

Dōo dīnī Jesuu

(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Ura dú'va tsi i xé'e Espíritū Sántu san é nākunuu dīni kué'en nima Jēsuú ne, kaka'an ña:

—Xuva, Tō'ó e dukún kan ni ñūxiví san, nata'xi ú sintiá'vi nta'a nto, tsí nañé'e ntó ña ntâ'ví san nuu i é xtúvi xu'ú nto iña ña e dóo ki'in inī í, ña e dóo tu'vé i. Dukuān ó de nto, Xuvā, tsí kuan ō ntío nto —ka'an ña—.

²² 'Xuvā kó ne, kuān o ntío ña é tā'xi ñá ko é un ntí'i nūu i é īo. Nté uun xoxo íni i xoo é i'xá Xuva kō; mii tsi Xuva ko īni ña. Nté uun xoxo íni i xoo é Xuva kō; mii tsi i'xā ñá, nī ña é ncho kué'e i'xá ña é kūtuni ña —ka'an ña.

²³ Kidáā né, īto ña ñá ntini'i ñā sán ne, diin diin tsi kaka'an xío ña ni ñā:

—¡Nté kui vá'ā ó xoo é kainí i nuu i é ntaíní nto!

²⁴ Tsí ka'án u ni ntō tsí ña te da díi ña ka'án naa Xuva ko ni rēi san ntio ña é kīnī ña sá'ā e ntaíní nto, ntá tsi ña ni kivi kiní ña. Ntio ña é tekū ña sá'ā e ntátekú nto, ntá tsi ña ni kivi tekú ña —ka'an Jēsuu.

Nuu i iña ñá ñuú Samaria, ña dóo va'a

²⁵ Uun mastrú leí san ne, nākuntītsí ña, kaka'an ñá ni Jēsuu é kōto nteé ña ña nté koo ka'an ña. Tsixe'e ña ñā:

—Mastrú, ¿ntē ntú koo vií u vata koo é nī'í ko ntuvi vá'á iñá ko ntii dañu ntūvi? —ka'an ña.

²⁶ Jesuú ne, kaka'an ña:

—¿Nte ntū ó uve na'a lei e xtúví Xuva kō? ¿Nte ntū ó kaka'an, te kuíní o? —ka'an ña.

²⁷ Nantíko kōo mastrú leí san, kaka'an ña:

—“Na kuīnima kó Xuva ko da kanī nima kó, nīi kué'en ini kō, kanī é kadē kuení kō né, na kuīnima

kó ta'an ko vata tsī ó kakuinima mí kō kúñu kō”
—ka'an ña.

²⁸ Kidáā ne, kaka'an Jésuu:

—Vá'ā ó vata ō nantiko koón kaka'an. Te kuān
koo viin sá'ā ne, ní'i o ntuvi vā'á iña o —ka'an ña.

²⁹ Ntá tsi mastrú leí san ne, ntio ña é nada'an ñā
kúñu ñā né, tsixe'e ña Jēsuu:

—Ntá tsi ¿xoó ntu é ta'an nti'xe i ko? —ka'an ña.

³⁰ Kidáā ne, nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñā ni ñā:

—Uun ñatíi ne, ntii ña ñuú Jerusaleen, kué'en ña
ítsi ñuú Jericoo. Ítā nti'xin ña mí ñū'u ña du'ú ne,
ído dú'u ña iña ña. Nātavá ña un tsi nte dú'nu ñā
ne, ē'ní ña ña. Dā náxtūvi íxí ñā ña itsi kán e dóko
sā kúvi ña. ³¹ Dā ku e ví'i ne, ítā nti'xin uun dutu
ítsi san. Íní ña ñatíi san ne, dá xio diñi itsi san inteé
xio ña, kue'en ña. ³² Kuan tsī o ita ntí'xin uun ña'a
ña levita, ñā kaxntii dūtú ne, dā íni ña ña ni'i kui'í
i san ne, dá xio diñi itsi san díta ña, kué'en ñā di.
³³ Ntá tsi uun ñatíi, ña vé'xi ñuú Samariá ne, ðivi
tsi itsi san ítā nti'xin ña di. Dā íni ña ña ni'i kui'í
i sán ne, ntuntá'ví ini ña ña. ³⁴ Kidáā ne, xée ētsin
ña mí tuví ña ne, dé cho'o ñā ña mí ni'i kui'í ña.
Nakútsi nūu ña asete ni vínu mí ni'i kui'í san ne,
kī'ní nuu ña doo. Kidáā né, xntekū ñā ña ata idú ña,
dā kue'en ni'i ña ña uun vi'i mí kutuví ña. Ikan ídé
ña ña kuenta. ³⁵ Tévé'á san ne, ña ñuú Samariá ne,
tāvá ña uví diu'ún kui'xin é kué'é ña tó'o ví'i sán ne,
kaka'an ñā ni ñā: “Vií kudii nto kuenta ñatíi sa'a.
Te kué'e nantí'i ñā iña ntó ne, nta'vi ú tē ntíko kōó
u”, ka'an ña. ³⁶ Vi'i a vé ne, ká'ān: ¿Xoó ntu é ntuni
i e kúvi ta'an nti'xe ñatíi, ña ntúku kui'i ña du'ú san,
te kuiní o? —ka'an Jésuu.

³⁷ Ne, kaka'an mástrú leí san ni Jēsuu:

—Ña ntúnta'ví ini i ña san —ka'an ña.

Kidáā ne, kaka'an Jésuu:

—Kuē'én ne, kuan tsi kōo viín di —ka'an ña.

Dá tuví Jesuu nú vi'í Marta ni Mária

³⁸ Jesuu ni ña ntiní'i ñā ne, da kue'en dá kue'en ña itsi kân ne, xée ña ūun ñuu. Ikân né, uun ñadí'í, ñá naní Martí ne, xé'e ña vi'í ña é kutūví Jesuú san.

³⁹ Uun ta'an ña, ñá nani Mária ne, ítūví etsin ña nú dī'ín Jesuu é kīni ña é kākā'an ña. ⁴⁰ Ntá tsi Martí san ne, dōó kadē kuení ña, tsi dōó iō tsiñu ñā é vii ña. Xée etsin ña mí tuví Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Tō'ó, ¿ñā ntu te káde nto kuenta tsí ta'an kó ne, ñá te kaxnchíi tún ko nu tsiñu ko? Ká'an nto, na xnchii kūdíi tun ko —ka'an ñá ni Jēsuu.

⁴¹ Ntá tsi Jesuú ne, nantíko koō ñá, kaka'an ñá ni ñā:

—¡Aí, Marta! Dōó kadē kuení o. ¿Nté kuān nte kue'e ntu núu i é kadē kuení o? ⁴² Ntá tsi uun tsi nuu i e dōó nuu á'vi. Mariá ne, é nakaxnúu ña uun nuu i e dōó vá'a é ntē xoxo kuvi naki'i núu i iña ña —ka'an Jēsuu.

11

Dá nañē'e Jēsuu ña ntiní'i ñā nté koo ka'an ntâ'ví ña

(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

¹ Uun ntuvi ne, tuví Jesuu, kaka'an ntâ'ví ña. Dā kúvi ka'an ntâ'ví ña ne, uun ña'a ña ntiní'i ñā ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Tō'ó, nañē'e ntó nti nté koo ka'an ntâ'ví nti vatā o nañē'e Juan Bautista ña'a, ña ntiní'i ñā —ka'an ña.

² Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Dā ntáka'an ntâ'ví nto ne, du'va koo ka'an nto: Xuvā ntí, ña tuví e dukún kân, na kuiko ñu'u ñā'a sán nto.

Na kī'xi ntuvi é kixkadā kú'vē ntó ñuxiví a.

Vata tsí ó de nto e dukún kán ne,

kuān tsi koo vií nto ñuxiví a di.

³ Ta'xī nto é kā'xi ntí é vī'a é ūten.

⁴ Kada ka'nu iní nto nī ntí kuétsī ntí,

vata tsí ó ntáde ka'nu iní ntí ni un ntí'í tā'an ntí,

ña tanuu iñá ntí.

Ñá ku dā vá'a ntó é kō'xó ntēé ntí

é kōto ntee é ña vá'ā sán ntí.

Kuan kōo ka'an ntó ni Xuva kō —ka'an Jéssuu.

⁵ Kaka'an xtúku Jesuu ni ña:

—Vií ka o kuéntá ni: Te ūun ntó ió ña dóo vá'a tiin ni'í ntó ne, kí'in nto dava ñūu nú vi'í ña kán, ká'an

ntó: “Ña tá'xi kudii nto uni íta nto te nāki'í nteé u,

⁶ Tsí uun ña'a ña dóo vá'a tiin ni'í ú ne, dā ve xee ña nú vi'í kó kán é vē'xí ña itsi kán ne, ña túvī neé kue'en tsi é kuē'e ú ka'xí ña”, koo ka'an nto. ⁷ ¿Vá

kā'an ntú ña tuvi má vi'í kán: “Ñá ku natēku du'xen ntó ko, tsi xi'í ko ne, é kanti'u. E tuví ntāá u ni i'xá

ko. Ña kúvi nākuntítsi u é tā'xi u é ntio nto”, koo ka'an ña? ⁸ Ntá tsi kaka'án u ni ntó tsí, kuān té ña

ntio ña nakuntítsi ña é kuē'é ña é kaikán ña vá'a tiin ni'í ña ne, kuē'e ña vata kaa é kantio ña vata koo é

ña natekú du'xen ká ña ña. ⁹ Dukuān é kaka'án u ni ntó: Kákan ntó ne, ní'í ntó. Nantuku ntó ne, nani'í

ntó di. Te nake'xen ntó xi'í ne, nakaán ña. ¹⁰ Tsí xoo é kaikan ī ne, ní'í i. Xoo é kanantuku ī ne, nani'í i di. Xoo é kanake'xen ī xi'í ne, nakaán ña di.

¹¹ Te ūun nto é uva i'xá nto ne, tē kaikan i'xá nto tsákā é kā'xí ne, ¿vá kuē'é ntu nto i koo é kā'xí? ¹² O

tē kaikan ntívi é kā'xí ne, ¿vá kuē'é ntu nto i tdu'me é kā'xí ti? ¹³ Ntá tsi ntó'o é kini ntáa ntó ne, ini nto é

kuē'é nto é vā'á iña i'xá nto. ¿Ñā ntu te dií dií ka ini Xúva kō, ña é tuví e dukún kán, é kuē'é ña un tsi nte

Espíritū Sántū san xoo é kaikan i ntá'a ña? —ka'an Jéssu.

*Ntáka'an ña tsí e ña vá'ā san kaxntí Jesuu
(Mt. 12:22-30; Mr. 3:20-27)*

¹⁴ Uun ntuvi ne, kanakuítá Jesuu é ña vá'ā san e dé ñi'i uun ña'a ñatíi. Dā ntíi ne, kūvi náka'an ñá ñi'í san. Koó dā kúdu'va ña'a san. ¹⁵ Ntá tsi iō ñá ne, ntáka'an ña:

—Ñatíi sa'á ne, kanakuitā ñá é ña vá'ā san tsí kaxe'e Belsēbuu, tó'ō e ña vá'ā, é kūvi vií ña nakūnu ña i —ka'an ña.

¹⁶ Iō ñá ne, ncho koto nteé ña ña. Íkan ñā é vií ñá nuu i e dóo ka'nu é vē'xí e dukún kán. ¹⁷ Ntá tsi kutuni Jéssu nee e ntádē kuení ña'a sán ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Dā mí'í ká ñuú mi ntánāa núu ña ni tā'an ña ne, kunaá ñuú ña. Tē ntánāa núu mii ña nī ña vi'i ña ne, kñn vi'i ña. ¹⁸ Dukuān né, tē tó'ō e ña vá'ā sán naa ni tā'an í ne, ¿nté ntu koo kuvi vii? Sá'a kakā'án u ni ntō, tsi ntáka'an nto tsí kata'xi Belsebuú san é kūvi vií u nákuíta ú e ña vá'ā san. ¹⁹ Ntá tsi te kuān ó ne, ¿xoo ntu kaxe'e í é kūvi vií ña'a nto é nakuitā ñá é ña vá'ā san? Dukuān né, mii ñā ntánañē'e ña tsí ña te nuu é ntaā i e ntáka'an ntó iñá ko. ²⁰ Ntá tsi te Xuva ko káta'xi ña é kākuví vií u é kanakuítá u é ña vá'ā san ne, kani tú'un tsi é xee Xúva kō mí ntoo nto é kadā kú'vē ñá iña nto.

²¹ Te uun ñatíi, ña e dóo ntii iní í ne, dōó iō tu've ña é kade ña kuenta ví'i ña ne, ñá te neé kuvi iña ña. ²² Ntá tsi te vē'xí uun ña'a, ña é dií ka ntii Iní ka xtúku i é naā ñá ni ñā ne, kuvi vií ña ni ñā. Kidāa ne, nakuido ña un ntí'i káā é kanáda'an nūu ña kúñu ña nī é un ntí'i iña ñá, dá kuē'é xio ña é ido ña san.

²³ Xoo é ña kañé'e i da xe'e kó ne, kaka'an ntée ña ko. Xoo é ña kaxntíi ko é natāká u ne, da dií ka kaeté xaa ña.

E ña vá'ā é kantiko kōo
(Mt. 12:43-45)

²⁴ Tē ntíi uun é ña vá'ā nima ñá'a sán ne, kaika ñuu itsí kán, kantukū mí'i kūtuví da'na. Tē ña ni naní'i í ne, kada kuení i: “Ntiko kōo u, nú'ū u nú vi'í kó kán mí kii u”, koo kada kuení i. ²⁵ Te nāxéé ne, nani'í i nima ñátíi san vata kaa uun vi'í mí dóo vá'a ntúntoo, mí dóo vá'ā o ntúva'a. ²⁶ Kidáā ne, kí'in xtūku kínakueka ú'xē ká e ña vá'ā e dií dií ka kini ntáa. Kidáā ne, un ntí'í é ūná san kí'vi é ku'un nima ñátíi san. Kidáā ne, dā dií dií ka natívi ña é vata kaa dí'na —ka'an ña.

Nee iña é dodíni ntí'xe

²⁷ Nii dukuan kākā'an Jésuu sá'ā né, uun ña'a ñadí'í, ña tuvi mé'ñū ña'a sán ne, kachu'u ntáa ña:
—jNté kui vá'a ñadí'í, ña é nakáku nto, ña é nātsitsí nto! —ka'an ña.

²⁸ Ntá tsi dīvi ñā ne, kaka'an ña:
—jNté kui dóo vá'ā o xoo é kainí i tú'ūn é kākā'an Xúva ko ne, dē ntaa ña! —ka'an Jésuu ni ñá'a san.

Ña'a, ña é kīni ntáa, ntaíkan ña nuu i e dóo ka'nu
(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹ Dā dóo náta ká nuu ña'a san mí tuví Jesuú ne, eni ntu'u ña kākā'an ña:

—Ña'a, ña ntoo vevíi ne, dōó kini ntáa ña. Ntaíkān ñá nuu i e dóo ka'nu, ntá tsi ña kué'e Xuva ko ña nuu i san, mii tsi é kué'é ña nuu i é vata ō kúvi nī ña ka'án naa Xuva ko, ñá nani Jōnaa. ³⁰ Tsí vata ō kúvi Jonaa nuu i iña ña'a, ña intóo ñuú Nínive kidáā ne, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi ne, kuan kōo kuvi ú nuu i iña ñá ntoo i'a vevii. ³¹ Tē xee ntúvī é kōto nteé

Xuva ko ñá'a, ne ñá'a ña ne, nakuntísi reina iña ñuu é tuví nte díñi i kán e dóo ikā ne, tsi'i kuétsi ña ña, tsí reiná san ne, un vá'a tsi ika vē'xí ña é kīni ñá un nti'í é íni rei Salamuún san. Koto nto ve, tsí e xee úun ña'a, ña é díi ka ka'nu ña'a é Salāmuun.
³² Ña intóo ñuu Nínive kidāā ne, nakuntáñi ñá tē xee ntúvi é koto nteé Xuva ko ñá'a sán ne, tsi'i kuétsi ña ña ntoo vevii. Tsí ña ñuu Nínive sán ne, nātivi íni ña kuétsi ña dā téku ña tú'ūn é kākā'an Jonaá san. Koto nto, tsí e xée ūun ña'a, ña é díi ka ka'nu ña'a é Jonaa.

Ñu'u é kāxi'í nuu kúñu kō
 (Mt. 5:15; 6:22-23)

³³ Nté uun xoxo natúun i ñu'u é kutuvī xu'u, nte é kutuvi má étún san, tsí kuntekū dukun vata koo é naxī'i nuu mí kī'ví ña'a san. ³⁴ Tsí ntuxnuu kó ne, vata kaa ñu'u é kāxi'í nuu kúñu kō kaa. Te vā'á ntuxnuu kó ne, kanñi kúñu ko kāxi'í nuu. Tē ña vá'a ntuxnuu kó ne, kūñú ko ne, kutuví nee.
³⁵ Kuenta tsí viin tsí dā nēe ini o ne, ñú'ū é ío iña o ne, kūnee. ³⁶ Te kanñi tsí kúñu o ío ñu'u ne, nté un siin ña kākunee ne, kinin un nti'í é vā'á ne, vata kaa te ñu'u kaxi'í nuu kúñu ō —ka'an Jesús.

Dā tsi'i kuétsi Jesuu ña faríseu ni mastrú lei
 (Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

³⁷ Dā kúvi ka'an Jesúsú ne, kāna uun ña'a ña fariseú ña é kīká'xi ña nú vi'i ña kán. Kúkī'ví ña, itúvi ña nú mesa kán ne, ³⁸ dā kúdu'va ña fariseú san dá ini ña tsí ña ni dē ntáa Jesuu vātā xkoó ini ña é nta'a ña dī'na dá ka'xí ña. ³⁹ Ntá tsi Jesúsú ne, kaka'an ña:

—Ntō'ó, ña fariseú ne, ntánakate nto ata vásu ntó ni kō'lo nto, ntá tsi nima ntó ne, nuu tsitu nuū i é kīni kaa e ntáde nto, e ntadú'u nto. ⁴⁰ ¡Nté kui kuān nte túntu ntú nto! ¿Vá ña íni nto tsí ña é de kú've

ata i kãn ne, ðivi tsi ñã é idé kú'vê ña iní i kãn ði?
 41 Ntá tsi kué'e nto ña ntá'vi é nuu nima ntó ne, dukuãn né, ntuntoo nti'xe kan̄ kúñu ntó.

42 'Ntá tsi ¡ña nta'ví ide ntú nto, ña fariseu! Ntō'ó ne, dōó kuenta ntáde nto ntánakii xio nto uun ta'vi ī é ū'xí san iña é un nti'i nuū i xuku cho'o nto é nakué'e nto nta'a Xuva kō vata tsī o é kaka'an leí san, ntá tsi ña ntáde nto kuenta tá'an nto te viī nto é vā'á ni ñã; ntē ña ntákuinima ntó Xuva kō. Sá'ā é kantio é viī ntó da ntánakué'e nto nta'a Xuva kō é kāduku ntée ña.

43 '¡Ña nta'ví ide ntú nto, ña fariseu!, tsi nú vi'ī mí ntánataká nuu nto ne, dōó ntio nto é kuntōo nto nte nuu i kãn ne, dōó ntio nto é kuiko ñu'u ña'a san nto itsi mí ntaíka nto.

44 '¡Ña nta'ví ide ntú nto! tsí ntō'ó ne, vata ntáa ñañã é ña ðító tuvi má ñu'u kãn ntáa nto. Dã nēní tsi ña'a san, ntaído ntíta ña —ka'an Jésuu.

45 Kidáã ne, nantíko kōó uun mastrú leí san, kaka'an ña ni Jésuu:

—Mastru, dá kuãn ó kaka'an ntó ni ña tsikán ne, vata te kaka'an káni nto nī ntí ði —ka'an ña.

46 Ntá tsi kaka'an Jésuu:

—¡Ña nta'ví ide ntú nto ði, é mastrú lei nto! tsí ntánakuído nto ña'a san da nte koo é ña kutíi ká ña. Ntá tsi ntō'ó ne, nté un siin ña nchó t̄in nta'a nto.

47 '¡Ña nta'ví ide ntú nto! tsí vatā o dé ñata ntō, ña intóo kídaã e é'ní ña ña ntáka'án naa Xuva ko ne, kuan tsī ó ntáde nto ði e ntáde vá'a nto ñañã ñã.

48 Sá'ā é kata'xi kuenta é kūtuni tsí dad̄ tsi nima ntó ni ñata ntō, ña intóo kídaã. ðivi ñata ntō san é'ní ña ña ne, ðivi ntō ntáde vá'a nto ñañã ñã.

49 'Tsí kaka'an Xúva kō, ña dóo ki'in inī: “Taxnūu ú ña ka'án naa kó ni pūstrú ko mí ntoo ña. Iō ñã ne, ka'ní ña'a san ña. Iō ñã ne, kada xení ña'a san

ni ñā.” Kuan ō ka'an ña. ⁵⁰ Dukuān é vevii ne, Xuva kō ne, ntákan ñá kuenta ñá'a, ña ntoo vevii, kuenta iña ñíñi e éti un ntíí ntíí ña ka'án naa Xuva ko, ña é xi'i un tsi nté da iñi ntu'u ñúxiví sa. ⁵¹ Ē'ní ña ña ntáka'án naa Xuva ko nte ntúvi di'na da é'ni ña Abeé san un tsi da nte rkontúvi da é'ni ña Zacaria. Ē'ní ña ña má ūkún kán mé'ñū nú naa kan ni má vi'i e dóo kuíko san. Dukuān é káka'án u tsí Xuva kō ne, ntákan ña kuenta iña ñá xi'í san nī ña é ntoo vevii.

⁵² 'iÑa nta'ví ntu nto, mastrú lei!, tsi dóo kutu ni'i nto ntakāá xi'i mí ntákūtú've ña'a san. Ntē ña ntakí'vi mii nto, ntē ña da vá'a nto é kī'ví ña'a, ña é ntio i é kūtú've i —ka'an Jésuu.

⁵³ Dá kakā'an Jésuu nuu i sá'ā ne, mastrú lei san nī ña fariseú san ne, dóo kudiin ñá ni ñā. Eni ntu'u ñā ntánakutsu'un ña ñā é ña te da díi nuu i tsixe'le ña ñā. ⁵⁴ Iní xu'ū ñá te neé nuū i é kūvi xntee'ixi ñá ña kuenta iña tú'ūn é káka'an ña.

12

Kanañe'le Jesuu kuénta iña ña é da miñ rki xaa i kaka'an

¹ Dukuān ne, ñá tē nté kaa nté kaa ña'a nataká nuu ña. Uun ito tsi ntaédin nuu ta'an ña. Dā éni ntu'u Jésuu kaka'an ñá ne, di'na tsi ña ntini'i ñā kaka'an ñá ni ñā:

—Kuenta tsí vii nto ni u'xen iā ña fariseu. Tsi d'vi ñā né, da rki xaa ña odo ntáka'an ña, ñá te kanñ nima ñá ntáka'an ña. ² Tsí ña túvī nee iña é koo xū'ú iña ko é ña nátidito; ntē ña tuví ne nuu i é ntē xoxo kiní i. ³ Dukuān ne, un ntíí ntíí e ntáka'an nto mí neé san ne, kūtuni ñá'ā san mí kaxi'í nuu ntuve ngántii san. Nēe é diin diin tsi ntáka'an nto dá kánti'ú xi'i ntó ne, uun ito tsi kachu'u ña, ka'an ña nté rki vi'i kan.

*Xoó ntu é ū'vi nti'xe ko
(Mt. 10:26-31)*

⁴ 'Ntō'o e dóo vá'a tiin ú ni ntō ne, kaka'án u ni ntō é ña ku u'ví nto xoo é ka'ní i kúñu kō. Tsí te kúvī ne, ña túvī nee é kuvi víi ka ñá ni kō. ⁵ Ntá tsi kaka'án u ni ntō xoo é díi ka u'vī nto, U'vī ntó ña é kúvi naki'i ntuvi iña nto ne, da katé nuu ña nto dô'vi kan. Dìvi ñā é u'vi ntí'xe nto ña.

⁶ ¿Ñā ntu te kadíko ña ū'un láā san é ūvi kúdii diú'un san? Ntá tsi nté uun ti ña kakunáa ini Xúva ko tī. ⁷ Dìvi ntō né, un tsi nté idi diki nto ntánté'vi kui kui uun. Dukuān ne, ñá ku u'vī nto. Tsí ñā ntō ne, díi díi ka nuu á'vi nto é vata ntáa láa, kití é ña te da díi san.

*Xoo é nakíni i Jesuu núu ña'a
(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

⁸ 'Ntá tsi kaka'án u ni ntō tsí un ntí'i ntō xoo é kanakíní i ko nuu ña'a san vevíi ne, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi ne, nakíní u ña nuu ánje Xuva kō kídaā. ⁹ Ntá tsi xoo é kākuka'an nuu i é ká'án i iña ko nuu ña'a san vevíi ne, kuan kōo víi u ni ñā nuu ánje Xuva kō kídaā.

¹⁰ 'Da xōó ka é ka'an ntée i ko, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi vevíi ne, kuvi kada ka'nu iní Xuva ko ni ñā. Ntá tsi xoo é ka'an káni i iña Espíritū Sántū ne, ñá kada ka'nū iní Xuva ko ni ñā.

¹¹ 'Tē kue'en ni'i ña nto ví'i mí nataká nuu ña Israeé ne, ō kí'in ni'i ña nto ntá'a ña kaxntēku kú've sán ne, ō ntá'a ña tsiñu na'nu i ne, ñá ku kadā kuení nto nté koo nantiko koō ntó, nee é ká'an nto. ¹² Tsí tē xee úra i é ká'an ntó ne, Espíritū Sántū sán nañé' é ña nto nté koo ka'an nto —ka'an Jēsuu.

Nee e dóo xii kaa iña ñá kuika

¹³ Uun ñā'a, ña nuu ta'an mé'ñū ña'a sán ne, kaka'an ñá ni Jēsuu:

—Mastru, ká'an nto ni ēní ko, na tā'xi na é kāduku ntée ú iña uvá nti —ka'an ña.

¹⁴ Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Xoó ntu kaka'an i é kadā kû've u iña nto, é kē'nté dava ú iña nto? —ka'an ña.

¹⁵ Kidáā ne, kaka'an xtúku ña ni ñā'a san:

—Kuenta tsí vií nto tē ña kuné'ū iní nto é ió iña ta'an nto. Tsí ña te nee é ió iña ko é kade i é vā'á koo kuntoo o ñūxiví sa —ka'an Jesús.

¹⁶ Kidáā né, ntaa ña ni ñā uun nuu i:

—Uun ñati, ña dóo kuikā né, dōo vā'a kúvī é tātá ña. ¹⁷ Kidáā né, dōo dé kuení ña, kaka'an ña: “¿Nee ntu vii ú ve? Tsí ña túvī ka mí'ī natsoo va'á u é tātá ko”, ka'an ña. ¹⁸ Dā dé kuení ña, kaka'an ña: “É iní u nee vii ú ve. Nakīn ú a vi'i atā sán ne, dá xntītsí u uun é dií ka ka'nu ka. Ikan nātsu'un vā'a nti'i u é tātá ko ni un nti'ī é ió iña ko. ¹⁹ Kidáā ne, ká'an mī ú ni nīmá ko: Nima mí ko, divīn ne, ñá tē nté kaa iña o é ntoo vā'a ve. Kutuvín da'nan ve. Ka'xín ne, ko'on; na nākunuu dīnī nima o.” Kuan kōo ka'an ña. ²⁰ Ntá tsi Xuva ko ne, kākā'an ña: “¡Nté kuān nte túntun ntun! tsí niñú ve kuvín. Iña o é ntoo vā'a ne, ¿xōo ntú iña i kuví?”, ka'an ña. ²¹ Dukuan ō ntákuví ña'a, ña e ntátsoo vā'a dokuika iña mii i, ntá tsi dóo nta'vī ñá nuu Xuva ko —ka'an Jesús.

Kade Xuva ko kuēnta í'xá ña
(Mt. 6:25-34)

²² Kaka'an Jesús ní ña ntini'i ñā:

—Sá'a kā'án u ni ntō: Ñá ku dē kuení nto nee é kā'xi nto; ntē ña ku de kueni nto nee é ku'un kutāvi nto. ²³ Tsí ntuvi iña kó ne, dií ka nuu á'vi é vāta kaa é kā'xi o. Dií ka nuu á'vi kúñu kō é vāta kaa dóo é ku'un ō. ²⁴ Koto nto nté o de rkáka san: Ñá katā'xi ti é tātá, ntē ña katá'vi ti, ntē ña tuvi mí'ī ntánatsoo vā'a ti iña tí di. Ntá tsi Xuva kō ne, kaxé'e ña é kā'xi

ti. Ntō'ó ne, ¿ñā ntu te dií dií ka nuu á'vi nto é vāta ntāa láa san? ²⁵ Nté uun ña'a nto ña kuvi vií nto é kuē'nu ka kúñu nto, nté un síin ka, kuān te dōo kadā kuení nto. ²⁶ Tē ña kuvi vií nto nte un síin sā'á ne, ¿nté kui ntádē kuení ntu nto tuku nuu i?

²⁷ Kóto nto nté o ntaé'nu láa san, é ntē ña ntáde tsiñu ne, ntē ña ntánakuido xu've. Ntá tsi kaka'án u ni ntō tsí rei Salamuún ne, kuān te dōo va'a kue'en dōo ñá ne, ñá tē nté sa vá'a ito ña é vata ntāa láa san. ²⁸ Te Xuva ko kāxé'e ña e dōo vá'a ito ku'u é kaa má kū'ú kán vevíi ne, tevāá ne, tutun kuvi ne, ¿ñā ntu te dií ka kue'e kuenta víi ña nto nēe é ku'un nto, ntō'o é ña ntákuinti'xe nto? ²⁹ Dukuan ne, ñā ku nantí'i nto iní nto é ntuku ntō é kā'xi nto. ³⁰ Tsí ña'a, ña é ña iní Xúva kō né, dōo ntaítu'un ña iña é un ntí'i nuū i sá'a. Ntá tsi ñivi ntō né, iō uun Xuva ntō, ña é iní nee é ntátaan núu nto. ³¹ Ntukū nuu iní nto nēe e vá'á é vii nto é ntio Xuva ko ne, ní'i ntō é un ntí'i nuū i sá'ā.

*Natsoo vá'a o é nuu á'vi iña ko e dukún kán
(Mt. 6:19-21)*

³² Ñá ku u'vī ntó, a le'ntu míi ko. Ñá tē nté sa titín nto, ntá tsi Xuva kō ne, iō ñá dodíni é tā'xi ña nto é vā'á iña ña. ³³ Nadiko ntō é iō iña nto ne, dá kué'é nto ña ntátaan núu i san. Kuan kōo kavá'a nto itín nto é ña kakuátā é kuntōo vá'a iña ntó e dukún kan ntii dañu ntūvi. Tsi íkān ne, ña kakí'vi ña du'u, ntē ña kadúku tí iña ko. ³⁴ Mí'i ntōo é nuu á'vi iña ntó ne, ikan kuntōo nima ntó di.

Kantio é kōo tú'vē ko

³⁵ Na kōo tú've nto du'nu nto ni ñū'u é nātuún nto. ³⁶ Vií nto vata tsí o dé ña ntáde tsiñu, ña ntantétu tó'o i, ña é ñe'e mi tánta'a ña'a. Tē náxee ñá ne, kanake'xen ñā xi'í ne, ura tsí i nakaan. ³⁷ Nté kui dīni tó'ō ña ntáde tsiñu san e ntántító ña te

naxēé ña. Nuú é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsí divi tsí tó'o ñā ne, nákuntēé ña donúu ñā ne, da ká'an ñā tsí na kuntōo ña ntáde tsiñu san nú mēsa ñá ne, mii to'o ñā tsu'un ko'o ña é kākā'xi ña. ³⁸ Nté kui vá'a ña ntáde tsiñu san, tsí kuān te davá ñūú ne, ō e ve'xi túvi ne, ntantító ña tē nēe tó'o ñā. ³⁹ Na kūtuni nto sá'ā. Tē dí ini tó'o vi'i san neé ura ki'xi ñá du'ú san ne, koo tú've ña kuntētu ña. Ná kuē'é ña itsi é kī'vi ña du'ú san má vi'i ñā é ki'i dú'u ña iña ña. ⁴⁰ Kuan divi ntō dí ne, na kōo tú've nto, tsí dā nēe inī nto ntuvi dá ña ntántétu nto xee ña vexkúvi ñatī —ka'an Jesús.

Ña ntáde tsiñu vā'á nī ña ntáde tsiñu, ña é ña vá'ā (Mt. 24:45-51)

⁴¹ Pedrú ne, katsixe'e ñā:

—Tō'ó, ¿vá kantáa ntu nto nuu i sá'a é da mii tsi iña mii ntí ne, ō iña un ntí ntí ña'a san? —ka'an ña.

⁴² Kaka'an Tó'o kō:

—¿Xoó ntu é ña ntáde tsiñu odo nūu, ña é díi ka vā'a, ña é díi ka kade ntaa, ña é kākā'an tó'o ī é kodo nūu ñá iña ñá ntoo nú vi'i ñā é kuē'é ña é kākā'xi ña te xee úra i? ⁴³ Nté kui vá'a ña ntáde tsiñu, ña kade ntaá san! Tē náxee tó'o ñā ne, é un ntí'i káde ntaa ñá vatā o uvé tsiñu ña. ⁴⁴ Nuú é ntāa ntí'xe i é kākā'án u tsi tó'o ña ne, xtuví ñá ña é kuēnta víi ña é un ntí'ī é īo iña ña. ⁴⁵ Ntá tsi te ña ntáde tsiñu san kade kuení ña tsí kukuíi ka dá náxee tó'o ñā ne, kani ntu'u ña kadā xení ña ni ña ntáde tsiñu ni'i ña, te tíi, te ñadī'í ne, kani ntu'u ñā é kō'o ña, é kākā'xi ña, é kada kī'vi ñā. ⁴⁶ Kidáā ne, da nēe inī tsí ña naxee tó'o ñā ntuvi dá ña kantétu ña, tsí ña ini ña neé ura naxée ña. Kidáā ne, naki'i ña tsiñu ñā ne, natee xío ña ña é kī'in ñá ni ñā'a, ña é ña ini de ntāa san.

⁴⁷ Ña ntáde tsiñu, ña é iní nēe e ntío tó'o ī ntá tsi ña te īo tu've ña, ntē ña ni de ntāa ña é kākā'an tó'o

ñā né, dōo naká'xi va'a tó'lo ña ñā. ⁴⁸ Ntá tsi ña ntáde tsiñu, ña e ñá ini nee e ntío tó'lo ī ntá tsi idé ña nee iña e ñá ini ña ne, ní'i ñā é ntō'o ña di, ntá tsi ña dōo nee. Tsí xoo é dií ka kue'e ní'i i ne, dií ka kue'e kantio é kue'é ña ña nguiī san. Xoo é dií ka kue'e ntada ña kuénta ntá'a i ne, dií ka kue'e kantio é kāda ntaa ña.

Kīi nteé xio ta'an ña'a san kuenta iña Jesús
(Mt. 10:34-36)

⁴⁹ Vé'xī u e xnteé ñu'u ú ñuxiví sa. ¡Dōó ntio kó tē dí kai'xi vevíi! ⁵⁰ Io úun nuu i e dōo nto'o kó rkontúví ne, un vá'a tsi kantí'i iní ko un tsi da nte inú kava. ⁵¹ ¿Vá vē'xí ntu ú vata koo é kuntoo vá'a ña'a san ñuxiví sa, te kuinī nto? ¡Ña'a ní san! tsí ve'xí u é kīi nteé xio ta'an ña'a san kuenta iñá ko. ⁵² Tsí un tsi nte vevíi ne, kīi nteé xio ta'an ña'a. U'un ñá'a san uun tsi vi'i ntoo ña. Unī ñá'a ña naa núu ña nī ña uvi ñá'a sán ne, ña uvi ña'a sán ne, naa núu ña nī ña unī ñá'a san. ⁵³ Uva ī ne, naa núu ña ni i'xā ña. I'xá ña ne, naa núu ña ni uva ñā. Di'i ñā ne, naa núu ña nī dióko ñā. Dióko ña ne, naa núu ña ni di'i ñā. Nūntí ña ne, naa núu ña nī énu ñā. Ēnú ña ne, naa núu ña nī ñuntí ña —ka'an Jesús.

Nuu i nté koo kuvi ntuvi sa'a
(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴ Kaka'an Jesús ní ña'a san:

—Tē ini nto tsi ñu'u vikó san xe'e i kán ne, ura tsi ntáka'an nto é kīn davi. Kuan kōo kuvi nti'xe. ⁵⁵ Dá kaīnu tatsin xé'e ī kán ne, ntáka'an nto é vē'xí ntuvi ka'ni. Kuan kōo kuvi nti'xe. ⁵⁶ Nto'ó ne, da mii tsí rki xaa nto nteku é ntáka'an nto. Nto'ó e dōo ini nto é kā'an nto nté koo kúvi e dukún kan ni ñuxiví a ne, ¿nté kuī ña ntáñe'e dikí ntu nto núu i é kata'xi Xuva kō nté koo kuvi ntuvi é ntoo o vevíi?

*Koón ntiin é ntūvá'an nī ña ntaínchu'vi o
(Mt. 5:25-26)*

⁵⁷ ¿Nté kui ña káde kú'ven mīn nee é vā'a iña nto? ⁵⁸ Tē xoó ña'a kí'in ní'i ña o nta'a ña tsíñu i é tsi'i kuétsi i o ne, koón ntiin nātiin vá'an nī ña itsi kān vata koo é ña kí'in ní'i ña o nta'a ña tsíñu i san. Tsí tē ña tsíñu i san ntada ña o kuénta ntá'a sntadún san ne, xnuu kutu ña o viutun. ⁵⁹ Kaka'án u nī o tsí ña ntiin viútun san un tsi da nte ntá'vin nti'in é kakan ña —ka'an Jesús u nī ña.

13

Kantio é nadama o nima ko

¹ Ntūvi tsikán ne, iō ñá san ne, kué'en ñā mí tuví Jesuú ne, ntaa ña nī ñā tsí Pilatú san ne, ē'ní ña ña ñatī, ña ñuú Galileá ne, da nádaká ña niñi ña nī niñi kití san é kué'é ña doméni iña Xuva ko.

² Jesuú ne, kaka'an ña:

—¿Vá díi ka ntu iō kuetsí ña kuān o kúvi san é vata ntáa ña ñuú ña, te kuinī nto, é kuān o ntó'o ña? ³ Ka'án u tsí ña'a. Ntá tsi ñi'vi nto, tē ña nadáma nto nima ntó ne, un nti'i ntō kuví nto di. ⁴ Un nti'i ña xe'un unī ñá'a san xi'i ñá da núu vi'i dūkun é nani Silūeé ne, ¿díi ka ntu iō kuetsí ña é vata ntáa ña é Intóo ñuú Jerusaleén, te kuinī nto? ⁵ Ka'án u tsí ña'a. Ntá tsi ñi'vi nto, tē ña nadáma nto nima ntó ne, kuví nti'i ntō di —ka'an ña.

Kuenta iña utun é ña kakíi kití i

⁶ Kidáā ne, kantáa Jesús nūu i sá'ā:

—Uun ñatíi ne, í'xi ña uun utun ígu ñu'u ña. Kué'en ña kūkoto ntódo ña te kākii kití ígū sán ne, nté uun ti ña kakii ti. ⁷ Kidáā ne, kaka'an ñá nī ña kade kuenta útun san: “Koto nto tsi é unī kuíá é kaki'xi da tā'án u ne, nté uun igu sán vata ní'i ko ti. Nakān nto utun ti vata koo é ntūnîné ñu'u san, tsi é

ntaā i é ntitsi”, ka'an ña. ⁸ Ntá tsi ña kade kuenta útun sán ne, kaka'an ña: “Na kũntitsi mií ka uun kuiá, ñi dukuan naxtĩvitá u nte'u nú ditsín i ne, dá tsōo ú cho'o é kuē'nu vá'a. ⁹ Te kīi kiti i kidáā ne, vá'a ō. Tē ña'á ne, dá nakĩn nto”, ka'an ña. —Kuan ō ntáa Jesuu nuu i sá'a.

Dā ntavá'a Jesuu úun ña di'í, ña kúti'í

¹⁰ Uun ntuvi dá iō dá'nā ne, kanañē'e Jesuu ñá'a san nú vi'í mí ntánataká nuu ña Israeé san. ¹¹ Ikān tuví uun ña dī'í, e xé'un uni kuía é nchokuví ña. Tsí uun é ña vá'ā san dé ti'í ñā. Ña ni kúvi ntuntāa ña nté un siin. ¹² Dā íni Jesuu ñá ne, kāna ña ña, kaka'an ñá ni ñā:

—É ntuvá'an kui'í o vé —ka'an Jéssuu ni ña.

¹³ Kidáā ne, xntee tá'an Jesuu ntá'a ña ñadī'í san. Ura tsí i ntuvá'a ña ne, dā éni ntu'u ña kāka'an ña tsi dóo ka'nu Xuva kō. ¹⁴ Ntá tsi tó'ō vi'í mí ntánataká nuu ña ne, dōo kúdiin ña tsí ntavá'a Jesuu ñá'a san ntuvi dá iō dá'na ne, kaka'an ñá ni ñā'a san:

—Íñu ntuvi iō é kada tsiñu ō né, divi tsi ntūvi é kūvi ki'xi nto dá kuchō'o nto; ñá te ntūvi dá iō dá'na san ki'xi nto —ka'an ña.

¹⁵ Kidáā ne, kaka'an Jéssuu:

—Ntō'ó ne, da miī rki xaa nto nteku e ntáka'an nto. ¿Ñā ntu ntánantuté nto duntiki nto ni búru nto é kī'in ti kiko'ó ti ntute ntuvi dá iō dá'na san?

¹⁶ Tsí ña dī'í sa'á ne, tatá vi'í Abraan ña, ntá tsi é kūvi xe'un uni kuía e nteé kimi ña ku'í sá'a é xē'é é ña vá'ā san ña. ¿Vá ñā ntu kivi nakuitá u kui'í ña ntuvi dá iō dá'na? —ka'an Jéssuu.

¹⁷ Dá kā'an Jéssuu sá'ā ne, un ntī'í ñā ntaínchu'vi ña kúka'an nuu ña é kuān ó kaka'an Jéssuu ni ña. Ntá tsi ña'a sán ne, dōó diní ña e dóo ka'nu nuu i é idé Jesuu.

Kuenta iña tsik̄n kuli
(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

18 Kidáā ne, kaka'an Jésuu:

—¿Nté ō ntu mí kadē kû've Xuva kō? ¿Nee iñá ntu é kuvi ntada dadii o? 19 Vata kaa kudii uun tsik̄n kuli é kuetsi ku'e'en e kai'xi uun ñatī má iña ñá k̄n ne, kēne un tsi da nte kúvi utun. Kuka'nu ne, un tsi nte láa, kitī ntaiko, de vá'a tī taka tí nta'a i —ka'an ña.

Kuenta iña ú'xen iā
(Mt. 13:33)

20 Ntá tsi kaka'an Jésuu di:

—¿Nee iñá ntu ntada dadii ú vata kaa mí kadē kû've Xuva kō? 21 Tsi mí kadē kû've Xuva kō ne, vata kaa uun tī'nti ú'xen iā e kí'i uun ñadī'í san ne, dā nadaka ña u'xen san ni uni xkú've utsi trigu un tsi da nte náneñu vá'a ú'xen san —ka'an Jésuu.

Xi'i mí ña ni'i
(Mt. 7:13-14, 21-23)

22 Jesuú ne, itā ntí'xin ña ñuú na'nu ni ñuú kuetsi, kanakuā'a ña ña'a san mí ita ntí'xin ña. 23 Uun ña'a ñá ne, kēne ña, kaka'an ña:

—Mastru, ¿ña titín ntu ña'a san, ña é kanakáku? —ka'an ñá, tsixe'e ñā.

Jesuú ne, kaka'an ña:

24 —Koó ntii nto kúkí'vi nto xi'i mí ña ni'í san. Tsí kaka'án u ni ntō tsí ña te da díi ña'a ncho kí'ví ña, ntá tsi ña ní'i ña é kī'ví ña. 25 Dā nákadí Tó'lo vī'i san xi'i ñá ne, ntō'o é ñu'u mií nto kí'i k̄n né, nake'xen ntō xi'í san, ká'an ntō: “Nakaán nto xi'i nto, na kī'ví ntī”, koo ka'an nto. Ntá tsi dīvi ñā ne, ká'an ña: “Ntō'ó ne, ntē ñá iní u mí vē'xí nto”, koo ka'an ña. 26 Kidáā ne, kani ntu'u nto k̄'an nto: “Ntī'í ne, ē'xí dadii ntí ni ntō; xī'i dadii ntí ni ntō di. Tsí nakuā'a nto ña'a san itsi ñuú mií ntī”, koo ka'an nto. 27 Ntá

tsi nantiko kōo ñá, ka'an ña: “É kāká'án u tsi ñá íní u nto. Kii nteé xio nto ko, tsí un ntí'i ntō ntáde nto é kīni kaa.” Kuan kōo ka'an ña. ²⁸ Ikān ne, kueku nto ne, naka'xí ka'ñī nto nú'u nto tē íni nto Abraan ni Ísaa ni Jácoó, ni ūn ntí ntí ña ka'án naa Xuva ko tsí ntoo ña mí kadē kú've Xuva kō. Ntá tsi nto'ó ne, é ñu'u mii ntō kí'i kán. ²⁹ Xée ñā'a, ñá vē'xí dā mí'i ká diñi ñuxiví sa, kixkúntōo ña, ka'xí dadíi ña ni Xuva kō mí kadē kú've ña. ³⁰ Kini nto tsi kidáa ne, ió ña'a vevíi ne, dōó na'nu ña'a ña í'a ñuxiví sa, ntá tsi ña na'nu ñá'a ká ña nta'a Xuva kō. Iō ñá'a é ña te na'nu ñá'a ña í'a ne, ñá'vī ñá e dōó na'nu ña'a ña nta'a Xuva kō —ka'an Jéssuu.

Ēku nteé Jesuu ñuú Jerusaleen

(Mt. 23:37-39)

³¹ Ntuví tsikán ne, xéē ña fariseu, kaká'an ña ni Jéssuu:

—Ntaka nto í'a, tsí Heródē sán ne, ncho ka'ní ña nto —ka'an ña.

³² Ntá tsi ñá'vī ñá ne, nantíko kōo ñá, kaka'an ña:

—Kue'ēn ntó ne, ka'an nto ni ñukuíi tsikan tsí vevíi ni ūtén ne, nakuíta ká u é ña vá'ā san ne, ntavá'a ká u ña nchokuví san di. Ídá ne, ntí'i tsiñu ko. ³³ Ntá tsi kantio é kī'in ka ú itsi kán vevíi ni ūtén ni ídá di. Tsí ña kúvī é kúvī ña ka'án naa Xuva ko tē ña te ñuú Jerusaleén kuví ña. Kuan kōo ka'an ntó ni nā —ka'an Jéssuu—.

³⁴ 'íDōo u'vī kakúvi ko kuenta iña nto, ña ñuú Jerusaleen! ¡Tsi ntaé'ní nto ña e ntáka'an tú'un Xuva kō ne, ntáxé'e xuu nto ña é taxnuu Xuva ko kuēnta iña nto! ¡Ñá tē nté kaa ki'in itō ncho nataká nuu ú í'xá nto vatā ó de tsú'ūn san é kánataká nuu tí í'xá tí má ntí'xin tí, ntá tsi ña ni ntío nto! ³⁵ Koto ntō tsí xtuví mii Xuva ko ví'i nto ve. Ntá tsi kaka'án u ni ntō tsi nté uun ito ká ña kīni ntó ko un tsi da nté

tē xee ntúvi é ká'an nto: “¡Nté kui vá'a o é vé'xí ña vé'xi kuenta iña Xuva ko!”, koo ka'an nto —ka'an Jéssu.

14

Dā ntavá'a Jesuu úun ñatī, ña é katsitu kuññu

¹ Uun ntuvi dá iō dá'na ne, ku'éen Jéssu, kúka'xí ña nú vi'i ña odo nūu iña ñá fariseu. Ntaíto xū'ú ña nguiī san nté koo vii Jesuu. ² Ikān tuví nuu Jéssu úun ñatī, ñá katsitu kuññu. ³ Jesuú ne, tsixe'e ñá mastrú leí san nī ña fariseú san, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Vá kúvi ntu ntavá'a ú ña nchokuví san ntuvi dá iō dá'na, o ña kúvi ntu? —ka'an ña.

⁴ Ña'a sán ne, diin diin sá kantóo ña. Kidáa ne, kī'i Jesuu ñá nchokuví san ne, dā ntavá'a ña ña, dā nátaxnūu ña ña é na nū'u ña. ⁵ Kaka'an ñá nī ña fariseú san:

—¿Vá iō ntú nto te ī'xá nto o te dūntiki nto kó'xo nuu ti ini pusu kán ne, vá ña natavá ntu nto ti, kuān te ntuvi dá iō dá'na? —ka'an ña.

⁶ Ña ni kúvi nantiko kōo kue'en tsí ña é kākā'an Jéssu ni ña.

Núu i iña ña kakana ña mí kātánta'a ña'a

⁷ Dā ini Jesuu tsí ña'a, ña xee vi'i viko sán ne, ntánakaxnūu ña mí'i e dóo vá'ā o é kuntōo ña nú mesá san ne, kaka'an Jéssu ni ña núu i sá'a:

⁸ —Tē xoó kakana i é kī'in ntó viko mí kātánta'a ña'a sán ne, tē xee ntó ne, ñá kū xkutúvi ntō nte nuu i kan, tsí te kī'xi tuku ña'a, ña é dií ka ka'nu ña'a é ñi'vi ntō ne, ⁹ kidāa ne, xéē ña é kāna ña nto ntuvi ntó ne, ká'an ña ni ntō: “Xio kudii kutuví nto, tsí ña sá'á ne, kutuvī ñá i'a”, koo ka'an ñá ni ntō. Kidāa ne, kuka'an nuu nto nakuntísi nto, kikutúvi nto un tsi nte ata i kan. ¹⁰ Ntá tsi tē xee nto mí kākana

ña nto é kika'xi nto ne, kūkutúvi nto un tsi nte ata i kan. Kidáā ne, tē xee ña e kána nto sán ne, ká'an ñā: “Kuítā nti'xin nto nte nuu i san”, koo ka'an ña. Kidáā ne, kuiko ñu'u ñā ntántoo nú mesá san nto. ¹¹ Tsí xoo é kade ka'nu mii ī kúñu ī ne, tē kúvi ne, ní'i ñā doka'an; ntá tsi xoo é dutsi i veví ne, rkontúví ne, díi ka kuka'nu ña'a ña —ka'an Jéssu.

¹² Kaka'an xtúku ña ni ñatíí, ña e kána ña:

—Dá kāde vá'a nto é kā'xí ña'a nú vi'i nto kán ne, ña ku kána nto ña e dóo vá'a tiin ni'i ntō, nté ēní nto, nté ñavi'i nto, nté ñā kuika, ña ntoo etsin nú vi'i ntō. Tsí ðivi ñā né, kána ña nto ði é kika'xi nto nú vi'i ña kán né, kuan kōo ntúdadii ña ni ntō. ¹³ Ntá tsi da ntáde nto viko ne, kana nto ña ntā'ví san, nī ña e dúkuan ntā'ví da káku, nī ña nat'ín i san, ni ña kuáá san ði. ¹⁴ Kidáā ne, dōo diní nto. Tsí ðivi ñā ne, ña kúvi ntúdadii ña ni ntō. Ntá tsi ðivi ntō ne, ní'i nto é vā'á iña nto ntuvi te ntóto ña'a, ña é íde é vā'á ñuxiví sa —ka'an Jéssu.

Núu i iña viko ká'nu é ēdé uun ñatíi
(Mt. 22:1-10)

¹⁵ Dā téku ña sá'ā ne, uun ña é tuví nu mesa kán ne, kaka'an ñā ni Jéssu:

—¡Nté kui vá'a o xoo e kae'xí dadadii i mí kadē kú've Xuva kō! —ka'an ña.

¹⁶ Kaka'an Jéssu ni ña:

—Uun ñatíí ne, dōo ka'nu viko idé ña. Nā tē nté kaa ña'a san kána ña é kika'xi ña. ¹⁷ Dā xee ura i é kā'xí ña ne, taxnūu ña ña kade tsiñu iña ña é kūkoto ñā ña'a san: “Kue'ēn ntó ve, tsi é iō tu've ntí'í”, ka'an ña. ¹⁸ Ntá tsi un ntíí ntíí ñā ne, éni ntuvu ñā ntáka'an ña nté kui ña ni kuvi k'ín ña. Nā é kuvi ūun sán ne, kaka'an ña: “Ñu'u da ve ñíí ú ne, kantio é k'ín u kíkoto ntódo u. Vii nto da xē'e, kada

ka'nú ini nto nī ko tsí ña kúvi kí'in ú ve”, ka'an ña.
 19 Tuku ña'a ne, kaka'an ña: “Dā ve ñíi ú u'un ná'a dūntiki ne, kantio é kikoto ntée ú ti tē va'á ti. Vii nto da xē'e, kada ka'nú ini nto nī ko”, ka'an ña.
 20 Ña uun ká xtuku sán ne, kaka'an ña: “Xu'ú ne, dā ve kúvi tánta'a ú ne, dukuān ne, ña kúvi kí'in u”, ka'an ña. 21 Dā náxee ña táxnūu ñá ne, kantaa nti'i ña nī tó'o ñā nee iña é kaka'an ñá mí ñe'e ña. Kidáā né, kúdiin tó'o ñā ne, kaka'an ñā nī ña kade tsiñu iña ña: “Kuē'en náne'en nú ā'ví kan ni itsi ka'nu kán, ni da kanī má ñūú san, dá kuntēkan ña nta'ví san, kixni'in ña i'a, ni ñā dúkuan ntā'ví da káku, ni ña kuāá san, ni ñā natín sán di”, ka'an ña. 22 Dā ku e ví'i ne, náxee ña táxnūu ña, kaka'an ñá nī tó'o ñā: “É de ntáa u é kaka'an nto, ntá tsi dóo kaniné ka”, ka'an ña. 23 Kidáā ne, kaka'an tó'o ña ni ñā: “Kuē'en itsi na'nu kan ne, kuē'en un tsi nte nu ráxa kán, ká'an ni da xóo ka ña'a, kuétsi é viin ñá na kí'xi ñá vata koo é na tsítu ña ma ví'i ko. 24 Tsí kaka'an u ni ntó tsi nté uun ña'a, ña kana dí'na ú ne, ñá nī'i kué'en tsi ña é ká'xi ña”, ka'an tó'o ñā —ka'an Jesús.

*Nuu i é ntii tū'un é kuntikin ó Cristu
(Mt. 10:37-38)*

25 Ñá tē nté kaa ña'a ntántikin ñá Jesuu. Jesuú ne, xkokōo ñá ata ña, kaka'an ñá ni ñā'a san:

26 —Tē xoó ña'a kí'xi ña é ncho kuntikin ñá ko ne, ña kúvi vii ñá tē ñá dii ka kue'e ntío ña ko é vata kaa ntío ña uva ña ni di'i ñā, ni ñadi'í ñá ni i'xá ña, ni enī ñá ni tā'an ñá, nī kúñu mii ñā di. 27 Tsí ña kúvi vii ñá tē ña ntío ña nākunáa ña kúñu ñā é kuntikin ñá ko. 28 Te iō ntó ne, ntio nto é xntitsi ntó vi'i ka'nu ne, ¿vá ña ntu te dí'na kutuví nto kadā kuení nto nté kaa nanti'i nto, te xēe tá'an ntu diu'un nto é kuvi kuntitsi? 29 Tē ñá ne, xtuvī ntó etí vi'i sán ne, é ntaā i kutuvi dava. Un ntíí ntíí ña kainí ne, kani ntu'u ñā

ka'an káni ña iña nto: ³⁰ “Ñatíí sa'á ne, eni ntu'u ña kāde vá'a ña vi'i ña ne, ntē ña ni kuvi víí ña nantí'i ñá”, koo ka'an ña. ³¹ Ō te uun reí san ncho víí ña du'xen ni tūku reí ne, ¿vá ña ntu te di'na kutuví ña kadā kuení ña te xēe tá'an u'xi míil sntadun ña é kōó ntii ña vii ñá du'xen ni tūku rei, ñá íó ōko míil sntadun i? ³² Tē íni ña tsí ña kuvi víí ña ne, taxnūu ña tú'ūn nta'a tuku reí san dá tuvi íka ká ña é kākan ña e nté koo kuntōo vá'a ña ni ñā. ³³ Dukuān né, te xōó ña'a, ña é ña xtuví mii i ūn ntí'i iña í ne, ña kúvi kuntīkin ñá ko —ka'an Jésuu.

Dā ña véñi ka ñi san
(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

³⁴ Kaka'an xtúku Jesuu nuu i sá'a di:

—Ñi sán ne, dōo va'a. Ntá tsi tē kúnaa díko i ne, ¿nté ntu koo ntuveñi ka xtúku? ³⁵ Ñá vādá mi kainuu á'vi ká i; da mii sa é nakuíta o. Xoo é kātekú i ne, na kīni i —ka'an Jésuu ni ñá'a san.

15

Kuenta iña á le'ntu, kiti kúnaa
(Mt. 18:10-14)

¹ Un ntíi ntii ña ntaído diu'un xōo iña ñuú Roma ni túku ña'a, ña é iō kuetsí i ne, xēe ētsin ña mí tuví Jesuu é kīni ña é kāka'an ña. ² Dukuān ne, ña fariseú san nī mastrú leí san ne, ntáka'an káni ña iña Jésuu, kaká'an ña:

—Ñatíí sa'á ne, ntaíka dadii ña nī ña é iō kuetsí i ne, ntaé'xí dadii ña ni ñā di —ka'an ña.

³ Kidáa ne, kantaa Jesuu kuénta iña i sá'ā:

⁴ —¿Xoó ña'a ntu nto, te íó uun sientu lé'ntu ntó, tē kunaá ti uun ti ne, ñā ntu te tsoo míi nto kiti kīmi díko xe'un kīmi san, dá kī'in nto, kīnantúku nto kīti kúnaá san da nte ko é nani'i nto ti? ⁵ Tē nani'i ntó

ti ne, nakuntéku dokó nto ti ne, dōo dīnī nto dī. ⁶ Tē náxee nto nú vi'i nto kǎn ne, kana nto ña vá'a tiin ni'i nto nī ña nú vi'i ntō ne, ká'an ntō: “Na nākunuu dīnī nima ntó nī ko, tsí e nání'í ko á le'ntú ko, kiti kúnaa”, koo ka'an nto. ⁷ Dukuān ne, ká'ān ú ni ntō tsí díí ka iō dodīnī e dukún kǎn te uun ñā'a, ñá iō kuetsí i, nativi iní ña kuétsi ñā, é vāta kaa ña kīmi díko xe'un kīmi ñá'a san, ña é vā'a, ña é ña tuvi kuétsi ī nuu Xuva ko —ka'an Jésuu—.

Kuenta iña ñádī'i, ña nání'í diu'un i

⁸ 'Uun ñadī'í ne, ió u'xi diu'un kui'xín iña ña. Tē kúnaa úun ne, ¿vá ñā ntu natúun ña ñu'u ña ne, dá ne'xīn ñá da kanī má vi'i ña kǎn? Kukuíí kudu'va tsi nantuku ñā da nte ko é nani'í ña. ⁹ Tē nání'í ñá ne, nataká nuu ntī'í ña ni ñadī'í, ña vá'a tiin ni'i ña, nī ña ntoo etsin nú vi'i ña kǎn, ká'an ñā: “Nā nakunuu dīnī nima ntó nī kó, tsi é nání'í ko diu'ún ko e kúnaa”, koo ka'an ña. ¹⁰ Kaka'án u ni ntō tsí dukuān dīnī ánje Xuva ko kuēnta iña ñá iō kuetsí i tē nativi iní ña kuétsi ñā —ka'an Jésuu.

Kuenta iña í'xa é kūkaka ntava túku ñuu

¹¹ Kaka'an Jésuú san dī:

—Uun ñatī ne, ió uvi i'xá ña. ¹² Na dutsī sán ne, kaka'an ná ni uva nā: “Ūvá, ta'xi nto iña nto é kāduku ntée u”, ka'an na. Kidáa ne, ē'nté dava ña é tātá ña é duku ntée na. ¹³ Ntē vata kutítin ntuvi ne, i'xá ña, na dutsī sán ne, nātsu'un vá'a ntī'í na iña ná ne, dá kuē'en ná tuku ñuú mí doto tsi nántī'í lúku na diu'un na. Īde na un ntī'í ntī'í núu i é kīni kaa vata ka'án iní mí nā. ¹⁴ Ntá tsi dā ntī'í kuē'en diu'un ná ne, xée ntūvi da dóo kutama da kanī ñūu tsíkán ne, iñi ntú'ū kúnaa nteē na é kā'xí na. ¹⁵ Kidáā ne, kuē'en nā, kuntúku na tsiñu ni uun ñatī, ña ñuú tsíkán ne, taxnū ña ná rantsu ña é

kā'in na, kikuenta víi na kutsin ña. ¹⁶ Ntío na é kā'xí na é kae'xí kutsín san da nte ko é nta'a na ne, ntá tsi xoxo ni xé'e ī é kā'xí na. ¹⁷ Kidáā né, dē kuení mii na, kāka'an na: “¡Nté ntu kaa díi ña ntáde tsiñu iō ñá nú vi'i uvā kó kān é iō é ntaé'xí ña ne, ntē dúkuan kāntóo ka. Xu'ú ne, kaxi'í u dóko i'a! ¹⁸ Á te nū'ú u mí tuví uvā kó kān ne, ká'ān ú ni ñā: Ūva, é ntuku kuētsí u ni Xuva ko, ni ñivi ntō ñi. ¹⁹ Ña nuu á'vi ká u é kā'án ka nto é i'xā ntó ko. Vi'i a vé ne, vii nto nī kó vatā ó de nto nī ña ntáde tsiñu iña nto. Kuan kōo ká'ān ú ni ñā”, ka'an na. ²⁰ Kidáā ne, nákunūu itsi na, kunú'u na mí tuví uva nā.

'Ikā ká ve'xí na, ini uva na nā né, ntuntā'ví ini ña na. Koó da kaxkainu uva nā kúnakuētú itsi ña na ne, nánume ña na, da é'xi ña xu'u na. ²¹ Kidáā ne, kaka'an ná ni uva nā: “Ūva, é kō'xo nteé u nuu Xuva ko, ni ñivi ntō ñi. Ñá tē nee nuu á'vi ká ko é kā'án nto é i'xá nto ko”, ka'an na. ²² Ntá tsi uva nā ne, kaka'an ñá ni ña ntáde tsiñu iña ña: “Nantukū náne'e nto du'nu é díi ka va'a dá nākunūu i'xá ko. Naxnūu nto ñi'ntá'a i ñi. Na nāki'í nti'xen vá'ā sán ñi. ²³ Kūkueká nto duntiki, kiti díi ka de'én ne, dá ka'ñi ntó ti dá kā'xi o ti é vīi o vikó san. ²⁴ Tsi i'xá ko sá ne, e xí'i, kuíni ko, ntá tsi e ntóto xtuku. É kūnaá i'xá ko, kuíni ko, ntá tsi é nani'í ko i ve”, ka'an ña. Kidáā ne, eni ntu'u ñā idé ña viko san.

²⁵ 'Ntá tsi i'xá ña, na kuví atā sán ne, nuu na má tsiñu na. Dā náxee étsin na nú vi'i na kān né, tēkú na e dóo kaeku strumentú ne, ntaíte'e ña'a sán ñi. ²⁶ Kidáā né, kāna na uun ña kade tsiñu sán ne, tsixe'e nā: “¿Néé ntu kakuví i'a?”, ka'an na. ²⁷ Ña kade tsiñu sán ne, kaka'an ñá ni nā: “É náxee ení o. Uva ō ne, táxnūu ña é kūví uun duntiki, kiti dóo de'én san, tsi vá'a tsi ō náxee na”, ka'an ña. ²⁸ Kidáā ne, kūdiín ení na, na kuví atā sán ne, ntē ña ni ntio

na ntí'vi na má vi'i na kân. ²⁹ Kaka'an ná ni uva nā: “Dívi ntō ne, ini nto tsi éma tsi kaxntiī ú nto, é ntē ña kadé do'ō ú ni ntō nté uun ito ne. Ntá tsi ntē ña kata'xí nto nté uun kudii a ndi'ú san é vīi u viko ko nī na vá'a tiin ni'ī u. ³⁰ Ntá tsi vevii ne, nāxee i'xá nto na sā'á, na é dotō tsí nanti'í diu'un nto ni ñadī'í kinī ntáa sán ne, kae'ní ka nto duntiki, kiti dóo de'én san”, ka'an ení na, na kuvi atā san. ³¹ Kidáa ne, kaka'an úva na ni nā: “I'xá miī kó, xo'ōn né, nīī kue'en tsí ntuvi tuvín nī kó. Un ntí'ī é iō iñá ko ne, iña o di. ³² Ntá tsi vevii ne, e vá'a o é vīi o viko, tsi é nakūnuu dīnī nimá ko, tsí na ení o ne, e xí'i na, kuíni ko, ntá tsi kantíto na. É kúnáa na, kuíni ko, ntá tsi é nani'í ko ná ve”, ka'an úva na ni nā —ka'an Jéssu.

16

Kuenta iña ñá nteé nta'a i tsiñu, ña é dotō tsí nanti'í diu'un tó'o ī

¹ Jesuú ne, kantaa ña ni ña ntini'i ñā nuu i sá'a di: —Uun ñatíi kuika ne, xío uun ñā'a, ña intée nta'a i tsiñu ña. Ntáka'an ñá'a san tsí ña sā'á ne, dotō tsí kananti'í ña diu'un tó'o ñā. ² Kidáa ne, kána tó'o ña ñā, kaka'an ñá ni ñā: “¿Neé ntu nuu i sá'a é kaka'an ñá'a san iña o? Ntadan kó kuenta tsiñu o ve, tsí ña kunteé nta'a ká o tsiñu ko”, ka'an ña. ³ Kidáa ne, dóo dé kueni ña nteé nta'a i tsiñu san: “¿Nté ntu koo vii u ve? Tsi tó'o kó ne, naki'i ña tsiñu ko. Ña túvi ntii ko é kikutú u ne, kakuka'an nuú ko é kākán u doméní di. ⁴ É iní u nté koo vii u ve, vata koo é naki'i ña'a sán ko nú vi'i ña kân dá ña tuví ka tsiñu ko”, ka'an ña. ⁵ Kidáa né, kána ña ña kui uun kui uun ña, ña é tanūu diu'un tó'o ñā. Tsixe'le ñā ña xee dí'na san: “¿Ntē ntú kaa tanūu nto iña tó'o ko?”, ka'an ña. ⁶ Nantíko koō ñá, kaka'an ña:

“Tanūu ú uun sientu varii ásete”, ka'an ña. Kidáā ne, kaka'án ña nteé nta'a i tsiñu san: “Ū'un kuenta o. Kantí'i sá kutūvin, dá xntēén na'an uvi díko u'xi várii tsi”, ka'an ña. ⁷Kidáā né, tsixe'ē xtuku ñá tukú ña'a san: “¿Ntē ntú kaa tanūu nto?”, ka'an ña. Divi ña ne, kaka'an ña: “Uun sientu etún trigu”, ka'an ña. Kidáā ne, kaka'an ña: “Ū'un kuenta o. Kími díko tsi xnteén na'an ve”, ka'an ña. ⁸Tō'ó ña ne, íní ña tsi ña nteé nta'a i tsiñu, ña e dóo kíni kaa sán ne, dōo ntító ña nté koo vií ña. Tsí ña ntáduku ntée ñuxiví sa ne, díi ka ntító ntáde ña ni tā'an ña é vāta kaa ña'a, ña ntáduku ntée Xuva kō.

⁹Xu'ú ne, kaka'án u ni ntō é na kada tsiñu ni'i ntō diu'un nto é iō ñuxiví sa vata koo é na ni'i nto ña'a, ña vá'a tiin ni'i ntō, vata koo é, tē ntí'i diu'un ntō ne, koo xoo é nākuído i nto mí kuntōo nto ntii dañu ntūvi.

¹⁰Uun ña'a, ña é kade ntaa núu i é dutsī né, kuan kōo kada ntaa ña nuu i e dóo ka'nu di. Ña'a, ña é ña kada ntáa nuu i é dutsí ne, ntē ña kada ntáa ña nuu i é ka'nu di. ¹¹Ntá tsi tē ñá ini de ntáa nto nī diu'un é iō ñuxiví sa ne, ¿xoo ntu é ntāda i kuenta ntá'a nto nuu i é vā'a ntí'xe? ¹²Tē ñá ini de ntáa nto nī nuu i iña túku ñá'a ne, ¿xoo ntu ta'xi i é kūvi iña mii nto?

¹³Nté uun ña'a, ña kade tsiñu ne, ña kúvī é koo uvi tó'o ña é uun ito tsi. Tsí kada xení ña nī ña uun ña'a sán ne, ña uun ña'a ká san ne, kuinima ñá ña. O ña uun ña'a sán ne, kuiní'i ña ña ne, ña é uun ká san ne, ñá vii ñá ña kuenta. Ña kúvi vī o tsíñu Xuva ko tē dóo kakuinima kó diu'ún san —ka'an Jéssu.

¹⁴Ña fariseú san ne, dōo kuinima ñá diu'un. Dukuān né, eni ntu'u ña ntáka'an kíni ña iña Jéssu.

¹⁵Ntá tsi kaka'an Jéssu ni ña:

—Divi ntō ne, ntáde nto e dóo va'á nto nuu ña'á san, ntá tsi Xuva kō ne, ini ña nte ntáa nima nto.

Tsí nuu i e ntáde ka'nu ña'a sán ne, ñá ntio kue'en tsí Xuva kō.

Lei Muísee

¹⁶ Lei é xntēé na'a Muísee ni tú'ün é ka'an ñá ka'án naa Xuva ko ne, idiá'vi un tsi nte ntúvī da íka Juaan. Ntá tsi nte ntúvi tsikán ne, e ntáka'an ntódo ña'a san tú'ün va'á san iña i mí kadē kû'vé Xuva kō ne, un ntíí ntíí ña'a san ntáxio ntii ñá é kī'ví ña.

¹⁷ Ntá tsi dií ka ña ntii tu'un é ntí'í e dukún kan nī ñuxiví a é nadāma uun kudii letra iña leí san.

Kuenta iña ña'a, ña ntánatsoo mii ta'an
(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

¹⁸ Te uun ñatíí kanaxtuvī mii ña ñadi'í ña ne, tē tánta'a ña ni tuku ñadí'í san ne, kade ña é ko'xo nteē ña nuu Xuva ko. Xoo é kātánta'a i ni tuku ñadí'í, ña e náxtimii xī í ne, kade ña é kākó'xo nteē ña nuu Xuva kó di.

Uun ña'a ña kuika ni Lázaru

¹⁹ Uun ñatíí kuika ne, dōo va'á du'nu ña. Da mii kuē'en tsí viko kade ña utén utén; dōó ka'nu kade ña. ²⁰ Ikān tuví uun ñatíi, ña e dōo ntā'ví, ña é nanī Lázaru. Dōó kate'u kúñu ñā. Tuví nteē ñá etí xi'i ñá kuiká san. ²¹ Veví tsi kā'xí ña é kakó'xo má mēsa ñá kuiká san. Un tsi nte tīnā sán ne, kaxée ētsin tī é ncho nauvi tī mí katē'ú san. ²² Uun ntuvi ne, xí'í á ña ntā'ví san. Kue'en ní'i ánjē san ña é kutuvī ñá ni Ábraan, mí ntoo ña xi'i, ña e ntántikīn Xúva kō, mi dōó vá'ā o. Xí'i ñā kuiká san dí ne, kántū'xí ña di.

²³ Dā dōo kanto'o ña kuiká san dô'vi kán ne, ntāni'i ña nuu ñá, iní ña Abraán san e dōo ikā ntāñi ña nī Lázaru san. ²⁴ Kidáa ne, kāna ña kuiká san ña, kaka'an ña: “Uvatā kó Abraan, na ntuntā'ví ini nto ko. Taxnūu nto Lázaru san vata koo é na natsii ña rkinta'a ña ntuté san ne, dá kī'xi kudii ña nantikó ña xaa ko, tsí ña te nté kaa kanto'o ko í'a mí kaí'xí

san”, ka'an ña. ²⁵ Ntá tsi kaka'an Ábraán san ni ñā: “I'xá ko, na naka'ān o tsí ñā ñā né, dōo vá'ā o kue'én o ntúvi di'na. Ntá tsi Lázaru sán ne, dōo ntó'o ñā di'na. Vevíi ne, e ní'i ñā é vā'á i'a ne, ñā ñā ñā, kantó'o o. ²⁶ Uun ká tuku nuu í di: Íó uun xi'nti kunu mé'ñū ntí ni ntō. Dukuān né, tē xoó ñā'a ntoo ñā i'a é ncho k'i'ñ ñā íkān ne, ñā kúvi k'i'ñ ñā. Nté ñā ntoo ikān ne, ñā kúvi k'i'xi ñā i'a di”, ka'an ña.

²⁷ 'Kidāā ne, kaka'an á ñā kuiká san: “Vií nto da xe'e, úvā kó Abraan, taxnūu nto Lázaru san nú vi'i uvā kó kān ²⁸ vata koo é na ká'an ñā ni ēní ko, ñā u'un ñā'a ká san, vata koo é ñā ku k'i'xi ñā i'a mi dóo kanto'o ko”, ka'an ña. ²⁹ Ntá tsi kaka'an Ábraan: “Ñā ñā ñā ne, ntoo ni'i ñā tú'ūn e xntée na'a Muísee ni ñā ka'án naa Xuva ko san é nakuā'a ñā. Na vii ñā kuenta sá'ā”, ka'an ña. ³⁰ Kidāā ne, nantíko kōo ñā kuiká san, kaka'an ñā: “Kuvi ní, uvā kó Abraan, ntá tsi tē dí ntoto uun ñā'a ñā xi'í san ne, dā kíkoto ñā ñā ne, á te natívi iní ñā kuétsi ñā”, ka'an ña. ³¹ Ntá tsi Ábraán san ne, kaka'an ñā: “Tē ñā ntáde ñā kuenta tú'ūn é kākā'an Muísee ni ñā ka'án naa Xuva ko ne, nté dukuān ñā kuintí'xe ñā, kuān te ntoto ñā xi'í san”, ka'an Ábraán san —ka'an Jesús san ni ñā'a san.

17

*E dóo xii kaa é ntava nuu o nūu i é kīni kaa
(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)*

¹ Kaka'an Jesús ni ñā ntiní'i ñā:

—Ñā kuē'en tsí ntuví íó nuu i é ntava nuu ō é kīni kaa san. Ntá tsi te xōo ñā'a kaxé'e ñā itsi é víi ta'an ñā é kīni kaa sán ne, ñā ñā ñā! ² Tē xoó ñā'a kade ñā é ntava nuu uun á i'xá san nuu i é kīni kaa sán ne, dií ka vá'ā ó tē dí ni nakuíta núu ñā ñā

nú ntute ñu'u kãn, kunū'ní nuu dukun ña xuu xódó san. ³ Kuenta tsí vií nto.

Te nēe nuu i káde ta'an nto ne, kada tíi nto ni ñā vata koo é ña kuan koo víi ña. Te nātivi iní ña ne, kada ka'nu iní nto ni ñā. ⁴ Te kadē xení ña ni ntō né, kuān té u'xe íto é uun ntuvi ne, te ntiko koō ñá u'xe íto é ká'an ñá ni ntō tsí ña vá'a o dé ña ni ntō ne, kada ka'nu iní nto ni ñā —ka'an Jéssu.

É kūvi vií o da nēe ka nuu i e dóo ka'nu, te kakuinti'xe kō

⁵ Ña ntini'i ñā sán ne, ntáka'an ñá nī Tó'o kō:

—Tā'xi ká nto e dií dií ka kuinti'xe ntí —ka'an ña.

⁶ Kidáa ne, kaka'an Xúva kō:

—Tē dí kuinti'xe nto ne, kuān té un síin vata kaa uun a tsíkin kulí sa ne, kuvi ka'an ntó ni utun sã'a: “Nenen i'a ne, da nākuntú'xin xion má ntute ñu'u kãn”, koo ka'an nto. Utun sán ne, kuinti'xe i é káka'an nto.

Kuenta iña ña ntáde tsiñu

⁷ Te iō nto é ió ña kade tsiñu iña nto, ña é kaixkutu ñú'u nto o kade ña kuenta kíti nto ne, tē náxee ña nú vi'i nto kãn ne, ¿vá káka'an ntú nto: “Kuitā ntí'xin, kutūvin nú mesá san”? ⁸ Ñá'ā, tsí kaka'an nto: “Kadan va'ān é ká'xi u kuenta kuáa ne, kuntēen donúu o, tsu'un kó'ōn é ká'xi u. Tē kúvi é'xi ú, kúvi xí'i ú ne, dá kidáa kutūvín, ka'xín dí”, xkoó ka'an nto. ⁹ ¿Vá kánakué'e ntu nto sintiá'vi ntá'a ña kade tsiñu iña nto é káde ntaa ñá tsiñu e teé tsiñu nto ña? ¹⁰ Dukuān né, te ñivi ntō dé ntaa ntí'i nto é ntio Xuva ko ne, kantio é ká'án ka nto: “Ntí'í ne, ñá tē ña kade tsiñu é kaidiá'vi ntí, tsí kūdii idé ntí nuu i é káka'an nto”, koo ka'an nto —ka'an Jéssu.

Dā ntavá'a Jesuu u'xi ñá'a ña nako'xo kúñu ī

11 Dā kue'en Jéssuu ñuú Jerusaleén ne, ítā ntí'xin ña ñuú Samaria ni Gálilea. ¹² Dā xee ñá uun ñuu lú'nti ne, vé'xi ū'xi ñá'a ña ntánchokuvi e ntánako'xo kúñu ñā, ntá tsi kantáñi ikā ñá ne, ¹³ un tsi ntákachu'u ña, ntáka'an ña:

—Jesuu, Mastrú, na ntuntā'ví ini kudii ntó nti! — ka'an ña.

¹⁴ Dā íni Jesuu ñá ne, kaka'an ña:

—Kue'ën ntó, kūnañé'e nto kúñu nto dūtú san — ka'an ña.

Da ñii tsi kuē'en ñá ne, ntuvá'a ña.

¹⁵ Kidáā ne, uun ña ne, íni ña é ntuvá'a ña. Ntiko koō ñá ne, ñii kué'en ini ña kaka'an ña e dóo ka'nu Xuva kō. ¹⁶ Nákunchiti ntāa ña nuu Jéssuu. Un tsi nte ñú'u kán nakuntéi ña é nakué'e ña sintiá'vi nta'a ña. Ñatí sa'á ne, ña ñuú Samaria ña. ¹⁷ Kidáā ne, kaka'an Jéssuu:

—¿Ñā ntu te un ntí'i nto é u'xi ñá'a nto e ntuvá'a nto kui'i nto? ¿Mí'i ntu kuē'en ña ñn ñá'a ká san?

¹⁸ ¿Da mii xntu ñā vé'xi tuku ñuú san e ntíko koō ña é káka'an ña e dóo ka'nu Xuva kō? —ka'an Jéssuu.

¹⁹ Kidáā ne, kaka'an Jéssuu ni ñátí san:

—Nakuntísin, dā kunú'un nú vi'i o kan vē, tsi é ntūvá'an, tsi kuínti'xe ō —ka'an ña.

*Nté koo kixkadā kú've Xuva kō
(Mt. 24:23-28, 36-41)*

²⁰ Ña fariseú san ne, ntátsixe'e ñā amá kixkadā kú've Xuva kō. Nantíko koó Jesuu, kaká'an ña:

—Ñā dító te kini o núu ko mí kadē kú've Xuva kō.

²¹ Ña kúvi ká'an o te i'a túvi, o te ikán tuvi, tsi é ñū'u ta'án o ī —ka'an ña.

²² Kidáā ne, kaka'an ñá ni ña ntini'i ñā:

—Xée ntúvi é ntio nto kini nto kuān te uun ntúvi tsi vata kaa ntuvi dá tuví u, xu'u é vēxkúvi ú ñatí

ne, ntá tsi ña kiní ka ntó ko. ²³ Iō ñá'a sán ne, ká'an ñā: “I'a tuví ña”, o “Ikān tuví ña”, koo ka'an ña; ntá tsi ña ku kuintí'xe nto ña; ñá ku ñe'ē nto é kuntik'in ntó ña. ²⁴ Tsí xu'u é vēxkúvi ú ñatí'í ne, tē xee ntúvi é nainú u ne, xi'í nuu da kanii dū'va e dukún kán. ²⁵ Ntá tsi di'na ne, dōó nto'o nto ne, kadā xení ña'a san ni nto, ña ntántoo ntuvi tsikan. ²⁶ Vata ō kúvi ntuvi da íka Noeé san ne, kuan kōo kuvi dí ntuvi dá nainú u ñuxiví a. ²⁷ Ntáxi'i ntaé'xi ña'a san, ntánatánta'a ta'an ña di, un tsi da nte ntúvi é kúkí'vi Noeé san arká san. Dā nēe iní ñá da nakuntéku ntute sán ne, xi'í ūn ntí'í ña'a san. ²⁸ Kuan tsi ō kúvi ntuvi da íka Loó san di. Ña'a sán ne, ntáxi'i ntaé'xi ña, ntáñii ña dí ne, ntádiko ñā di. Ntáta'xi ña tatá ne, ntáxntañí ñá vi'í di. ²⁹ Ntá tsi diví tsi ntúvi da ntáka Loó san ñuú Sodoma ne, kó'xo ñū'u dú'xē nte e dukún kan, ni xūu é kai'xi vatā ó kakāin daví san ne, uun ito tsi ntí'í ña'a sán xi'í ña. ³⁰ Kuan kōo kuvi dí tē xee ntúvi é kuē'é Xuva ko kūtuni ñá'a san xoo ñá'a ntí'xe u.

³¹ Ntuvi tsikán ne, tē xoó ña'a odo vídin ña rki vi'í ña kán ne, ñá ku ntí'ví ña iní vi'í ña kán é kīnaki'í ña iña ña. Ña ñu'u má kū'u kán ne, ntē ña ku naxée ña nú vi'í ña kán di. ³² Naka'an nto ñadī'í Loo nté ō kúvi ña. ³³ Xoó ña'a é ntio ña é nakakū ñá ntuvi iña ñá ne, nakunaá ña. Ntá tsi xoo ñá'a é kanakunaá ña ntuvi iña ña kuenta iñá ko ne, nakáku ña.

³⁴ 'Sá'a kakā'án u ni ntō tsí niñu tsikan ne, ntoo uvi ñá'a san, é uun tsi nu ito ntákidi dádii ña. Uun ña ne, naki'í Xuva ko ñā ne, uun ña ne, kutuvī mii ña. ³⁵ Uvi ñá'a ñadī'í ntántiko ña. Uun ña ne, naki'í Xuva ko ñā; uun ña ne, kutuvī mii ña. ³⁶ Uvi ñá'a ñatí'í ñu'u ña má kū'u kán ne, uun ña'a ñā né, naki'í Xuva ko ñā; uun ña'a ñā né, kutuvī mii ña —ka'an ña.

37 Kidáā ne, ntátsixe'e ña Jēsuu:
 —¿Mí'i ntū é kuān koo kuvi sá'ā? —ka'an ña.
 Nántiko kōó Jesuu, kaká'an ña:
 —Mí ntōo kúñu tē'ú san ne, ikān ntaíko nūu
 skuilú san —ka'an ña.

18

Kuenta iña ñádĩ'i kú ni ña kaxntēkú kú've

1 Jesuú ne, kantaa ña uun nuu i é nañé'e ña é
 kā'an ntâ'ví ō é ñi kuē'en tsí ntuvi é ntē ña nativi
 iní kō. ² Kaka'an ña:

—Xío uun ña kaxntēkú kú've san uun ñuu é ntē
 ña kaú'vī ñá Xuva kō né, ntē ña kaíko ñu'u ña ñā'a
 sán di. ³ Dīvi tsi ñūú tsikán ne, tuví uun ñadĩ'i kii
 é ió du'xen iña ña. Kué'en ña nta'a ña kaxntēkú
 kú've san, kukakan ña kuétsi kuēnta iña ñá kanaa
 núu ni'i ñā. ⁴ Dā dōo kútítín ntuvi ne, ña ni íde ña
 kaxntēkú kú've san ñá kuenta. Ntá tsi da rkontúvi
 ne, dē kuení ña: “Ña kaú'ví ko Xuva ko, ntē ña kaíko
 ñū'ú u ña'a sán di, ⁵ ntá tsi ñadĩ'i kií, ña sá'á ne, dōó
 kanatekú du'xen ñá ko. Nada'ān ú ña vata koo é ña
 ki'xí ka ña é natekú du'xén ka ñá ko”, ka'an ña.

⁶ Sá'ā é kāka'an ñá kaxntēkú kú've, ña dōo kini
 kaa san. ⁷ Xuva kō ni, ¿vá ñā ntu te nadá'an ña xoo
 é nakaxnúu ña é kúvi iña ña, ña é kaikan ntá'a ña
 ntē ntúvi ntē níñu? ¿Vá vii ntú Xuva kō é kuntētu
 ña? ⁸ Ká'ān u tsí nada'an ña ñā é nte ña kukuí. Ntá
 tsi te vē'xi u, xu'u é vēxkúvī ú ñatí ne, ¿vá nāni'í
 ka ntú ko ña'a, ña e ntákuinti'xe i ñuxiví a? —ka'an
 Jēsuu.

Kuenta iña ñá fariseu ni ñá kaido diu'un xōo

⁹ Kantaa Jesuu úun ká xtuku nuu i iña ñá e
 dōo va'á, kuiní mií ī, ña ntánantii ni'ni tuku ñā'a.
 Kaka'an ña:

10 —Uvi ñá'a ñatíi ne, kué'en ñā má ūkún kan, kūka'an ntâ'ví ña. Uun ña ne, ña fariseu. Ña uun ña'a ká san ne, ña kaido diu'un xôo íña ñuú Roma. 11 Ña fariseú san ne, ntitsí ña ne, du'vā ó kaka'an ntâ'ví ña: “Xuvā kó, kanata'xi ú sintiá'vi nta'a nto tsí xu'ú ne, ñá te vāta ntāa ña nguīi san kaa u: é dū'ú ña, kini ntāa ña ne, iō kuetsí ña di; ntē ña te vāta kaa ña kaido diu'un xôo san kaa ú di. 12 Xu'ú ne, úvi ito é uun vite kaitúvi ixú u. Kué'e kanatā'xi ú nta'a nto vata kaa é kāni'í ko”, ka'an ñá fariseú san. 13 Ntá tsi ña kaido diu'un xôo san ne, dōo íka kātuví ña; ntē ña ni ntaa ní'i ña dīki ña ni nuu ña e dukún kán. Da mii tsí e kaxé'e ña nta'a ña nima ñá, kaka'an ña: “¡Xuva ko, na ntūnta'ví ini nto ko, tsí xu'ú ne, dōo iō kuetsí ko!”, ka'an ña. 14 Kaka'án u ni ntō tsí ña kaido diu'un xôo san ne, é dé ka'nu iní Xuva ko ni ñā kuetsí ña, kúnū'ú ña vi'i ña. Ntá tsi ña fariseú san ne, ñá'ā. Tsí ña é kade ka'nu miī kúñu ī né, dōo kakó'xo nteē ñá nta'a Xuva kō. Á ña ntā'ví san ne, divi ñā e dōo ka'nu ña'a ña nta'a Xuva kō —ka'an Jéssuu.

*Dā náxnuu viko Jesuu á i'xá kuetsí
(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)*

15 Kue'en ní'i ñā'a san i'xá ña mí tuví Jesuu vāta ko é na tñn nta'a ña ī. Ntá tsi dā ini ña ntini'i ñā né, eni ntu'u ñā de tíi ña ni ña vexní'i i'xá i. 16 Kidāa ne, kāna Jesuú ña, kaka'an ñá ni ñā:

—Kué'e nto ītsi é na ki'xi mii i'xá san nta'a ko. Ñá ku kādí nuu nto, tsi mí kadé kú've Xuva kō ne, un ntíi ntíi ña'a ne, vata ntāa i'xá san ntāa ña. 17 Nuú é ntaā i é kāka'án u ni ntō: Xoó ncho k'vi i mí kadé kú've Xuva ko ne, da miī é kuinti'xe ña Xuva ko vatā ó kakuinti'xe i'xá san. Tē ña'á ne, ña kúvi k'vi ña —ka'an Jéssuu.

*Uun ñatīi kuika kaka'an ñá ni Jēsuu
(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)*

¹⁸ Uun ñatīi, ña odo nūú ne, katsixe'e ña Jēsuu:

—Mastru va'á, ¿neé ntu vii ú vata koo é nī'í ko ntuvi vā'a iñá ko ntii dañu ntūvi? —ka'an ña.

¹⁹ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—¿Nté kui kaka'an ntun é vā'á u? Tsi xoxo e vá'a i; mii tsi Xuva kō e dōo va'á ña. ²⁰ Inin nté o kaka'an tú'ūn e xtúvi Xúva kō: “Ñá ku kukīdi ni'i nto ñadī'i, ña é ña te ñadī'i míi ō. Ñá ku ē'nín ña'a. Ñá ku dū'un. Ñá ku kā'án dovete iña ña'a. Kuikon ñu'un uva ō, ni dī'i ō dī'”, ka'an —ka'an Jēsuu.

²¹ Kaka'an ñatīi san:

—É un ntī'i sá'á ne, é dē ntaa ntī'i ú un tsi nte dá ku lú'nti u —ka'an ña.

²² Dā téku Jesuu sá'á ne, nantíko koō ñá, kaka'an ña:

—Uun sá nuu i é kākunaá iña o: nadikon ntī'in neé io iña ó ne, dá tsi'in nta'a ña ntā'ví san, tsi kuan kōo é koo dokuika iña o e dukún kán. Kidáa ne, ki'xin, dá kuntīkín ko —ka'an ña.

²³ Ntá tsi dā téku ñatīi san sá'á né, dōo kúnta'xa iní ña, tsi dōo kuika ñā. ²⁴ Īní Jesuu tsi dōo kúnta'xa iní ña ne, kaka'an ña:

—¿Nté kui dōo ntii tū'un é kī'ví ña kuiká san mí kadē kú'vé Xuva kō! ²⁵ Díi ka ña ntii tu'un é kī'ví uun kameú san xavi xikí san é vāta kaa ña kuiká san é kī'ví ña mí kadē kú'vé Xuva kō —ka'an ña.

²⁶ Ña téku i sán ne, ntáka'an ña:

—¿Xoó ntu é kūvi nakáku i kuan? —ka'an ña.

²⁷ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Nee iña é ña kuvi vií ña'a sán ne, Xuva kō ne, kuvi vií ña —ka'an ña.

²⁸ Pedrú ne, kaka'an ña:

—Nti'í ne, é tsoo mii ntí'í ntí iñá nti e ntántikín nti nto —ka'an ña.

²⁹ Jesuú ne, kaka'an ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u; Da xōo ka ña'a é xtuví mii ña vi'í ña, o di'í ña, o ení ña, o uva ña, o i'xá ña kuenta iña i mí kadē kû've Xuva kō ne, ³⁰ dií ka kue'é ka ni'í ña ñuxiví a; rkontúví ne, ní'í ña é vā'á nta'a Xuva ko ntii dañu ntúvi —ka'an Jéssuu.

*Dá kúvi uni íto é kākā'an Jéssuu é kuví ña
(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)*

³¹ Kāna xio Jesuú san uxuvi ñá'a ña ntini'i ñā ne, dá kakā'an ñā ni ñā:

—Veví ne, kí'in o ñūú Jerusaleen, mí kuntaa é un ntí'í é uve na'a e ntáka'an ñá ka'án naa Xuva ko san kuenta iñá ko, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi. ³² Tsí ntada ña kó kuenta ntá'a ña vé'xi tūku ñuú san é kadā xení ña nī ko, é vií ña é kini kaa nī ko, é ti'vi dí ña kó di. ³³ Kani ña kó ñā é kanu'ni nuu utun ne, dá ka'nī ñá ko di, ntá tsi te kúvi uni ntúvi ne, ntoto xtuku u —ka'an Jéssuu.

³⁴ Ntá tsi ña ntini'i ñā ne, ñá ni ñē'e diki ña; ntē ñá ini ña nee iña é kākā'an Jéssuu, tsí nuu i sá'a ne, dōo xū'ú o kaka'an ña; ntē ña ni kuvi kí'in diki ña.

*Dā ntavá'a Jesuu úun ña kuāa, ña ñuú Jericoo
(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)*

³⁵ Kué'en Jéssuú ne, dā xee étsin ña ñuú Jericoo ne, ikān tuví uun ña kuāá itsi kán, kaikan ñá doméni. ³⁶ Da téku ña é ña te nté kaa ña'a san ntaíta ntí'xin ña ne, katsixe'e ñā neé kakuvi. ³⁷ Ntáka'an ñá'a san tsi Jéssuú ne, ikan kuíta ntí'xin ña. ³⁸ Kidáa ne, un ntii tsi kakana ña kuāá san:

—Jesuu, i'xá Davii, na ntuntā'ví ini nto ko! —ka'an ña.

39 Ña odo nūú ne, de tíi ña ni ñā vata koo é na kūtuví kadin ña. Ntá tsi dā díí díí ka ntii kána ña:

—¡I'xá Davii, na ntuntā'ví ini nto ko! —ka'an ña.

40 Kidáā ne, kántĩsí Jesuú ne, dā táxnuu ña ñā é kūkueká ña á ña kuāá san. Dā xee ñá ne, tsixe'e Jēsuu ña:

41 —¿Neé ntu ntio o é vīi u ni ō? —ka'an ña.

Ña kuāá san ne, kaka'an ña:

—Mastru, ntio ko é ntūvá'a ntuxnuú ko —ka'an ña.

42 Jesuú san ne, kaka'an ña:

—Nakoton ve. É ntūvá'a ntuxnúu o vē, tsí nīí kué'en ini o kuínti'xe o —ka'an Jēsuu.

43 Ura dú'va tsi i náxi'í nuu ñá kuāá san ne, dá kué'en ña kuntikín ñá Jesuu, kaká'an ñá tsi dóo ka'nu Xuva kō. Un ntíí ntíí ña'a sán ne, dā íni ña nuu i sá'a ne, ntáka'an ña e dóo ka'nu Xuva kō di.

19

Jesuu ni Záqueu

1 Xée Jēsuu ñuú Jericoo. Ítā ntí'xin ña mé'ñū ñuú san. 2 Ikān tuví uun ñatīi, ñá nani Zāqueu, ña é odo nūu iña ña ñtaído diu'un xōo íña ñuú Roma. Dōó kuika ñā. 3 Ña sā'á ne, dōó ncho kiní ña xoo ñá'a é Jēsuu ña, ntá tsi ña ni kúvi kiní ña, tsí ña te nté kaa ña'a ntáñi nteé ñá ña ne, Zaqueú san ne, dōo lú'nti ñā. 4 Kidáā ne, kué'en ña ōdó nuū ña ne, kúxēe ña rkí utun é ntitsi ítsi kán mí kuíta ntí'xin Jesuu é kiní ñá ña. 5 Dā ita ntí'xin Jesuu íkān né, īto ña rkí utún san, kaka'an ña:

—Zaqueu, kamá san nuun ve, tsí vevíi ne, kantio é kutūví u nú vi'i o kán —ka'an ña.

6 Kidáā ne, kantí'i du'va tsī núu ñā e dóo diní ña é kī'in Jesuu nú vi'i ña kán. 7 Dā íni ña'a sán ne, un

ntíí ntíí ña ntáka'an káni ña é kué'en Jéssu kúkutúvi ña nú vi'i ña é iō kuetsí i. ⁸ Kidáā ne, nákontĩtsí Zaqueu, kaka'an ñá ni Jéssu:

—Koto nto, Mastru. Kué'e ú ña ntā'ví san dava é un nti'í é iō iñá ko. Tē xoó ña'a ki'i dú'u ú iña ñá ne, nantiko kōó u kimi itó ka xtúku —ka'an ña.

⁹ Kaka'an Jéssu:

—Ē vevíí xee ntúvi é nakáku ña ntoo nú vi'i sá'a, tsí ñatíí sa'á ne, tatá nti'xe Abraan ña. ¹⁰ Tsí xu'u é vēxkúvi ú ñatíí ne, vé'xí u é kanantukū ú ña ntákunaa vata koo é nakákú u ña —ka'an Jéssu.

Kuenta iñá diu'un
(Mt. 25:14-30)

¹¹ Dā ntaíni ña'a san é káka'an Jéssu núu i sá'a ne, ntaa ña ni ña ūun nuu i, tsí e xee étsin ña ñuú Jerusaleén ne, kūtuni ña tsi ntádē kuení ña'a san tsi é vevíí xee ntúvī é kuiñi ntu'ū é kadā kú've Xuva ko ñūxiví sa.

¹² Kaka'an ña:

—Uun ñatíí, ña e dóo ka'nu ña'a ne, kué'en ña tūku ñuu vata koo é nī'i ña é vii ñá rei. Rkontúví ne, ntiko koō ñá. ¹³ Dī'na dá kií ña é k'ín ñá ne, kāna ña u'xi ñá'a, ña ntáde tsiñu iña ñá ne, kué'e diu'ún san xe'é ña ña, xe un xé un ñā, kaka'an ña: “Kada tsiñu ni'i ntō diu'un sá'a un tsi da nté nāxee u”, ka'an ña. ¹⁴ Ntá tsi ña ñuú mii ñā né, kūné'ū iní ña ni ñā. Taxnūu ña ña é kūka'an ni ñá odo nūú san: “Ñá ntío ntí ñatíí sá'a é vii ñá rei iñá nti”, ka'an ña.

¹⁵ Ntá tsi kúkú've ña é vii ñá rei ne, ntiko koō ña, náxee ña ñuú ña kán. Dā náxee ñá ne, taxnūu ña é kīkaná ña ña ntáde tsiñu iña ña, ña é xé'é ña diu'un, vata koo é kūtuni ñá tē kué'e i'xá diu'un ña é'nu é xe un xé un ñā. ¹⁶ Ña é kuvi ūun sán ne, ntāda ña kuenta, kaká'an ña: “Tō'lo, diú'un ntō ne, ú'xi ito nteku é'nu”, ka'an ña. ¹⁷ Kaka'an rei san: “Nté

kui dóo vá'ā o, tsí ðivīn né, dōo va'á kaden tsiñun. Vi'i a vé ne, kadān kú'ven u'xi ñuu, tsi dén ntaan kuān te nté kaa kudii é tā'xí u o”, ka'an ña. ¹⁸ Xée xtuku ña uun ña'a sán ne, kaka'an ña: “Tō'o, diú'un ntō ne, ú'un īto ká xtuku ni'i é vāta kaa”, ka'an ña. ¹⁹ Dukuān ne, kaka'an xtúku reí san ni ñā dí: “Divīn ne, kada kû'ven u'un ñúu”, ka'an ña.

²⁰ Kidáā ne, xée ña uun ña'a ká san, kaka'an ña: “Tō'o, i'a ni'i ú diu'un nto é xtuví va'á u, e xnúu ta'án u dodúkun ko. ²¹ Tsí u'ví ko nto, tsí ðivi ntō né, uun ñatī e dóo ka'xī nima nto. Kanakuido nto nee iña é ña ni tsoo ntó ne, katīn nto é tāta mí ña ni í'xi nto”, ka'an ña. ²² Kidáā ne, kaka'án reí san: “Divīn é ña vá'ā o ni den tsiñun, vatā ó kaka'án ne, nuu é ntaā i e dóo ka'xī nimá ko. Tsí inin tsí kanakuido ú nee iña é ña ni tsoó u ne, katīn u mí ña ni í'xi ú dí. ²³ Dukuān ne, ¿nté kui ña ni de tsiñu ní'in ntun diu'ún ko vata koo é nī'i kúdii kó i'xá i tē náxeé u nú vi'i ko?”, ka'an ña. ²⁴ Kaka'an ña ni ña ntoo san: “Naki'i nto diu'ún san ne, dá kué'é nto ña é kuvi ide u'xi íto san”, ka'an ña. ²⁵ Ntáka'an ña: “Tō'o, ntá tsi ña tsíkán ne, é io ū'xi íto ká xtuku iña ña”, ka'an ña. ²⁶ Nantíko kōó reí san, kaka'an ña: “Sá'ā ne, ká'ān u: Xoo é iō iña í ne, ní'i ká ña, ntá tsi xoo é ña tuvi iña í ne, nakí'i ntí'i ña, kuān té ña kué'e é iō iña ña. ²⁷ Kuenta iña ña é ntákune'u iní i nī kó ne, ña é ña ni ntio i é vii ú reí ne, kixní'i nto ña ī'a ne, dá ka'nī ntó ña nuú ko”, ka'án reí san —ka'an Jéssu.

Dā xee Jéssu ñuú Jerusaleen

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸ Dā kúvi ka'an Jéssu sá'ā ne, kué'ēn ká ña ñuú Jerusaleen. ²⁹ Dā dokó sa xee ña ñuú Befagee ni ñuú Betaniá etsin nú xūku é nani Ōlivú ne, taxnūu ña uvi ña'a, ñá ntini'i ñā, ³⁰ kaka'an ñá ni ñā:

—Kue'ēn ntó ñuú lu'nti é tūvi étsin i'a. Tē xee ntó ne, ikān ntee tīn uun a búru é ntē vata xoxó kuntēku í ti. Nantuté nto ti ne, dá kixni'i nto tī. ³¹ Tē xoó tsixe'e ī nté kui kanantuté nto a búru sán ne, ká'an ntó tsi Tó'o nto kántio ña ti —ka'an ña.

³² Kué'en ñā táxnuu ña san ne, nāni'i ña é un ntī'i vatā ó kaka'an Jéssu ni ña. ³³ Dā nántuté ña burú san ne, katsixe'ē tó'o tī:

—¿Nté kui kanantuté ntu nto burú ko? —ka'an ña.

³⁴ Nantíko koō ña, ntáka'an ña:

—Tō'ó kántio ña ti —ka'an ña.

³⁵ Kue'en ní'i ña tī mí tuví Jesuu. Tsido ña dōo ñá ata a búru sán ne, dā nakaa ña Jéssu áta ti. ³⁶ Ña'a sán ne, tsōo ña doo ña ítsi kán mí ita ntí'xin Jesuu.

³⁷ Dā xee étsin ña mí dokuntíi xuku Olívu sán ne, un ntíi ntíi ña ntántikin ñá ne, dōo diní ña. Kidáa né, uun tsi vantiñi ña ntáka'an ña e dóo ka'nu Xuva ko kuēnta iña i é un ntī'i nūu i e dóo ka'nu é idé ña e íni ña. ³⁸ Ntáka'an ña:

—¡Dōó ka'nu Rei, ñá vē'xí nta'a Xuva kō! ¡Na ta'xi Xuva kō é kuntoo vá'a o ni ñā vi'i antivi! ¡Dōó ka'nu Xuva ko, ñā tuví e dukún kán! —ka'an ña.

³⁹ Kidáa ne, iō ñá fariseú, ña ñu'u ta'an mé'ñu ñā'a sán ne, ntáka'an ña:

—Mastru, kada tíi nto nī ña ntántikin nto —ka'an ña.

⁴⁰ Ntá tsi nantiko kōo Jesuu, kaká'an ña:

—Te ñā'a san koo kádin ñā ne, un tsi nte xúu san kaní ntu'u káchu'u —ka'an ña.

⁴¹ Dā xee étsin Jesuu ñuú Jerusaleén ne, īto ña ñuú san ne, da éku ña kuēnta iña í, ⁴² kaka'an ña:

—¡Tē dí ni ínín kuān te uun ntúvi vevii e nté koo kutūvín va'an! Ntá tsi vevii ne, núu i sá'á ne, dōó xu'u ió. Ña kúvi kīnin. ⁴³ Vi'i a vé ne, vé'xi ntūvi é

kini kaa iña o é ña ntaínchu'vi ó ne, kada xení ña ni ò. Kidáa ne, xntitsī ña ntó'ò é kādí nuu ña ntíko diñi o. ⁴⁴Dá uun ito tsi nānti'i ntodó ña o. Ka'ní ña ña'a o. Nākatsin ntíi ntíi ñá da nēé ka e kátūví iña o, tsí ña ni kutúni ò ura dá ki'xí Xuva kō é nakakū ñá o —ka'an ña.

Dā ntántoo Jesuu íni ukun

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵ Kidáa ne, kúkī'ví Jesuu má ukún ka'nu kán né, eni ntu'u ñā kíñu'u ñā ña ntádikō nu kí'i kán.

⁴⁶ Kaka'an ñá ni ñā:

—Tū'ún Xuva kō ne, kaka'an: “Vi'i kó ne, vi'i mí ka'an ntā'ví ña'a”, ka'an Xúva kō. Ntá tsi ðivi ntō ne, ntáde tsiñu ni'i nto vata kaa vi'i ña du'u —ka'an Jéssuu.

⁴⁷ Utén utén xee Jéssuu ini ukún kán é nañē'e ñá ña'a san. Ntá tsi tó'o dūtu ni mastrú lei, ni ña tsíñu i ne, ntánantukū nuu iní ña nté koo ka'ní ña Jéssuu.

⁴⁸ Ntá tsi ña ni kuvi ní'i ña nté koo vií ña, tsí un ntíi ntíi ña'a sán ne, ntaíni va vá'a sa ña é kākā'an Jéssuu.

20

¿Xoó ntu teé tsiñu i Jesuu?

(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

¹ Uun ntuvi ne, tuví Jesuu má ukún kan, kanañē'e ñá ña'a san nté koo nakáku ña. Xée dūtu ñá odo nūu, ni mastrú lei san, ni ñatā san. ² Kidáa ne, ntáka'an ñá, tsixe'e ña Jéssuu:

—Ka'an ntó nī ntí: ¿Xoó ntu kaka'an i é kuān koo vií nto sá'ā? ¿Xoó ntu teé tsiñu i nto? —ka'an ña.

³ Kidáa ne, kaka'an Jéssuu:

—Xu'ú ði ne, tsixe'ē ú nto uun nuu i. Nantiko koō ntó, ka'an nto: ⁴ ¿Xoó ntu teé tsiñu i Juan é kuan

kōo nakutsi ntute ña ña'a san: Xuva kō né, ō ña'a san? —ka'an ña.

⁵ Kidáa ne, eni ntu'u ñā natíin mii ñā, ntáka'an ña:

—Te kā'an o é Xuva kō teé tsiñu ña ña ne, nantiko koō ñá, ka'an ña: “¿Nté kui ña ni kuĩntí'xe ntu nto ña kuan?”, koo ka'an ña. ⁶ Ntá tsi te kā'an o tsí ña'a san teé tsiñu ña ña ne, kudiin ñá'a sán ne, kué'le xuu ña kō. Tsí un ntí'i ñá'a sán ne, iō ntaa íña ña tsí Juaán san ne, kaka'an ñá kuenta íña Xuva ko —ka'an ña.

⁷ Dukuān ne, nantíko koō ña, ntáka'an ñá tsi ñá ini ña xoo teé tsiñu i Juaan é nakütsi ntute ña ña'a san. ⁸ Kidáa ne, nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Xu'ú di ne, ña ká'an ú xoo teé tsiñu i ko é kúvi víi u nuu i sá'a —ka'an ña.

*Kuenta íña ñá ñu'u nta'a í é tāta
(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)*

⁹ Kidáa ne, eni ntu'u Jēsuu kántaa ña nuu i sá'a, kaka'an ñá ni ñā'a san:

—Uun ñatíi ne, í'xi ña xō'o tĩnti'o mǎña ñá kǎn. Rkontúvi ne, dē'xé ña é tāta ña é kada tsiñu ni'i tǎan tuku ña'a. Kidáa ne, kué'en ña xīo ñuu. Dā kútítĩn ntuvi kue'en ñá ne, ¹⁰ taxnūu ña ña kade tsiñu íña ña e kíkakan ña é kadūku ntée tó'o ñā, ntá tsi dā xee ñá kade tsiñu sán ne, ē'ní ña ña, dá nantíko koó ña ña da mii ntā'a ña. ¹¹ Kidáa né, taxnūu tó'o tĩnti'ó san uun ká tuku ña'a, ña kade tsiñu íña ña, ntá tsi ña tsíkán di ne, dōó kini ō ka'an ñá ni ñā né, ē'ní ña ña di. Da mii tsi ntā'a ña ntíko koō ña. ¹² Tō'ó i sán ne, taxnūu xtuku ña ña kade tsiñu íña ña, ñá kúvi ūnı́ san. Ntá tsi ña ñu'u nta'a í tĩnti'ó san ne, ntuku kui'ı́ xtúku ña ña ne, dā kíñu'u ña ña kí'ı́ kǎn.

¹³ 'Kidáa né, tō'ó ñu'u sán ne, kaka'an ña: “¿Néé ntu vii ú ve? Á te taxnūu ú i'xá mii ko. Da mii é kuiko ñu'u ña ñā”, ka'an ña. ¹⁴ Ntá tsi ña ñu'u nta'a tĩnti'o sán ne, dā íni ña i'xá ña ne, ntáka'an ñá xe un

xé un ñā: “Ñā sā'a é dūku ntée ñā iña uva ñā. Ka'ní o ñā vata koo é xo'o vīi o tó'o ñū'u san”, ka'an ñā.
¹⁵ Dukuān né, kīñu'u ñā ñā ñū'u uva ñā ne, dā é'ni kue'en ñā ñā —kuan ō ka'an Jésuu ni ñā'a san.

Kidáa ne, tsixe'e Jēsuu:

—¿Neé ntu vīi tó'o ī sán nī ñā ñū'u nta'a ī é tātá san, te kuinī nto? ¹⁶ Vi'i a vé ne, á te kī'in ñā kiká'ni ñā ñā ñū'u nta'a ī san, dá tsu'un nta'a ñā é tāta ñā tuku ñā'a —ka'an Jēsuu.

Ntá tsi dā téku ñā'a san sá'ā ne, ntáka'an ñā:

—¡Nté kui sa! ¡Ñā te kuan koo kúvi! —ka'an ñā.

¹⁷ Ntá tsi Jesuú ne, īto ñā ñā ne, dá kakā'an ñā ni ñā:

—Vi'i a vé ne, ka'an nto neé kani tú'un é ūve na'a sá'a:

Xūū é nantii ní'ni ñā xntāñi ví'i sán ne,
 ñivī e ñíi ka nuu á'vi i,

ka'an. ¹⁸ Da xōó ka ñā'a, ñā é ntāva ntodo nú xūu sá'a ne, tá'nu kuē'en ñā. Ntá tsi te xōo ñā'a kó'xo nuu xuú san ata ñā ne, un tsi kuvi utsi kúñu ñā —ka'an Jēsuu.

¹⁹ Tō'ó dutú san nī mastrú leí san ne, ntīo ñā é tññ ñā Jesuu úra í tsíkan, tsi kútuni ñā é kāntaa Jesuu núu i sá'a kuenta iña ñā, ntá tsi u'vī ñā ñā'a san.

Kuenta iñā diu'un xōo

(Mt. 22:15-22; Mr. 12:13-17)

²⁰ Kidáa ne, taxnūu ñā ñā'a é kīkoto xú'u ñā Jesuú ne, ide sá ñā vatā ó de ñā'a, ñā e dóo vá'a, tsi ntántukū nuu iní ñā nté koo tsi'i kuétsi ñā Jesuu ntá'a ñā tsiñu i. ²¹ Kidáa ne, tsixe'e ñā Jēsuu:

—Mastru, iní nti tsi nuu é ntaā i é un nti'í é kākā'an nto dá kanañē'e ntó nti ne, iní nti tsí ñā káde nto kuenta ñā'a san nte ntāa ñā, tsí kākā'an ntāa nto nté koo kuntoo o vatā ó ntio nti'xe Xuva

kō. ²² Dukuān né, ¿vā'á ntu ō e ntá'vi ō diu'un xóo san iña ñúú Romá ne, ō ña vá'a ntu ō? —ka'an ña.

²³ Ntá tsi Jesuú ne, kūtuni ña é ña te ñi kué'en ini ña katsixe'e ña ne, kidáa ne, kaka'an ñá ni ña:

—¿Nté kui ncho koto nteé ntu nto ko? ²⁴ Vĩ'i a vé ne, nāñe'e ká nto ko uun diu'ún san. ¿Xoō ntú nuu i é ntéé san; ō xoó ntu ñi'vi í e ntée na'á san? —ka'an ña.

Nantíko koō ñá, ntáka'an ña tsí nuu ña tsiñu ka'nu i ñúú Roma ntée.

²⁵ Kidáa ne, kaka'an Jesús:

—Kué'e ntō ña tsiñu ka'nu i san nee é kāduku ntée ña ne, kué'e nto Xuva kō nee iña é iña ña —ka'an Jesús.

²⁶ Ña ni kúvi nĩ'i ña nté koo tsi'i kuétsi ña Jesuu kuénta iña tú'ún é kaka'an ñá mé'ñū ña'a san. Koó dā kúdu'va ña é kuān nte ini ña nté koo nantíko koō ñá ne, diin diin sa intóo ña.

Kuenta iña i é ntoto o tē xi'i o
(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ Rkontúvi ne, kué'en ña saduceú san, kukoto ñá Jesuu. Tsí ñi'vi ña ne, ña ntákuinti'xe ña te nuu é ntaā i é ntoto o tē xi'i o. Dukuān né, tsixe'e ña Jesús nuu i sá'a:

²⁸ —Mastru, ini nto tsí Muiseé ne, xntée na'a ña tsí te uun ñatíi kuví ña ne, ntukíi ñadĩ'í ña é ntē ña ni xío i'xá ña ne, kantio é nātánta'a ñadĩ'í kií san ni ēní xii ña vata koo é kōo i'xá ña ni ña kuénta iña ñá xi'í san. ²⁹ Uun ito ne, ió u'xe ñá'a ení ña. Ña é kuví uun sán ne, tánta'a ña ne, xí'i ña ñi'na dá kōo i'xá ñadĩ'í ña. ³⁰ Ña é kuví ūví san ne, natánta'a ña ni ñadĩ'í kií san. Xí'i ña ñi' de, nté uun i'xá ña ña ni xío. ³¹ Kidáa ne, nātánta'a ña é kuví ūní san ni ñadĩ'í san. Dukuān né, un ntĩ'i ña é kúvi u'xe ñá'a sán ne, xí'i ntĩ'í ña e nté uun i'xá ña ña ni xío. ³² Kidáa ne, xí'i ñadĩ'í san

di. ³³ Vi'i a vé ne, tē ntóto ña da xi'í ña ne, ¿xoó ntu é kuvi ña di'i i ña? Tsí un nti'i ña é u'xe ñá'a san tánta'a ña ni ñad'i'í san —ka'an ña.

³⁴ Kidáā ne, nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Ñuxiví sa ne, ñatíi ni ñad'i'í san ne, ntátánta'a ña.

³⁵ Ntá tsi tē xoo é nī'i i é xēe e dukún kân ne, ntoto dadii ña nī ña xi'í san ikân ne, tē tíi te ña di'í ñá ne, ña tánta'a ká ña. ³⁶ Tsí ña kuví ka ña, tsí ntuvi ña vata ntáa ánjē san, ntuvi ña i'xá Xuva kō, tsi e ntóto ña. ³⁷ Uun tsi nte míi Muísee kaká'an ña tsí ntoto ña xi'í san da xntée na'a ña iña xuku é kai'xi san. Ikân ne, kaka'an ña tsí Xuva kō né, di'vi Xuva Abraan ni Ísaa ni Jácoo. ³⁸ Xuva kō ne, ñá te Xuva ñā xi'i i, tsí Xuvā ña ntantító ña. Tsí kuenta iña Xúva kó ne, é un nti'i ñā ntantító ña —ka'an ña.

³⁹ Kidáā né, ió mastrú leí san ne, ntáka'an ña:

—Vá'ā ó kaka'an ntó, Mastru —ka'an ña.

⁴⁰ Kidáā ne, ú'vī ña e tsixe'e ká ña ña.

¿Xoó ntu é uvatā Cristu?

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹ Jesuú ne, tsixe'e ña:

—¿Nté kui kuān ó kaka'an ntú nto é Cristú ne, i'xá Davii ña? ⁴² Di'vi tsi Dāvii kaká'an ña ini tutú Sálmu san:

Xuva kō ne, kaka'an ñá nī Tó'ō ko:

“Kutūvín diñi kua'a kó san

⁴³ un tsi da nté natsi'i ú ña ntaínchu'vi o má xe'e ó san”, ka'an ña.

Kuan ō ka'an Dāvii. ⁴⁴ Ntá tsi ¿nté ntu koo kuvi vií Cristu i'xá ika Dāvii? Tsí mii Dāvii san ne, kaka'an ña e Tó'o ña ñā —ka'an Jesús ni ña.

Dā tsi'i kuétsi Jesuu mástrú lei

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

45 Un ntíí ntíí ña'a san ntaíni ña dá kakā'an Jésuu ni ña ntíni'í ña:

46 —Kuenta tsí vií nto nī mastrú lei, tsí dóo ini xku'un ña doo nani, ta'an i e ntañú'u ña e dóo ki'in iní í san, da ntaíka ña. Dōó ntio ña é ká'an ñá'a san ni ña ntiusi da ntaíka ña mé'ñū ñuú san. Tē xee ñá má vi'í mí ntánataká nuu ña Israeé san ni vī'í viko sán ne, ntánantuku ña mí'í e dií ka vá'ā o é kuntōo ña. 47 Ña tsikán ne, ntánakuido nuu ña vi'í ñadī'í kií san. Ntá tsi dóo na'a ntáka'an ntâ'ví ña vata koo é ña kutuni ñá'a san te dóo kini ntáa ña. Ña kuān ntáa sán ne, dií ka kue'e ní'í ña é nto'o ña nta'a Xuva kō —ka'an Jésuu.

21

*Diú'ūn é xē'é ña dī'í kii, ña dóo ntā'vi
(Mr. 12:41-44)*

1 Jesuú ne, ntāni'í ña nuu ña, kaito ña ña kuika nté o de ña e ntátsu'un ña diu'un ini etún san. 2 Ikān dí ne, iní ña uun ñadī'í kií ntā'ví, kaxnúu ña úvī diu'un kuaán kuetsī sán ini etún san. 3 Kidáa ne, kaka'an Jésuu:

—Nuu é ntaā i é kaka'án u tsi dií ka nuu á'vi diu'un é kaxnuu ñadī'í ntâ'ví san é vāta kaa e tsú'un un ntí'í ña nguií san. 4 Tsí ña nguií sán ne, kūdii diu'un é ntoó ka iña ña xe'é ña, ntá tsi ñadī'í ntâ'ví san ne, xé'e ntí'í ña vata kaa é ió iña ña —ka'an Jésuu.

*Dá kakā'an Jésuu é nāntatsin xúkūn ka'nu san
(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)*

5 Iō ñá'a sán ne, ntáka'an ña tsi xúkūn ka'nu sán ne, ñá tē nté kaa vá'ā o, tsi dóo va'á xuu kúvi, nī é iō iní i kán é xē'é ña'a san doméni. Kidáa ne, kaka'an Jésuu:

⁶ —Vé'xi ntūvi é un nti'i sā'a e ntaíní nto ne, nantatsin nti'i. Nté uun ká xuu ña kodo nti'i tá'an —ka'an ña.

*Núu ī é vē'xí é kūvi di'na dá nti'i ñuxiví sa
(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)*

⁷ Kidáa ne, tsixe'e ña ñā:

—Mastru, ¿amá ntu é kuān koo kuvi sá'a? ¿Neé ntu nuu i kuvi di'na dá kuan kōo kuvi? —ka'an ña.

⁸ Kaka'an Jésuu:

—Kuenta tsí vií nto vata koo é ña kaní nta'ví ña'a san nto, tsi ñá te da dī ñá'a ki'xi ña é ká'an ña é ñuxiví ña é Cristu ña ne, ká'an ña tsi é xee ntūvi i é nti'i ñuxiví sa ñi, ntá tsi ña ku xkuntíkin ntó ña. ⁹ Te tēkú nto mí kakuvi du'xēn, mí ntánāa ñá'a sán ne, ñá ku u'vī ntó, tsi sá'ā ne, kuétsī é kuān koo kuvi di'na, ntá tsi vata xēe ntúvi é nti'i —ka'an ña.

¹⁰ Kidáa ne, kaka'an xtúku ña ni ñā:

—Uun ñuú ne, nāá ni tūku ñuú san ne, ña tsiñu i sán ne, vií ña du'xen ni tūku ña tsiñu i. ¹¹ Iō vadá ñuú san ne, dōó ntii tāan; kutamá ña'a sán ne, kunūu kui'i e dōó ntii inī i, e dōó katín ña'a san. Koo nuu i e dōó donchu'ví koo kuvi é vē'xí e dukún kán ñi.

¹² 'Ntá tsi di'na dá kuvi un nti'i sá'á ne, ñi ñi nto ne, tiin ña nto. Kada xení ña ni ntō. Ki'in ní'i ña nto é kōto nteé ña nto vi'i mí ntánataká nuu ña Israee. Tsu'un kutu ña nto viūtun. Ki'in ní'i ña nto ntá'a rei ni ñá tsiñu ka'nu i san ñi kuenta ña i e ntákuinti'xe nto ko. ¹³ Kuan kōo ni'i nto itsi é ntaa nto ni ñá'a kuenta ñá ko. ¹⁴ Tsun rkó tsiñu nto vií nto é ña koo tú'vē nto di'na nté koo nantiko koō nto é nada'an ntó kúñu ntō. ¹⁵ Tsí xu'ú ta'xi u tú'ūn e dōo kuki'in inī ntó vata koo e nté uun ña ntaínchu'vi nto ña kuvi vií ña ni ntō, é ntē ña kuvi ka'an nté ña nto. ¹⁶ Ntá tsi ñi ñi nto ne, dá'vī ña'a san nto dōvete, un tsi nté uva nto, ni ēní nto, nī ñavi'i ntó, nī ña dōo vá'a tiin

ni'i ntō di. Iō ntó ne, ka'ní ña nto. ¹⁷ Dá kan̄i ñūxiví san ne, ñá ntō kue'en ñá'a san nto kuenta iña ko. ¹⁸ Ntá tsi nté uun idi dik̄i nto ña kunáa. ¹⁹ Na kūtíi nto nima ntó ne, kuan kōo ni'i ntó ntuvi iña nto.

²⁰ 'Ntá tsi tē íni nto tsi ntánti'u nuu sntadún san ñuú Jerusaleén ne, kidáa ne, kūtuni nto tsi e xée ntúvi é nantatsin ntí'i. ²¹ Kidáa ne, ña ntoo ñuú Judeá ne, na kūnu ñá, ntaa ñá rki uku kan. Ña ntoo ñuú Jerusaleén ne, na ntii ña, kí'in ña. Ña ñu'u má kū'u kán ne, ñá ku naxēé ka ña vi'i ña. ²² Tsí ntuvi tsikán ne, kiní ña'a san dóxo, tsí da mī é kūntaa ntí'i é ūve na'a kaka'an tú'un Xuva kō. ²³ ¡Ntā'vi ide ñádī'i, ña é ñu'u i'xá i ntuvi tsikán, ni ñádī'i, ña ntánatsītsí i'xá i! tsí ña te kú've nto'o ña'a san, tsí uun doxo ka'nu kuví ñuú sa'a. ²⁴ Iō ñá ne, ka'ní nuu ña ñá káa. Iō ñá ne, kí'in ní'i ña ña viūtun é tuku e túku ñuu dá kan̄i ñūxiví sa. Ña'a, ña é ña ni kuintí'xe i Xuva kō ne, kodo ntí'i ña ñuú Jerusaleen un tsi da nté ku é kūntaa ntúvi e xtúvi Xúva kō.

Nté koo nainu xtúku u, xu'u é vēxkúvī ú ñatīi
(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵ 'Kidáa ne, koo dóxo é kīni o núu ngántii, ni xōo, ni kímī san. Ñuxiví sa ne, dōo kúdana ña'a un ntíi ntíi ñuú san ne, dōo ú'vī ña e dōo donchū'ví koo kuví ntute ñu'u kán é kākā'an ñu'u. ²⁶ Ña'a sán ne, kūví nuu ña e dōo ntaú'vī ña e ntádē kuení ña nee iña é kākuví ñuxiví sa. Un vá'a tsi kantá nuu nuu i é iō e dukún kán. ²⁷ Kidáa ne, kiní ña tsí xu'u é vēxkúvī ú ñatíi ne, nainú u mé'ñū viko nu'u e dōo iō ko é vīi u é un ntí'i, e dōo kaxi'í nuu ka'nu u. ²⁸ Te iñi ntu'u é kuān koo kuví sá'a ne, nākuntáñi nto, ntaa ni'i nto dik̄i nto, tsí ntuvi tsikán ne, nakáku nto — ka'an Jésuu.

²⁹ Kaka'an ñá kuenta iña i sá'a:

—Koto nto utun ígu san, o da nēé ka utun. ³⁰ Tē íni nto tsí kanakōdó xuku i ne, kutuni ntó tsi é vē'xi étsin ntuvi ka'ni. ³¹ Dukuān né, tē íni nto é kuān koo kuvi sá'a ne, kutuni ntó tsi é vē'xi étsin ntuvi é kadā kû've Xuva kō.

³² 'Nuu é ntaā i é un ntí'i sá'á kuntaa dí'na dá kūví ña'a, ña ntántoo vevii. ³³ E dukún kan ni ñūxiví sa ne, ntí'i, ntá tsi tú'ūn é kāka'án u ne, da miī é kuntaa.

³⁴ 'Kuenta tsí vií nto. Ñá ku dā vá'a ntō é na ntūka'xi nima ntó é viī nto é kīni kaa. Ñá ku nakuinī nto kúñu ntō é kada ki'vi ntō. Ñá ku ntē dúkuan kadā kuení nto nee é kantio nto ñuxiví a, vata koo é ña da née inī nto xee ntúvi tsikan, ³⁵ é vata kaa chitō. Tsi vé'xi ntí'xe ntuvi tsikan iña un ntí' ntí' ña'a san, ña ntoo da kanii dū'va ñuxiví a. ³⁶ Na kōo tú've ntó ne, nguentúvi tsi ka'an ntâ'ví nto vata koo é nakáku ntó é un ntí'i nūu i é kuān koo kuvi, vata koo é kūvi xee ntó nta'a ko, xu'u é vēxkúvī ú ñatī —ka'an Jésuu.

³⁷ Ntuvi ā ne, tuví Jesuu má ukún kan, kanañē'e ñá ña'a san. Niñú a ne, rki uku é nani Ōlivu kañē'e ña. ³⁸ Téväá du'va tsi ntáxee ntí' ntí' ña'a san má ukún kán é kīni ña é kāka'an Jésuu.

22

Dā nátaská nuu ña'a san é ntukū nuu iní ña nté koo tññ ña Jesuu

(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

¹ E xée étsin viko da ntaé'xí ña tañú'ū é ña kadáka u'xen íā. Viko sá'á ne, é naka'ān ña Israeé san nté ō nakáku Xuva ko ña dā ntáka ña ñuú Egítō. ² Kidáā né, tō'ó dutu ní mastrú leí san ne, ntukū nuu iní ña nté koo ka'ní ña Jesuu, tsi ntaú'vī ñá ña'a san.

³ Kidáā ne, kúkī é ña vá'ā san nima Júda, ñá nani Iscāriote, ña é uun ña'a uxuvi ñá'a pustrú san. ⁴ Ña sá'á ne, kué'en ña, kūkoto ñá tó'ō dutu ni ñá odo nūú iní ukún kán, nté koo vií ña é ntāda ña kuenta Jesúsú ntá'a ña. ⁵ Kidáā né, dōo diní ña. Xé'e ña xu'u ña é kué'é ña diu'un Júdā san. ⁶ Divi ñā dí ne, xé'e ñā xu'u ñá ne, dā éni ntu'u ña ntukū nuu iní ña nté koo ntada ña Jesuu kuénta ntá'a dutu é ntē xoxó kiní i.

Dā xee ntúvi é kā'xí ña tañú'ū é ña kadáka u'xen íā (Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

⁷ Kidáā ne, xée ntúvi é kā'xí ña tañú'ū é ña kadáka u'xen íā ne, divi tsi ntúvi dí ne, kantio é ka'nī ñá a le'ntu iña vikó san. ⁸ Kidáā né, taxnūu Jesúsú Pedru ní Juaán san, kaka'an ña:

—Kue'ēn ntó, kūtsoo tú've nto é kā'xi o iña viko san —ka'an ña.

⁹ Divi ñā né, tsixe'e ñā:

—¿Mí'i ntū ntio nto é kāda vá'a nti? —ka'an ña.

¹⁰ Nantíko kōo Jesuu, kaká'an ña:

—Te kúkí'vi nto ñuú san ne, nani'i ta'an nto úun ñatī, ñá ni'i uun xoó ntute. Kuntikín ntó ña un tsi nte nú vi'i mí ntí'vi ña ne, ¹¹ dá kā'an ntó nī tó'ō vī'i san: “Katsixe'ē Mastrú san nto: ¿Mí'i ntu vā'á o mí kúvi ka'xí u nī pustrú ko iña vikó san?”, kuan kōo ka'an nto. ¹² Kidáā né, nañē'e ñá nto uun ne'u vi'i ka'nu mí odo nti'i ta'an san mí iō tu've ne, ikan kāda vá'a nto é kā'xi o —ka'an ña.

¹³ Kué'en ñā né, nāni'i ntí'xe ña un nti'ī é kaka'an Jesúsú ne, dā de vá'a ña é kā'xí ña kuenta iña vikó san. ¹⁴ Dā xee úra í ne, Jesuu ní pustru ñá ne, kántōo ña nú mesa kan. ¹⁵ Kidáā ne, kaka'an Jesúsú:

—Ñá tē nté kaa ntio ko é kā'xí dad;í ú ni nto viko sá'a di'na dá kúví u. ¹⁶ Ká'an ú ni ntō tsi nté uun ito

ká ña ka'xí ka ú iña viko san un tsi da nté kũntaa é un ntí'i iña Xuva ko mí kadē kú'vē ña —ka'an ña.

¹⁷ Kidáa né, kí'i ña e'xin é ñu'u ntute tinti'ó ne, dā nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō, kaka'an ña:

—Kí'i nto sá'ā ne, dá ko'o dava nto ni tā'an nto xe un xé un ntō. ¹⁸ Ká'ān ú ni ntō tsi nté uun ito ña ko'ó ka ú ntute tinti'o un tsi da nté kí'xi Xuva ko, kí'xkada kú'vē ña —ka'an ña.

¹⁹ Kidáa ne, kí'i ña tañú'ū san, da nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō. Kātsin dava ña é kā'xí ña, kaka'an ña:

—Sá'ā né, kũñú ko é ntūvi kuenta dóxi'í kãn kuenta iña nto. Vii nto sá'ā vata koo é naka'an ntō ko nté ō dé u kuenta iña nto —ka'an Jésuu san.

²⁰ Kuan ō dé ña ni e'xin san di dā kuvi é'xi ña, kaka'an ña:

—E'xin sá'á ne, núu ī é xēe é ta'xi Xuva ko xū'u ña é kātí ú niñí ko kuenta iña nto. ²¹ Ntá tsi vevíi ne, ñatīi, ña diko xu'ú ko ne, tuví dadíi ña ni ko nú mesá sa. ²² Vevíi ne, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi ne, da miī é kí'ín u itsi e tá'xi Xuva kō, ntá tsi jñā ntu ntá'vi ide á ñatīi, ña é diko xū'ú ko san! —ka'an ña.

²³ Kidáa ne, eni ntu'u ñā ntátsixe'e tā'an ña xe un xé un ñā:

—¿Xoō ntu ñá'a, ña diko xū'u ñá san? —ka'an ña.

¿Xoó ntu é dií ka nuu á'vi i?

²⁴ Kidáa ne, ntánatíin ñā kuenta iña i xoo é dií ka nuu á'vi i, te kuinī ña. ²⁵ Ntá tsi kaka'an Jésuu:

—Rei iña ña túku ñuú san ne, dōo ntádē kú'vē ñá iña ñá ñuú ña. Ntá tsi ntáka'an míi ñā e dōo vá'ā ó de ña ni ñā'a ña. ²⁶ Ntá tsi ñā ku kuān xkoó de ntō. Dā xóo ká ña'a nto, ña dōo nuu á'vi i ne, na viī ña vata tsi kaa uun ña kuetsī, ña é kui dutsi i. Xoo é kade kú've i ne, na viī ñá vata kaa ña é kaxntīi. ²⁷ ¿Xoó ntu é dií ka nuu á'vi i kuan: ña

tuví ntu nú mesá san ne, ō ña katsu'un ko'o? ¿Ñā ntu te ñá tuvi nú mesá san? Ntá tsi xu'ú ne, vata kaa ña katsu'un ko'o san kaa u é tuví u ni ntō.

²⁸ 'Dìvi ntō né, ñi kuē'en tsí ntuvi é ntoo nto nī ko dá kanto'o kó da nēé ka nuu i. ²⁹ Xu'ú ne, ta'xi ú itsi é kadā kú'vē ntó vata ō tá'xi uva kō é kada kú've u. ³⁰ Mí kadē kú've u ne, dadñi tsi ko'o ká'xi o ni ntō nú mesá ko. Kuan koo kuntōo nto é kadā kú've nto iña uxuvi táta ña Israeé san di —ka'an ña.

*Dá kakā'án Jesuu é ká'án Pedru tsi ñá ini ñá ña
(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)*

³¹ Sá'a kaka'an Jéssuu:

—¡Aí, Simuun! Koton tsí tó'ō e ña vá'ā san ne, kaikan o é kídí nuu o vatā ó de o nī trigu. ³² Ntá tsi xu'ú ne, é ikán u kuenta iña o vata koo é ña xtuvín miin é kakuinti'xe o. Dìvín né, te ntiko kōon é kuinti'xe o kó ne, xntiin ēní o vata koo é dií ka kuinti'xe ña di —ka'an Jéssuu ni ña.

³³ Kaka'an Símuún san:

—Tō'ō, é iō tu've u é kī'ín u ni nto, kuān te viútun, kuān te dóxi'í kán di —ka'an ña.

³⁴ Kidáā ne, nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Pedru, kaka'án u ni ō tsí veví ne, di'na dá kāna lí'xī sán ne, úni i'to ka'an tsí ñá inín ko —ka'an ña.

Dā xee ura é kōto nteé ña Jesuu

³⁵ Kidáā né, tsix'e Jéssuu ña ntiní'i ñā:

—Dā táxnūu ú nto é kī'ín nto e nté itin ntó ne, nté ññ e kañú'u diu'un nto, nté ntí'xen ntó di, ¿vá neé ntu kunaá nteē nto? —ka'an Jéssuu.

—Ñá tē nee —ka'an ña.

³⁶ Kidáā ne, kaka'an Jéssuu:

—Ntá tsi veví ne, nadama. Xoo é iō itín i ne, na kuīdo ñá, ni ññ é xku'ún diu'un ña. Xoo é ña tuvi káa i ne, na nadiko ña kūtuun ñá ne dá kuīn ña káa

ña. ³⁷ Tsí kaka'án u ni ntō tsí kantio é kūntaa ntí'i é kākā'an tú'un Xuva kō: “Ide ña ni ña vatā ó de ña nī ñá iō kuetsí i”, ka'an. Tsi é un ntí'í é ūve na'a kuenta iñá ko ne, kuetsi é kūntaa ntí'i —ka'an Jéssu.

³⁸ Ña ntini'i ñā ne, ntáka'an ña:
—Tō'ó, i'a iō uvi káa —ka'an ña.
Dívi ñā ne, kaka'an ña:
—Xée ō tsi sá'ā —ka'an ña.

Dá kākā'an ntâ'ví Jesuu má utun Getsemanii
(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ Kidáā né, kīi Jesuu, kué'en ña xūku é nani Ōlivu vatā xkoó ini ña. Ña ntini'i ñā ne, ntántikin ñá ña, kue'en ña. ⁴⁰ Dā xee ña íkān ne, kaka'an Jéssu ni ña:
—Kantá'vī ntó vata koo é ña kó'xo nto nuu i é kīni kaa —ka'an ña.

⁴¹ Kidáā ne, kīi nteé xio Jesuu, kué'en ika ñā vata kaa mí nakuíta ō xuu. Nákunchiti ñā é ka'an ntâ'ví ña. ⁴² Kaka'an ña:
—Ūvá, tē ntio nto ne, nakakū ntó ko é kanto'o kó nuu i sá'a. Ntá tsi ña víi nto é ntio kó, tsi é ntio mii ntō —ka'an ña.

⁴³ Kidáā ne, vé'xi ūun ánjē iña Xuva ko é xntii ña ñā. ⁴⁴ É kuān nte kantó'o ña ne, nīi kué'en ini ña kaka'an ntâ'ví ña ne, uun tsí katoó na'nu nte ñú'u kan tīin ña é vata ito niñi.

⁴⁵ Dā kúvi ka'an ntâ'ví ña ne, nákuntítsí ña, kue'en ña mí ntoo ña ntini'i ñā. Dívi ñā ne, e ntákidi ña, tsi dóo kunta'xa iní ña. ⁴⁶ Kidáā ne, kaka'an Jéssu ni ña:

—¿Nté kui kuān nte ntákidi ntú nto? Nakuntáñī ntó ne, dá ka'an ntâ'ví nto vata koo é ña kó'xo nto nuu i é kīni kaa —ka'an ña.

Dā tñn ña Jesuu
(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Kaka'an dúkuan Jesuu da xée ñá'a san é ña te da dií ña. Ña é nanī Júdā, ña é kuvi ūxuvi ñá'a pustru ñá ne, odo nuū ña vé'xi ña nuu ñá'a san ne, dā xee ñá mí tuví Jesuú san ne, dā é'xi ña xu'u ña.

⁴⁸ Kidáā ne, kaka'an Jésuu:

—Xo'ōn, Júdā, ¿vá xū'u ntu kó ka'xin é dikōn kó, xu'u é vēxkúvi ú ñatīi? —ka'an ña.

⁴⁹ Ña ntántoo ni Jēsuú san ne, ntaíto ña nee é kuvi ne, tsixe'e ñā:

—Tō'ó, ¿ka'ní nuu ntu o ñā káa san? —ka'an ña.

⁵⁰ Uun ña'a ñā né, ntuku kui'i ñá ña kade tsiñu iña tó'ō dutú san, ē'nté ña lo'xo kua'a ña. ⁵¹ Ntá tsi kaka'an Jésuu:

—Na koo mii nto ñā. Kuan tsi koo na kōo —ka'an ña.

Kidáā ne, tñin nta'a Jēsuu ló'xo ña kade tsiñu san ne, ntuvá'a. ⁵² Kidáā ne, kaka'an ñá nī tó'ō dutu ni ñá odo nūu ini ukún kan, ni ñatā san, ña xee é tñin ña:

—Divi ntō ne, odo nto káa ni ūtun, é vāta te ña du'ú u. ⁵³ Da itúvī ú ni ntō utén utén ini ukún kán ne, ntē ña ni tñin ntá'a ntō ko, ntá tsi ura í e dóo neé sa ne, divi ūra í é kāduku ntée nto e ntáde ntō nuu i é kīni kaa —ka'an Jésuu.

Dá kakā'án Pedru é ñá ini ñá Jesuu

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Kidáā ne, tñin ña Jesuu, kué'en ni'i ña ña nú vi'i dutu ñá odo nūu san. Kué'ēn Pedru, kántikin ika ika tsi ñā. ⁵⁵ Ikān tívī ña ñu'u nu kí'i kán ne, da túni ña ntíkō diñi nchú'ūn san. Kátūvi Pedrú san ni ñā di. ⁵⁶ Kidáā né, uun ñadī'i, ña é kade tsiñu sán ne, iní ña é ikān tuví Pedrú san nchú'ūn san katúni ña ne, íntē'á ña ña ne, kaka'an ña:

—Ñã sã'á ne, dadii íka ñã ni ñã tsíkan —ka'an ñã.

⁵⁷ Ntá tsi Pedrú san ne, tee xu'ũ ñã, kaka'an ñá ni ñadĩ'í san:

—Xu'ú ne, ñá íní u ñã é kãka'an ntó san —ka'an ñã.

⁵⁸ Dã kú e ví'i ne, é tũku ñã'a íni ñã ñã ne, kaka'an ñã:

—Dĩvĩn né, kakuini'i o ñã tsíkan —ka'an ñã.

Ntá tsi Pedrú san ne, kaka'an ñã:

—jÑã'á ni san! Ñã te dıvı́ ú —ka'an ñã.

⁵⁹ Dã kúvi uun urá ne, é tũku ñã kaka'an ñã:

—Nuu é ntaā ntí'xe i tsí ñã sã'á ne, dadii íka ñã ni ñã tsíkan, tsí dadii ñuu ñã ñuu Galilea —ka'an ñã.

⁶⁰ Kidáa ne, kaka'án Pedru ni ñã:

—Ñá íní u nee é kãka'an nto —ka'an ñã.

Ura dú'va tsi i dá kakā'án Pedrú ne, kãna tsi lí'xĩ san. ⁶¹ Kidáa ne, xkokótó Jesuu, mí tuví Pedru. Kidáa ne, nánũ'ú Pedru íní ñã nté o kaka'an Jėsuu ni ñã tsí di'na dá kãna lí'xĩ sán ne, úni Ito ka'an ñá e ñá ini ñá xoo ñá'a ñã. ⁶² Kidáa ne, kíi Pedru kí'i kãn ne, dōo éku ñã.

Dã narkĩnteē ñá Jesuu

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³ Ñatĩ, ñã ntáde kuenta Jėsuú ne, nãrkĩnteē ñá ñã ne, ē'ní ñã ñã. ⁶⁴ Ēdí ñã ntuxnúu Jesuu ne, dã ntáka'an ñá ni ñã:

—Ká'ãn ve, ¿xoo ntu é'ni i o? —ka'an ñã.

⁶⁵ Dōo titín ka nuu i é ntáka'an kını ñã ni ñã di.

Dã intĩtsi mē'ñu Jesuu nuu ñá tsiñu i

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶ Dã tuví san ne, nátaká nuu ñatā ñã Israeé san nĩ tó'o dutu ní mastrú leí san. Kue'en ní'i ñã Jėsuu mé'ñũ ñã tsiñu na'nu i ne, dã íkãn tsíxe'e ñã ñã:

⁶⁷ —Ká'an é nuu é ntaā i te Cristu ntí'xen —ka'an ña.

Dìvi ñā né, kaka'an ña:

—Te kā'án u tsí dìvī ú ne, ntē ña kuintí'xe nto ko.

⁶⁸ Te tsixe'e ú nto dí ne, ntē ña nantiko koó nto é kā'án u. ⁶⁹ Ntá tsi un tsi nté vevii ne, xu'u é vēxkúvī ú ñatí ne, tuví u diñi kua'a Xuva kō, ña é díi ka ka'nu kue'en —ka'an ña.

⁷⁰ Kidáā ne, un ntí ntī ña tsixe'e ña ñā:

—Kidáa ne, ¿dìvi ntūn é i'xá Xuva kō kuan? —ka'an ña.

Kaka'an Jésuu:

—Mii xntō ntáka'an ntó nee ñá'a u —ka'an ña.

⁷¹ Kidáā ne, ntáka'an ña:

—¿Mí'i ntū kantio ká kō ña é kā'an ntaa? Tsi tutun mii ko téku ko e kéne ña kaka'an ña —ka'an ña.

23

Dā intítsi mē'ñú Jesuu núu Pílatu

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Kidáā ne, un ntí ntī ñā nakuntáñi ñā ne, dā kue'en ní'i ña Jésuu ntá'a Pílatu. ² Ikān éni ntu'u ñā da'ví ña ña dovete, ntáka'an ña:

—E ní'i ntí ñatī sa'a é kanatīvī ñā ñuú ntī. Kaka'an ñā tsí ña vá'a ō e ntá'vī ntí diu'un xōo íña ñuú Romá san. Kaka'an ñā di tsí dìvi ñā é Cristu ñā, dìvi ñā é kuvī ña reí di —ka'an ña.

³ Kidáa ne, tsixe'e Pílatú san Jésuu:

—¿Vá dìvin ntūn é kūvin Rei iña ñā Israeé san? —ka'an ña.

—Mii xnto kāka'an nto —ka'an Jésuu.

⁴ Kidáā ne, kaka'an Pílatu ni tó'ō dutu ní ña'a san:

—Ñá kánani'í ko kuétsi ñatí sa'a —ka'an ña.

⁵ Dā díi díi ka xío ntī ñā'a san, ntáka'an ña:

—Vé'xi ña, kanakutsu'un ña ñā'a san nchú'un é kanañ'e ñá kanñi ñūú Judeá ne, nté ñūú Galileá ne, un tsi nte í'a di —ka'an ña.

Dā intítsi mē'ñú Jesuu nuu Heródē

⁶ Dā téku Pilatu sá'a ne, tsixe'e ña te ñatí sa'á ne, ña ñūú Galilea ña. ⁷ Dá kakā'an ña tsí ñi ñūú ñá ne, taxnū ña ña nta'a Heródē, ña tsiñu na'nu i ñūú Galilea, tsí tuví ña ñūú Jerusaleen ntúvi tsikan. ⁸ Dā íni Heródē san Jésuú ne, dōo diní ña tsí e títin ntuvi é ntio ña é kiní ñá ña, tsi téku ña e ntáka'an ñá'a san íña ña. Ntio ña é kiní ña é víi ña nuu i e dōo ka'nu. ⁹ Dōo tsixe'e ña ñā, ntá tsi ña ni ká'an kue'en tsí Jesuu. ¹⁰ Ikān ntāñi tó'ō dutú san nī mastrú leí san, e dōo ntátsi'i kuetsi ña ña. ¹¹ Kidáā ne, Heródē san ni sntadun ñá ne, dē xení ña ni Jésuu. Nārkínteē ñá ña ne, naxnū ña ña du'nu e dōo va'a vata kaa é kainúu rei. Kidáā né, nataxnūu xtuku Heródē san ña nta'a Pilatú san. ¹² Ntuvi tsikán ne, dōo vá'ā o tiin Pilatú san ni Hēródē sán, kuān te ntuvi dí'na ne, dōo ínchu'vi ta'an ña.

Dā ntúvi kuenta Jésuu é kuví ña

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

¹³ Kidáā ne, Pilatú san ne, nataká nuu ña nī tó'ō dutú san, nī ña tsiñu i, ni ñā'a sán ne, ¹⁴ dá kakā'an ñá ni ñā:

—Ñi ntō é vēxní'i nto ñatí sa'á nta'a kó ne, ntáka'an nto tsí kanatívi ñá ñā'a san, ntá tsi xu'ú ne, tsixe'e ú ña nuu ntó ne, ñá ni naní'í nti kuétsi ñā nté uun nuu i vatā o ntáka'an nto. ¹⁵ Nte Heródē ña ni naní'í ña kuétsi ñā. Dukuān é nataxnūu xtuku ña ña nta'a ko. Koto nto tsí ña té neé ni íde kue'en tsí ña é kuví ña. ¹⁶ Nanto'o ú ña ne, dá nakāka xaa ú ña —ka'an Pilatú san. ¹⁷ Tsi dá kakūvi viko sá ne, da

miī é nakāka xaa Pilatú san uun ña'a, ña ñu'u kutu, xoó ña'a é ntio ña'a san é ntīi ña.

¹⁸ Ntá tsi kuédadii tsī éni ntu'u ñā ntákachu'u ña:

—¡Ka'ní nto ña sá'á ne, nakāka xaa nto Barabaá san! —ka'an ña.

¹⁹ Barabaá san ne, nuu kutu ñā, tsí idé ña du'xen nī ña ñuu í ne, ē'ní ña ña'a. ²⁰ Pilatú san ne, ntīo ña é nakāka xaa ña Jesuú ne, kaka'an xtúku ña ni ñā'a san. ²¹ Ntá tsi dií dií ka ntīi káchu'u xtúku ña:

—¡Na xnteē ntó ña ntiká krusi kan! ¡Na xnteē ntó ña ntiká krusi kan! —ka'an ña.

²² É kuvī ūni íto kāka'an xtúku Pilatú san:

—¿Nee iñá ntu é kīni kaa idé ña? Tsí ña kánani'í ko kuétsi ñā é kuétsi é kuvī ña. Nanto'o ú ña ne, dá nakāka xaa ú ña —ka'an ña.

²³ Ntá tsi ña'a sán ne, ntaxío ntīi ña ntáka'an ña tsí da miī é na nākuntée ña ntiká krusí san. Un tsi vāntiñi ña ntáka'an ña, Kūvi idé ña ni'í ña é ntio ña. ²⁴ Pilatú san ne, idé ña vatā o ntáka'an ñā'a san. ²⁵ Nakáka xaa ña ñatīi, ña nuu kutu viutun san kuenta iña i é idé ña du'xen nī e é'ní ña ña'a sán di, ntá tsi ntāda ña kuenta Jesuú san nta'a ña'a san vata koo é viī ñá ni ñā nee é ntio ña.

Dā intée Jesuu ntíkā krusi

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

²⁶ Dā kue'en ni'í ña Jesuu é na xnteē ñá ña ntiká krusí ne, tīn ña uun ñatīi, ña ñuú Cirene, ñá nani Sīmuun, ñá vé'xi uun rantsu. Kuétsī é idé ña'a san ña é kuní'í ña krusí san é kuntīkin ñá ata Jesuú san.

²⁷ Ñá tē nté kaa ña'a ntántīkin ñá ña ne, ñá te da dīi ñādī'í san dóo u'vi ntákuvi ña, ntaéku ña kuenta iña Jesuu. ²⁸ Dā íto Jesuú san ñādī'í san ne, kaka'an ña:

—Nto'ó, ñādī'í Jerusaleen, ñá ku ntē dúkuan ēku nto kuenta iñá ko, ntá tsi kueku nto kuenta iña mii

nto ni i'xá nto. ²⁹ Tsi vé'xi ntūvi é kā'an nto: “Nté kuān nte va'á ña'a san, ña é ña ni kuvi kóo i'xá i, nī ña é ña ni ñú'u i'xá i i'xi i, nī ña é ña ni natsitsi i'xá di”, koo ka'an nto. ³⁰ Kidáā né, kani ntu'u ñā'a san ká'an ña é na nūu xuku san mí ntántoo ña, é ntio ña é kutāvi núu ña é kunuu xū'u ña. ³¹ Ntá tsi te kuan ō ntáde ni'i ña utun xi'í sán ne, ¿ntē ntú koo vii ña ni ūtun itsí san kuan? —ka'an Jésuú san.

³² Kue'en ní'i ña ūvi ña'a ña kini ntáa é dādi ka'ní ña ña ni Jēsuu. ³³ Dā xee ñá xuku é nani Xkīdiki Ntíxi sán ne, ikān náxnteē ñá Jesuu ntikā krusi, ní ntuvi ñá'a ña kini ntáa san: uun ña ne, diñi kua'a Jesuu intée ña; uun ña ne, diñi datsin ña intée ña. ³⁴ Jesuú ne, kaka'an ña:

—Ūvá, kada ka'nu iní nto ni ñā, tsi ñá ini ñá nee iña ntáde ña —ka'an ña.

Sntadún san ne, nārkínteē ñá doo Jēsuu xoo é kūvi vii i ni'i i. ³⁵ Ña'a sán ne, ntáñi ña, ntaíto ña ne, un tsi nté ña tsiñu i san ntánarkínteē ñá Jesuu, ntáka'an ña:

—Ña sá'á ne, nakākú ña tuku ña'a. Vi'i a vé ne, na nakākú miñ ñā kúñu ña, tē nuu é ntaā i é Cristu, ña é nakaxnúu Xuva kō —ka'an ña.

³⁶ Sntadún san ne, nārkínteē ñá ña. Xée ētsin ña ne, xé'e ña ntīdi íā é kō'o ña. ³⁷ Ntáka'an ñá ni ñā:

—Te ñivīn é Rei iña ñá Israeé ne, nakākún miñ kúñu ō —ka'an ña.

³⁸ Nteé letra díki krusí san é kāka'an tú'ūn griegú, ni tū'ún latiín, ni tū'ún hebreu, kaká'an: “Ña sá'a é Rei iña ñá Israeé”, ka'an.

³⁹ Uun ña'a ñā du'ú san, ña nteé ntiká krusí san ne, kaka'an ña:

—¡Tē nuu é ntaā i é Cristún ne, nakākún miñ kúñu ō ne, nakākún ntī di! —ka'an na.

⁴⁰ Ntá tsi ña uun ña'a sán ne, kaka'an ñá ni tã'an ña:

—¿Ña kau'vī ntú o Xuva kō? Tsí divīn né, divi tsi nūu i kantó'o o di. ⁴¹ Ntá tsi xo'ō né, iō nuu i e ntánto'o kō, tsi ntantá'vi o kuetsí kō e ntúku nuu ō. Ntá tsi ña sã'á ne, ñá tē neé kue'en tsí ni ide ña é kīni kaa —ka'an ña.

⁴² Kidáā ne, kaka'an ña:

—Jesuu, na naka'an ntō kó tē xee nto mí kadā kú'vē nto —ka'an ña.

⁴³ Kidáā ne, kaka'an Jesús:

—Nuu é ntaā i é kāká'án u ni ō tsí veví kutūvín dadīn nī ko mí ntántoo ña kuínti'xe i, ña é xi'i —ka'an ña.

Dā xi'i Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

⁴⁴ Un tsi nte da ká'ñu ntuvi ne, un tsi nte kaeku uni kuáa ne, kūneé da kaniñ nūxiví sa. ⁴⁵ Kūnee ngántí san. Uvi dāvā ntíi dôxi é rkāa nuu ini ukún ka'nu kán. ⁴⁶ Kidáā né, un ntii tsí káchu'u ntáa Jesuu, kaká'an ña:

—¡Ūva, ntada ú kuenta nímá ko nta'a nto ve! —ka'an ña.

Dā kúvi ká'an ña sá'a ne, xi'i ña.

⁴⁷ Dā íni tó'ō sntadun ñá ñuú Romá san nté ō kúvi ne, kaka'an ña tsi dóo ka'nu Xuva kō. Kaka'an ña:

—Nuu é ntaā i é ñatíi sa'á ne, dōo va'á ña; ña túvi kuetsí ña —ka'an ña.

⁴⁸ Un ntí'i kue'en dú'va ña ntaíto neé kúvi ne, kúnū'ú ña, koó dā ntaxé'e ña nta'a ña nima ña e dóo u'vi ntákúvi ña. ⁴⁹ Un ntíi ntíi ñá ini Jesuú, ni ñad'íi, ña ntántíkin ñá un tsi nte ñúu Galileá ne, intáñi ika ña, ntaíto ña nté ō kúvi.

*Dā inuu ntú'xi Jesuu**(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)*

⁵⁰ Uun ñatīi, ñá nani Jōsee, ña vé'xi ñuú Arimatea é kāduku ntée ñuú Judeá ne, dōo va'á ña'a ña. Úvē ta'an ña ña tsiñu na'nu i san iña ñá Israee. ⁵¹ Ña sá'á ne, kantétu ñā amá xee ntúvi é kadā kú've Xuva kō. Ñá ni kui dadīi ña ni ña tsiñu i, ña nguii san. ⁵² Dīvi ñā ne, kué'en ña, kūkoto ña Pilatú san é ntākan ña kúñu Jēsuu. ⁵³ Kidāā ne, nanúu ña ña ntíká krusí san ne, dā náxnuu ta'án ña ña doo kui'xin e dōo va'á ne, dā kukú'xi ña ña iní ñañā mí kāntii iní xuu, mí vāta kunuu ntú'xi ña'a. ⁵⁴ Ntuvia tsikán ne, ntuvi e ntáxio tú've ña é kuiñi ntuvu ntúvi é iō dá'na san.

⁵⁵ Ñadī'í, ña vexní'i Jēsuu un tsi nte ñuú Galileá ne, kué'en ñā né, dā íto nuu ña ñañā san, ntaíto ña nté o kanúu kúñu Jēsuu. ⁵⁶ Kidāā ne, kúnū'ú ña ne, da de vá'a ña ntute cho'o vīdin e dōo vá xkonuu, ni ū'xen xukú san di. Kidāā ne, íntoo da'na ñadī'í san ntuvi dá iō dá'na san, vatā ó kaka'an tú'un Xuva kō.

24*Dā ntóto Jesuu**(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)*

¹ Ntuvia dá naki'i o vīté san ne, kué'en xtuku ñadī'í san nú ñañā Jēsuu, ni'i ña cho'o vīdin é de vá'a ña. ² Dā xee ñá ne, iní ña tsí xuu é itávī núu nú ñañā sán ne, é xīo nakutúvi. ³ Kúkī'ví ña, ntá tsi ña ni naní'i ka ña kúnū Tó'o ko Jēsuu. ⁴ Koó dā kúdu'va ña. Ntē ñá iní ka ña nté koo víi ña. Kidāā ne, da nées inī ña iní ña uvi ñatīi é ntañi etsin ña nuu ña. Ñu'u ña doo kui'xin é kaxi'í nuu kue'en. ⁵ Ñá tē nté kaa u'ví ñadī'í san, naxkā'nu ntei ña diki ña nte ñu'u kán. Ntá tsi ñatíi san ne, kaka'an ña:

—¿Nté kui ntánantuku ntu nto ña é kántíto san mé'ñū ña xi'í san? ⁶ Xóxō ñá i'a, tsi e ntóto ña. Naka'an ntō nté o ka'an ña dá itúvi ká ña ñuú Galilea. ⁷ Dìvi ñā é vēxkúvi ña ñatīí ne, ka'an ña é da mīí é ntūvi ña kuenta ntá'a ñá iō kuetsí i é na xntēē ñá ña ntiká krusi kan. Ntá tsi tē kúvi uni ntúvi xi'i ñá ne, ntoto xtuku ña, ka'an ña —ka'an ñátīí san.

⁸ Kidáā ne, nánū'u ñádī'í san iní ña tú'ūn é kākā'an Jēsuú san ni ñā. ⁹ Dā ntáka ña nú ñañā sán ne, ntántaa ña un ntī'i sā'á ni ū'xi ñn pustrú san, ni ña nguī sán di. ¹⁰ Ña ni'i tú'un iña pustrú san ne: María Madálena, ní Juana, ni María, dī'i Sántiaú san di, ni ñadī'í, ña nguī san. ¹¹ Da ntáka'an ñádī'í san, kuiní pustrú san da téku ña. Ntē ña ni kuintí'xe ña.

¹² Ntá tsi Pedrú ne, kī ña, koó da kaīnu ña kue'en ñá nú ñañā san. Dā íto nuu ña iní i kán ne, koó da mīí sá doo kui'xín san íni ña. Kidáā ne, kúnū'ú ña nú vī'i ña kán. Koó dā kúdu'va ña é kuan ō kúvi.

Itsi ñuú Emauu
(Mr. 16:12-13)

¹³ Dìvi tsi ntūvi tsikán ne, uvi ñá'a ña ntīni'i Jēsuu kué'en ña ñūú Emauu, ñuu é tuví te ū'xi ñn kilométru é un tsi nté Jerusalem. ¹⁴ Kué'en ñā, ntántaa ña un ntī'i nuū i e kúvi. ¹⁵ Nīi dukuān ntatín ña ne, xée Jēsuú san, eni ntu'u ñā ntaíka dadīi ña ni ñā. ¹⁶ Kuān te íni ña Jēsuú san ne, ñá ni kutūni ña xoo ñá'a ña. ¹⁷ Kidáā né, tsixe'e Jēsuu ña:

—¿Neé ntu e ntántaa nto dā ve'xí nto ítsi kán? —ka'an ña.

Íntāñí nta'xa ñā. ¹⁸ Uun ña'a ña, ñá nanī Clíofá san ne, kaka'an ña:

—¿Vá xīo ñuú ntu vé'xi nto e ñá ini nto nté ō kúvi ñuú Jerusalem ntúvi sa'a? —ka'an ña.

¹⁹ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu:

—¿Ntē ntu o kúvi? —ka'an ña.

Ntáka'an ña:

—Ntántaa ntí kuenta iña Jéssuu, ña vé'xi ñuú Naza-ree. Divi ñā ne, ña é ka'án naa Xuva ko ña. Dōó iō ña é viī ña; dōó ini ña nté koo ka'an ña núu Xuva ko, ni ūn ntíí ntíí ña'a san. ²⁰ Ntá tsi tó'ō dutú san nī ña tsiñu i sán ne, ntāda ña ña kuentá vata koo é na kuvī ñá ne, xnteē ñá ña ntiká krusi kan. ²¹ Ntí'í ne, ntantétu ntí é divi ñā é nakakū ñá ña Israeé san. Ntá tsi vevii ne, é kúvi uni ntúvī é ita ntí'xin un ntí'í sá'a. ²² Iō ñá dī'í, ña ntini'ī ntí ne, dā kúdu'va ntí nuu i e ntáka'an ña. Tsi tevaá du'va tsi ñe'e ña nú ñañā san. ²³ Ntá tsi ña ni naní'i ña kúñu Jēssuú ne, ntiko koō ña, náxee xtúku ña mí ntoo ntí kán. Ntántaa ñā tsi xée ánjē san nuu ña. Ntáka'an ánjē san tsí Jesuú ne, kantító ña. ²⁴ Kidáa ne, iō ñá ntini'ī ntí ne, ñé'e ñā nú ñañā san, ixkoto ntódo ña. Iní ña vatā o ntáka'an ñádī'í san ne, ntá tsi ña ni iní ña Jesuu —ka'an ña.

²⁵ Kidáā ne, kaka'an Jéssuu ni ña:

—¿Neé ntu dikí dikí nto é ña ni kuintí'xe nto é un ntí'ī e ntáka'an ñá ka'án naa Xuva ko? ²⁶ ¿Vá ñā ntu te kantío é ntō'o Cristu, ña táxnuu Xuva kō, di'na dá kuē'é Xuva kō é kodo nuū ña? —ka'an ña.

²⁷ Kidáā né, eni ntu'u ñā nañé'e ñá ña nté o kaka'an tú'un Xuva ko kuēnta iña ña. Eni ntu'u ñā nté tutu é de vá'a Muiseé ne, ni un ntí'í tūtu é de vá'a ña ka'án naa Xuva ko.

²⁸ Dā xee étsin ña ñuú mí kī'in ñá ne, íde Jesuú vata tsi te kī'in ka ña itsi kán. ²⁹ Ntá tsi tee kóo ña ña, ntáka'an ña:

—Kutuvī ntó nī ntí tsí e kuáa vevii. E dóko sá kúnee —ka'an ña.

Kidáā ne, ku'éen Jēssuu é kuntoo ña ni ñā. ³⁰ Dā intóo dadíi ña ni ñā nú mesa kán ne, kī'i Jesuu

tañú'u ne, da nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō. Dā kátsin dava ña tañú'u sán ne, dā tsi'i ña nta'a ña. ³¹ Ura dú'va tsi i náxi'i nuu ñá ne, kūtuni ña tsí ðivi ñá é Jēsuu. Kidáā né, ntoko ñu'u mii Jēsuu. ³² Kidáā ne, ntáka'an ñá xe un xé un ñā:

—¿Ñā ntu te ntáa e dóo diní ñu'u nima kó dá kantaa ñá ni ko dā vé'xi o ítsi kán, dá kanañē'e ñá kō tú'un Xuva kō? —ka'an ña.

³³ Ura dú'va tsi i nakuntáñi ña, ntíko koō ñá, kúnú'u xtuku ña ñuú Jerusaleen, mí nāni'i ta'an ña u'xi ñin ña'a pustru é nātaká nuu ña ni ña ntini'i ñā.

³⁴ Ntáka'an pustrú san ni ñā:

—Nuu é ntāa ntí'xe i e ntóto Jesuu. É ĩní Simuun ña —ka'an ña.

³⁵ Kidáā ne, ntuvi ña ntántaa ña nté ō kúvi itsi kán ne, nté ō nákiní ña Jesuú dā kátsin dava ña tañú'u san.

*Dā ntii díto Jesuu mé'ñū pustru ña
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)*

³⁶ Ntoo dukuan ñā, ntáka'an ñá nuu i sá'a ne, da nées ĩnī xñá ntii díto Jesuú san mé'ñū ñā, kaka'an ñá ni ñā:

—Vá'a tsi koo kuntōo nto —ka'an ña.

³⁷ Dōó u'ví ña. Ntádē kuení ña tē ntaíní ña ntati ñā. ³⁸ Ntá tsi kaka'an Jesuú san:

—¿Nté kui kuān nte ntaú'vī ntú nto? ¿Nté kui kuān ó ntádē kuení nto? ³⁹ Koto nto nta'a kó ni dī'ín ko. ðivi tsí ú. Koto nto kó ne, tñin nta'a ntō kó ði, tsí te uun ntati ñā'a ne, ña túvī kúñu ĩ, nté xiki i vata kaa ú xu'u —ka'an ña.

⁴⁰ Dā kúvi ka'an ña sá'ā ne, náñē'e ñá ña nta'a ña ni dī'ín ña ði. ⁴¹ Dā ĩni ña ntoo sán ne, naku'un dīnī nima ñá, ntá tsi koó dā ntákudu'va ña é ña ni

kuintí'xe ña é ðivi nti'xe ñā. Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Īo ntú kudii é kā'xi ó i'a? —ka'an ña.

⁴² Kidáā ne, xé'e ña ñā un sín tsákā, kiti kádun nuu. ⁴³ Kī'i ña né, dā é'xi ña mé'ñū ña nto san.

⁴⁴ Kidáā ne, kaka'an ña:

—E kúvi kó ne, ðivī é kākā'án u dá tūvi dukuan ú ni ntō. É kākā'án u tsí kantio é kūntaa un nti'ī é ūve na'a tutu é de vá'a Muiseé san nī ña ka'án naa Xuva ko, ni tūtu é nanī Sálmū ði, mi é kākā'an kuénta iñá ko —ka'an ña.

⁴⁵ Kidáā ne, náñē'e ñá ña é nakīni vá'a ña tú'un Xuva kō ne, ⁴⁶ kaka'an ña:

—Kuān ó uve na'a tsí Cristú ne, kantio é kuvī ñá ne, kantio é ntōto ña ði tē kúvi unī ntúvi. ⁴⁷ Kantio é ka'an ntódo nto ni ñā'a san kuénta iña ñá kanī ñūú Jerusaleen ni dá kanī ñūxiví san ði. Kué'e nto na kūtuni ñá'a san kuénta iña ña tsí da mi é kantio é natīvi iní ña kuétsi ñā ne, dukuān ne, kada ka'nu iní Xuva ko ni ñā. ⁴⁸ ðivi ntō é ini nto ne, ntada ntaa ntó nuu i sá'a. ⁴⁹ Kiní nto ve tsí xu'ú ne, taxnūu ú Espíritu Xuva ko kuénta iña ntó, vatā o tá'xi Xuva ko xū'u ña nte dí'na. Ntá tsi kuntōo xnto i'a ñūú Jerusaleén san un tsi da nté tē ni'i nto ntíi ntō é ta'xi Xuva kō —ka'an Jesús ni ña.

Dā kuntáa Jesuu e dukún kán

(Mr. 16:19-20)

⁵⁰ Kidáā ne, kue'en ní'i Jēsuu ña ntiní'i ñā ðiñi ñūú san, un tsi nte ñūú Betania. Ntāni'i ña nta'a ña ne, dā náxnūu viko ña ña. ⁵¹ Nī dukuan kánaxnūu viko ña ña ne, kīi nteé xio ña ña, kuntáa ña e dukún kán. ⁵² Ña intóo sán ne, ntáka'an ña tsi dóo ka'nu Xuva kō. Kidáā né, ntiko koō ña, kunú'u ña ñūú Jerusaleen e dóo diní ñu'u nima ña. ⁵³ Nī kuē'en

tsí ntuvi ntoo ña má ukún k̄an, ntáka'an ña tsi dóo
ka'nu Xuva k̄o.

**Tū'ún xuva kō vatā ó ntáka'an ña ñuú
Coatzospan
New Testament in Mixtec, Coatzospan
(MX:miz:Mixtec, Coatzospan)**

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Coatzospan

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Coatzospan

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

8f775598-56d9-56fd-966e-15e054d2f275